

YouthReach

POTI V DRUŽBO: VKLJUČEVANJE
MLADIH - VKLJUČUJOČ IN
TRANSFORMATIVNI OKVIR ZA VSE

PRIROČNIK ZA ISKANJE SKUPNIH REŠITEV PRI TERENSKEM DELU Z MLADIMI

(projekt (Y)out(h)reach)

Teorija, metode in primeri

Sofinancira
Evropska unija

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

BOB
ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE
IN KULTURNE DEJAVNOSTI

aretés
Spudoramente

AG

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za socialno delo*

AVTORJI:

Špelca BUDAL, Virginie POIJOL (LERIS: Laboratoire d'Etudes et de Recherche sur l'Intervention Sociale / Social Intervention Studies and Research Laboratory (FR), www.leris.org)

Alenka GRIL, Tadeja KODELE, Klavdija KUSTEC, Milko POŠTRAK, (UL: Univerza v Ljubljani - FSD: Fakulteta za Socialno Delo / University of Ljubljana - FSD: Faculty of Social Work (SI), www.uni-lj.si)

Angelina SÁNCHEZ MARTÍ (UAB: Universitat Autònoma de Barcelona / Autonomous University of Barcelona (ES), www.uab.es)

Andreja DOBROVOLJC, Natalija ŽALEC (ACS: Andragoški Center Republike Slovenije / Slovenian Institute for Adult Education (SI), www.acs.si)

Barbara BABIČ, Sara RODMAN (BOB: Zavod za Izobraževanje in Kulturne dejavnosti / Institute for Education and Cultural Activities (SI), www.zavod-bob.si)

Tanja POVŠIČ (MZPML: Mestna Zveza Prijateljev Mladine Ljubljana / Municipal Association of Friends of Youth Ljubljana (SI), www.mzpm-ljubljana.si)

Gordana BERC, Marijana MAJDAK (UNIZG: Sveučilište u Zagrebu - Pravni fakultet - Odjel za Socialni Rad / University of Zagreb - Faculty of Law : Social Work Department (HR) www.unizg.hr)

Ana Maria MUNJAKOVIĆ (Udruga Aktivni Građani / Association Active Citizens, Zagreb (HR), <https://aktivnigradani.hr/>)

Luc HANIN (IFME: Institut de Formation aux Métiers Educatifs / Training Institute for Educational Professions (FR), www.ifme.fr)

Valeria FERRARINI, Giovanna MACIARIELLO (Aretes Societa Cooperativa: Research Laboratory (IT) www.aret.es.it)

KAZALO

UVOD — 05

TEMELJI PRISTOPA — 06

ZAKAJ NAJ UPORABLJAM PRIROČNIK? — 08

KAKO UPORABLJATI PRIROČNIK? — 10

ZVEZEK 1

POGLAVJE 1: MLADI IN DRUŽBA

- 1.1: Opredelitev mladih v 21. stoletju — 12
- 1.2: Evropski dokumenti s področja mladinskih politik — 14
- 1.3: Družbeni pogoji odraščanja mladih — 17
- 1.4: Identitete mladih — 21

POGLAVJE 2: GRAJENJE MOSTOV MED MLADIMI IN DRUŽBO

2.1: Individualni pristopi pri delu z mladimi — 25

- 2.1.1: Kako doseči in pristopiti do mladih — 26
- 2.1.2: Participacija mladih — 30
- 2.1.3: Koncept delovnega odnosa v socialnem delu z mladimi — 33

2.2: Skupnostni pristopi pri delu z mladimi — 38

- 2.2.1: Spodbujanje kritičnega mišljenja in javnega zagovorništva med mladimi — 38
- 2.2.2: Krepitev odpornosti mladih — 44
- 2.2.3: Povezovanje in posredovanje med potrebami mladih in institucijami — 49
- 2.2.4: Sodelovanje za razvoj mladinske politike — 52
- 2.2.5: Mostovi do rešitev — 55

ZVEZEK 2:

POGLAVJE 3: IZZIVI ZA MLADINSKE DELAVCE IN NAČINI, KAKO SE SOOČITI Z NJIMI?

- 3.1: Kaj storiti, če gre nekaj narobe? — 61
- 3.2: Neformalna podpora — 64
- 3.3: Institucionalna podpora: supervizija in intervizija — 66
- 3.4: Skrb zase — 70
- 3.5: Ustvarjalni pristopi — 77

Uvod

Temelji pristopa

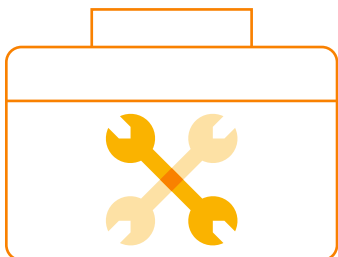
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Uvod

Ta **priročnik** smo razvili v okviru evropskega projekta Erasmus+ z naslovom **YouthReach¹: vključujoči in transformativni okviri za vse**.

Zamisel o projektu se je porodila ob spoznanju, da se prakse terenskega dela sicer obravnavajo pri usposabljanju za socialno delo, vendar pogosto predstavljajo izzive, kadar jih socialni delavci in prostovoljci, ki delajo z mladimi ljudmi, ki se soočajo s socialno izključenostjo, poskušajo udejanjati. Te prakse terenskega dela tudi niso dosledno vključene v širši okvir podpornih sistemov. Težave izhajajo iz **potrebe po premostitvi treh medsebojno povezanih razsežnosti – načrtovanja politik, institucionalne organizacije in strokovne/terenske intervencije**, kar otežuje učinkovito izvajanje.

Zdi se nam, da v večini držav obstajajo številne neizpolnjene potrebe, zlasti v smislu premoščanja zgoraj omenjenih vrzeli. Projekt nam je na podlagi izkušenj in praks vsake države omogočil opredelitev in oceno vrzeli v trenutnem usposabljanju, vrzeli med usposabljanjem in prakso ter vrzeli med potrebami posameznikov in načinom prepoznavanja in obravnavanja teh potreb.

Zato je **izziv premostiti vrzel med usposabljanjem in prakso**, izboljšati kakovost obstoječih vsebin in gradiv za usposabljanje ter **premostiti vrzel med prakso in socialnimi politikami** z vzpostavitvijo socialnega dialoga med vsemi zainteresiranimi stranmi.

Pedagoški priročnik je tesno povezan z drugimi rezultati projekta:

Program usposabljanja: Doseganje vključujočega družbenega okvirja skozi terensko delo je namenjen krepitvi moči bodočih strokovnjakov in prostovoljcev na področjih socialnega dela, izobraževanja in drugih področij, kjer delajo s prikrajšanimi posamezniki. Zagotavlja celovito usposabljanje za izboljšanje razumevanja pristopa, z njim povezanih odnosov in strategij. Cilj je premostiti vrzeli, spodbujati vključenost in olajšati preobrazbene rezultate za vse vpletene.

Metodološki vodnik: Mostovi do skupnih rešitev je pripomoček za socialno posredništvo, ki analizira obstoječe storitve in pravice na podlagi prispevkov in odzivov mladih v kontekstu strokovnih in institucionalnih praks. Njegov glavni cilj je opredeliti rešitve za podporo odpravi motenj v delovanju storitev z vključevanjem povratnih informacij od udeležencev.

V projekt so bili vključeni **praktiki (ulični delavci, mladinski delavci, socialni delavci) – strokovnjaki in prostovoljci, profesorji, raziskovalci in odločevalci iz petih različnih držav: Francije, Slovenije, Hrvaške, Španije in Italije**. Na podlagi pregleda usposabljanj in praks v vsaki državi in preizkušanja programa usposabljanja in metodologije podpore smo ustvarili ta pedagoški priročnik, za katerega upamo, da vam bo v pomoč pri vaši praksi in bo prispeval k preoblikovanju okvirov delovanja za vključevanje vseh.

¹ Termin je sestavljen iz povezave med dvema angleškima pojmom, "Youth" in "Outreach" oziroma, v slovenskem prevodu, terensko delo z mladimi. Slovenski naslov projekta: Vključevanje mladih: vključujoči in transformativni okvir za vse poti v družbo.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Temelji terenskega dela z mladimi

Kaj je za nas terensko delo?

Terensko delo preizprašuje zamisel o splošnem dostupu do socialnih storitev in njegovo vlogo posrednika med posameznikom in družbo, katere cilj je preoblikovati socialne storitve.² Zato terensko delo ponuja praktikom, prostovoljcem, študentom socialnega dela, učiteljem in institucionalnim nosilcem odločanja priložnost, da se vprašajo o običajnih praksah socialnega dela.

Trdimo, da je terensko delo mogoče na splošno razumeti kot **metodologijo in model za razumevanje pristopa, oblikovanega za doseganje celovite, integrirane in stalne oskrbe potreb posameznika, zlasti za ljudi brez pristopa do institucionalnega varstva, ki jim lahko grozi socialna izključenost.** Ta pristop nujno zahteva vsaj tri ravni ukrepanja – načrtovanje politike, institucionalno organizacijo in strokovno posredovanje, da bi se lahko odzvali na vse večjo kompleksnost potreb in vse večjo in bolj strokovno posvečanje posebnim veščinam, ki so potrebne za delo v okviru socialnega varstva in izobraževanja.

V našem pristopu naslavljamo vprašanja virov marginalizacije, pomanjkanja in diskriminacije na eni strani ter izvorov moči mladih na drugi strani za ustvarjanje priložnosti za socialno in mladinsko delo, ki vključuje javno sodelovanje pri reševanju problemov.

Terensko delo presega zgolj "doseganje" posameznikov, ki se soočajo s socialno izključenostjo; vključuje tudi »doseganje« ustanov, ki so sposobne vplivati na socialne politike in jih spreminjati. Zajema ustvarjanje prostorov, kjer lahko pride do dialoga med vsemi deležniki in kjer se spodbuja kolektivni razmislek o skupnih vprašanjih.

Premostitvene vloge socialnih delavcev

Poslanstvo socialnega dela je pomagati vsem posameznikom v stiski v družbenem kontekstu. Obstajajo primeri, ko posamezniki prostovoljno iščejo in uporabljajo storitve socialnega varstva. Nasprotno pa obstajajo posamezniki ali celotne skupnosti, ki obstajajo v stanju socialne izolacije in se ne odzivajo na povabila institucij socialnega varstva. Razloge za to lahko razvrstimo v štiri splošne skupine:

- 1. Upravičenci se sestanka ne morejo udeležiti** (npr. zaradi bolezni, invalidnosti, so pod institucionalnim nadzorom itd.).
- 2. Upravičenci niso pripravljeni poiskati pomoči** (npr. zaradi slabih predhodnih izkušenj, stereotipov ali prevladujočih mnenj o določenih institucijah socialnega varstva ali določenih socialnih delavcih itd.).
- 3. Upravičenci niso seznanjeni z obstojem** institucij socialnega varstva in podporo, ki jo lahko prejmejo.
- 4. Upravičenci niso prepoznani ali so »nevidni«**, tj. tisti, o katerih institucije socialnega varstva ne vodijo evidenc ali niso identificirani v nobeni javni dokumentaciji.

² Lorenz, Grymonpres & Roose in De Maeyer, E., & Grymonprez, H. (2020). Using Outreach for Situations of Extreme Social Marginalisation: the Social Effects of a Field of Social Work Practices. *Revue française des affaires sociales*, 2, 117-136. <https://doi.org/10.3917/rfas.202.0117>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Na področju socialnega dela je bilo razvitih več pristopov, metod in tehnik terenskega dela, vendar za različne namene in na podlagi različnih paradig. Na eni strani obstaja pristop terenskega dela, katerega cilj je nadzorovati družbene odnose, da bi zaščitili ali ohranili socialni mir, javni red in mir, kar odraža funkcionalistično paradigmo.³ V našem projektu se namesto tega **zavzemamo za pristope doseganja mladih, katerih cilj je podpreti ljudi tako, da z njimi soustvarjamo rešitve, ki jih so-ustvarjamo zanje in z njimi.**

Socialni in mladinski delavci se opredeljujejo kot odgovorni, spoštljivi, usposobljeni zavezniki in podporniki mladih, ki jih opredeljujemo kot strokovnjake iz svojih vsakdanjih življenjskih izkušenj in ki bolje razumejo svoje življenje kot kdorkoli drug. Mladi so gospodarji svojega življenja, socialni delavec pa služi kot pomočnik in podpornik pri prepoznavanju in analiziranju situacij. V tem procesu se problemi in rešitve za premagovanje socialne prikrajšanosti artikulirajo v dialogu.

Socialni delavec ima ključno vlogo pri premoščanju socialnih in kulturnih razlik, v katere so ujeti mladi, saj jim pomaga artikulirati življenjske izzive in vzpostavlja dialog z javnimi službami socialnega varstva v različnih institucionalnih okoljih. V teh kontekstih socialni delavec deluje kot zaveznik in podpornik pri soustvarjanju rešitev, ki mladim omogočajo, da se skupaj z drugimi aktivno vključijo v ustvarjanje učinkovitih strategij za reševanje življenjskih izzivov.

Socialni delavec ima priložnost in odgovornost, da gradi mostove med ranljivimi mladimi in institucijami, pri čemer deluje kot **"graditelj mostov", ki prevaja stališča različnih vključenih deležnikov. To vlogo lahko imenujemo "premostitvena vloga"** socialnih delavcev, saj gradijo *"mostove med družbo in njenimi obrobji ter dosegajo vzajemno prilagajanje med ciljnim prebivalstvom, njegovo mrežo, ponudbo socialnih storitev in družbo na splošno".⁴*

³ Howe, D. (1987). *An Introduction to Social Work Theory*. Ashgate, Aldershot, Hants.

⁴ De Maeyer, E., & Grymonprez, H. (2020). Using Outreach for Situations of Extreme Social Marginalization : the Social Effects of a Field of Social Work Practices. *Revue française des affaires sociales*, 2, 117-136. <https://doi.org/10.3917/rfas.202.0117>

Uvod

Temelji pristopa

► Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Biti podpornik nekoga, ki ima malo znanja ali izkušenj in predvsem zelo malo moči za vključitev v družbo, se morda zdi skoraj iluzija v kulturi, zgrajeni na strokovnosti, izkušnjah, družbenem položaju in s tem povezanih razmerjih moči. Vendar je prav to naša največja poklicna moč v našem poslanstvu, da krepimo moč tistih, ki jim želimo pomagati.

Pot, ki vodi do tega, je oblika **socialnega dialoga, na katero močno vplivajo medosebni odnosi in družbeni kontekst, v katerem se odvija. Dialog izkorišča notranje, morda latentne prednosti posameznikov in jih vodi k odločitvam, ki koristijo vsem vpletenim stranem.** Obvladovanje podpornikov na tej poti se kaže v njihovem spoštovanju, znanju, vrlinah in njihovem pristopu do tistih, ki jih želijo podpreti.

Ta priročnik obravnava prav ta vidik – **kako spodbuditi posameznike k samostojnemu razmišljanju in upoštevanju različnih perspektiv pri ustvarjalnem oblikovanju rešitev za izzive, s katerimi se soočajo!**

Socialni delavci so zmožni ponovno vzpostaviti izgubljene povezave, ustvariti priložnosti za socialni dialog in najti »ravnovesje« med različnimi stališči vpletenih strani. Imajo moč, da gradijo mostove med družbo in njenimi obrobji.

Spoznavanje situacij in potreb ljudi na eni strani ter kritično prepoznavanje in artikuliranje ovir in osebnih omejitev na drugi vodi do tega, kar je Paolo Freire imenoval 'poimenovanje sveta', proces, ki ni nikoli statičen ali dokončen. V tem procesu posameznik opredeljuje svoje razumevanje sveta in svojega mesta v njem. To pomeni tudi možnost različnih razlag in sposobnost za spremembe. Priročnik vključuje poglavja, ki mladinskim delavcem nudijo različne **osnovne, univerzalne vpoglede v področje, obravnavano v poglavju. Vsebuje tudi primere in preizkušene delovne metode, primerne za podobne kontekste.**

Priročnik je namenjena tako **laikom kot strokovnjakom s področja socialnega dela in socialnega učenja mladih odraslih in drugih.** Oba se prepletata – ni znanja brez učenja in pravega učenja brez družbenega konteksta, v katerem bi lahko kaj spremenili. Ljudje gradijo svojo realnost v svojih odnosih z drugimi ljudmi in naravo. Pri tem moramo prisluhniti drugim, jih spoštovati in omogočiti njihovo sodelovanje. Za to so potrebni znanje, spretnosti in odnosi, ki smo si jih prizadevali zajeti v tem priročniku.

Pomagati želimo vsem, ki delajo z ljudmi iz prikrajsanih okolij, vključno s tistimi v različnih institucijah, pa tudi nevladnim organizacijam in prostovoljcem, ki svoje poslanstvo in delo posvečajo služenju tem skupinam in posameznikom.

Primeri ciljne skupine vključujejo:

- **Praktiki:**
 - a) začetniki v terenskem delu
 - b) strokovnjaki, ki želijo spremeniti svojo prakso ali raziskati »nove teme«.
- **Prostovoljci** (s poudarkom na neposrednem mladinskem delu).
- **Študenti socialnega dela.**
- **Učitelji** (tako bodoči učitelji kot učitelji na delovnem mestu).
- **Institucionalni nosilci odločanja** (posamezniki, ki sodelujejo pri ocenjevanju možnosti odločanja in postopku odločanja).

Uvod

Temelji pristopa

► Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Ta priročnik smo zasnovali tako, da **olajša neposredno uporabo gradiva ob upoštevanju družbenega konteksta in posebnih potreb posameznikov, s katerimi sodelujete**. Opisuje procese in metode, ki jih uporabljamo za povezovanje z ljudmi, izkoriščanje njihovih notranjih moči in krepitev moči ljudi, da aktivno sodelujejo v družbi.

Vse, kar smo vključili v ta priročnik, predstavlja le majhen del tega, kar je še mogoče doseči. Zato vas vabimo, da prilagodite in razširite njegovo vsebino. Naš primarni cilj je zanetiti iskro, ki vas lahko spodbudi k iskanju **novih načinov za ustvarjanje pogojev** za aktivacijo in vključevanje (mladih) ljudi, ki se znajdejo na robu družbe.

Skupaj se podajmo na to potovanje!

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

► **Kako uporabljati priročnik?**

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

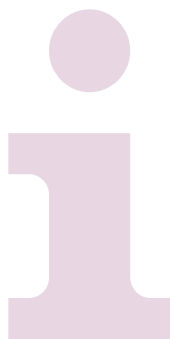

Kako uporabljati priročnik?

Struktura priročnika je zasnovana tako, da je uporabniku prijazna. Razdeljen je na poglavja in vsako poglavje je razdeljeno na teme. Te teme so običajno sestavljene iz treh delov:

- **Teoretični del:** V tem razdelku so predstavljeni glavni koncepti in predlagano dodatno branje za globlje razumevanje.
- **Metode:** Tukaj predlagamo strategijo za doseganje cilja, povezanega s temo (na splošno je predlagana samo ena metoda, lahko pa se uporabijo tudi druge metode).
- **Praktični primeri:** V tem razdelku so predstavljene praktične ponazoritve namena določene teme.
- **Poleg tega nudimo povezave do dveh drugih dokumentov**, ki sta bila razvita v okviru projekta (program za učitelje in metodološki vodnik za praktike). Ti viri bodo še izboljšali vaše raziskovanje vsake teme.

Teme zajemajo različne elemente, za katere menimo, da so bistveni za terensko delo. Čeprav smo poglavja organizirali v določenem vrstnem redu, zbirke pripomočkov ni treba brati zaporedno. Po dokumentu se lahko premikate, kot želite. Vendar ne pozabite, da so vse te sestavine bistvene, če želimo doseči glavni cilj: "preoblikovati okvire za vse."

Kako izbrati ustrezno metodo?

Pri odločanju o metodi je treba upoštevati več dejavnikov, ki določajo kontekst, v katerem jo nameravamo uporabiti. Ko opredelimo svoj namen, bi morali razmisliti tudi o naslednjem:

- Pridobivanje in izbor udeležencev, tj. kdo in koliko ljudi bo sodelovalo?
- Razpoložljivi čas.
- Prostor/soba, ki ga potrebujemo.
- Kakšno opremo in pripomočke potrebujemo?
- Ali so za organizacijo potrebna posebna dovoljenja?
- Katere spretnosti potrebujejo moderatorji in mediatorji za izvajanje metode?
- Kdo in koliko ljudi je potrebnih za podporo izvajanju?
- Kako bomo spodbudili ljudi, da se nam pridružijo?
- Kako bomo ustvarili vzdušje, ki bo udeležence spodbujalo k sodelovanju?

Z upoštevanjem teh dejavnikov boste lahko pri izbiri ustrezne metode za vaš specifičen kontekst in cilje sprejeli odločitev na podlagi ustreznih informacij.

Zaradi prostorskih omejitev vsebuje priročnik le eno ali dve metodi, opisani pri vsaki temi. Vendar pa metode niso izključne za raziskovanje samo te teme, kajti metoda je pripomoček ali sredstvo, ki vsebuje zaporedje več tehnik ali postopkov, ki bi lahko vodili do zelenega cilja. Tako lahko izberete tudi metode iz skoraj katere koli druge teme in jih uporabite pri svojem delu z mladimi. V tem primeru boste morali vsebino prilagoditi opisanim postopkom ali tehnikam.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

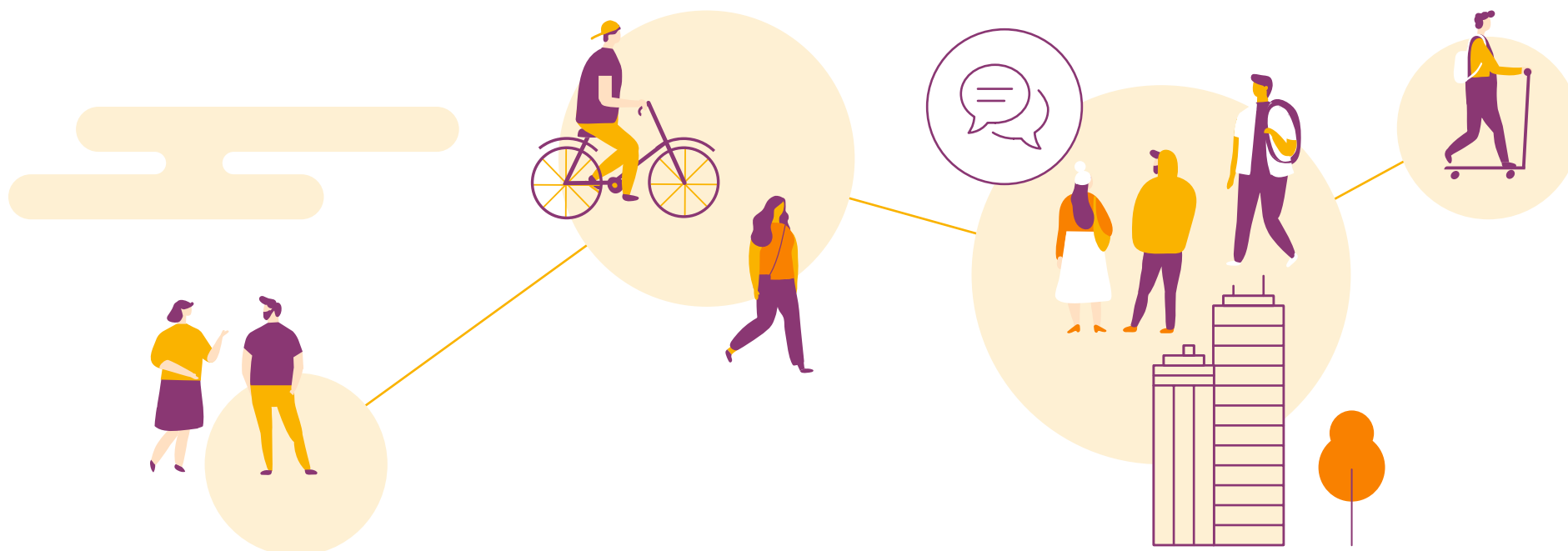
POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Velikost skupine in ustrezne metode

Te metode so lahko primerne za različne velikosti skupin, od majhnih srečanj, ki vključujejo le nekaj ljudi, kot je študijski krožek, do obsežnih dogodkov, ki vključujejo na desetine ali celo tisoče posameznikov iz ene skupnosti, kot so podjetja, šole in lokalne skupnosti. Primeri takšnih metod vključujejo Hackathon ali Svetovne kavarne, ki spodbujajo ustvarjalnost in spodbujajo povezave med ljudmi pri reševanju vsakodnevnih izzivov.

Posebne metode, kot so Hackathon, zahtevajo dobro usklajeno pripravo, ki vključuje različne deležnike, posebno strokovno znanje med udeleženci, ustrezne vire, opremo in usposobljene moderatorje, ki lahko nadzorujejo dogodke in jih usmerjajo k doseganju opredeljenih izzivov in ciljev. Zato so lahko te metode drage in zahtevne za organizacijo. Vendar pa obstajajo tudi učinkovite metode, ki jih je razmeroma enostavno urediti, kot je Svetovna kavarna.

Poleg tega so nekatere metode zasnovane za ad hoc izvajanje, kar se izkaže za še posebej dragoceno, kadar so viri omejeni, ali, ko se pojavi priložnost za razpravo o perečih vprašanjih ali na novo nastalih problemih znotraj skupine. Metoda incidenta je zelo primerna za te vrste situacij.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Poglavje 1: Mladi in družba

Namen tega poglavja je **predstaviti sodobno življenje mladih**, globalno in posebej v državah jugozahodne Evrope. Kakšne so značilnosti mladih v obdobjih mladostništva in prehoda v odraslost? Katere so glavne razvojne naloge, ki jih morajo opraviti na življenjski poti do odraslosti? S kakšnimi težavami se soočajo v svojem neposrednem socialnem kontekstu, vključno z družino, prijatelji, šolo in prostočasnimi dejavnostmi? Katere so institucionalne ovire, ki otežujejo njihov pozitiven psihosocialni razvoj in socialno vključenost v družbo, v kateri živijo? Kakšne so trenutne nacionalne in evropske mladinske politike? In končno, s kakšnimi identitetnimi vprašanji se soočajo mladi pod pritiski globalizacije in digitalizacije v nenehno spreminjajočih se družbeno-ekonomskih razmerah in medkulturnih odnosih v družbi?

1.1: OPREDELITEV MLADIH V 21. STOLETJU

Mladi so osebe, ki so v življenjskem obdobju med otroštvom in odraslostjo. Glede na starost osebe se to obdobje začne približno med 12. in 15. letom, z nastopom pubertete, in konča v srednjih ali poznih dvajsetih letih (25 do 30 let), ko oseba doseže samostojno in neodvisno delovanje (psihološko, socialno-odnosno, vrednostno, ekonomsko) in prevzame družbene vloge odraslih na različnih področjih življenja. Obstaja **več kriterijev, ki opredeljujejo doseganje odraslosti**: zakonodajni (starost, pri kateri se posameznik zakonsko šteje za odraslega, običajno 18 ali 21 let), sociološki (prevzemanje družbenih vlog odraslega na področjih, kot so delo, spol, družina in prosti čas), psihološki (razvijanje kognitivne, čustvene, socialne in moralne zrelosti) in ekonomski (doseganje finančne neodvisnosti od družine).⁵

Razvoj psihične zrelosti, prevzemanje odraslih vlog in ekonomska osamosvojitev ter s tem polno **vstopanje v odraslost poteka različno individualno in glede na družbene okoliščine in zahteve** oziroma pričakovanja do mladih. V

tem obdobju življenja mladi doživljajo številne spremembe, povezane s telesno rastjo (vključno z reproduktivno zrelostjo) in osebnostnim razvojem v kognitivnem, čustvenem, socialnem in moralnem delovanju. Spremembe doživljajo tudi v socialnih odnosih s starši, vrstniki in širšo družbo. Mlada oseba se mora prilagajati spremembam v svojem notranjem in zunanem okolju ter se odzivati na lastne potrebe in želje v skladu z zahtevami in možnostmi v družbi, da bi dosegla osebnostno zrelost, ki bi ji omogočila samostojno in neodvisno življenje v odrasli dobi.

S psihološkega vidika začne posameznik proces prilagajanja na spremembe v biološkem, psihološkem in socialnem delovanju v obdobju mladostništva. Pred njimi je več **razvojnih nalog**⁶ kot je na primer raziskovanje in definiranje svoje edinstvene identitete v povezavi s spolom, poklicem in družbenimi odnosi s starši, vrstniki in različnimi družbenimi skupinami (npr. etnične, mladinske scene). Opredeliti morajo tudi življenjske cilje, vrednostne usmeritve in poglede na svet v skladu z izbranim življenjskim slogom. Vse razvojne naloge mladostništva so le redko izpolnjene v najstniških letih, zato si morajo mladi za svoje odločitve prizadevati tudi v dvajsetih letih, v obdobju prehoda v odraslost. To je še posebej značilno za mlade **v zahodnih družbah, kjer se prehod v odraslost pogosto odloži v pozna dvajseta leta** zaradi zapletenih in hitro spreminjajočih se socialno-ekonomskih razmer ter ohlapno opredeljenih družbenih vlog (v primerjavi s tradicionalnimi družbami).

Na primer, mladi morajo dokončati svoje izobraževanje (pri čemer se pogosto pričakuje terciarna izobrazba) in si zagotoviti zaposlitev (na konkurenčnem trgu dela), da postanejo finančno neodvisni od svojih družin. Šele takrat lahko rešujejo stanovanjska vprašanja in si ustvarjajo lastne družine ter jih samostojno preživljajo. Doseganje ekonomske neodvisnosti je v postmoderini družbi zahtevnejše in zahteva daljše obdobje kot razvijanje psihološke zrelosti (na področju

⁵ Zupančič, M. & Puklek Levpušček, M. (2018). *Prehod v odraslost: sodobni trendi in raziskave*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

⁶ Havinghurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. David McKay

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 1:
MLADI IN DRUŽBA: OPREDELITVE
IN DRUŽBENI DEJAVNIKI
ŽIVLJENJSKIH POTI MLADIH

⁷ Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480.

⁸ Nastran Ule, M. (2000). *Sodobne identitete v vrtincu diskurzov [Contemporary identities in the vortex of discourses]*. Zbirka Sofija 6/2000. Znanstveno in publicistično središče.

mišljenja, odločanja, čustvene regulacije, nadzora vedenja, definiranja vrednotne usmeritve in življenjskega sloga v skladu s tem, razvijanja družbene odgovornosti, reševanja identitetnih vprašanj, itd.), kar je pogosto mogoče doseči v poznih najstniških letih. **Zakasnjena ekonomska neodvisnost pa vpliva na zamudo pri razvoju psihosocialne neodvisnosti, oblikovanju lastne družine (iskanje partnerja, poroka, rojstvo otrok) in začetku kariere.** Zato je treba izpolnjevanje številnih razvojnih nalog mladostništva podaljšati v posameznikova dvajseta leta, v obdobje prehoda v odraslost.

V tem obdobju mladi **še naprej raziskujejo svojo identiteto, doživljajo nestabilne življenjske razmere** (s pogostimi spremembami stanovanja, romantičnega partnerstva, izobraževanja in delovnih odnosov) in **so relativno egocentrični** (imajo omejene družbene odgovornosti in se počutijo svobodne pri zadovoljevanju lastnih potreb). Prav tako so v **statusu »vmes«** (odrasel na nekaterih področjih in še vedno mladostnik na drugih) in **zaznavajo veliko priložnosti** (izražajo življenjski optimizem in izkazujejo pripravljenost za raziskovanje različnih možnosti pri spreminjanju svoje življenjske poti).⁷

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Mladi v zahodnih družbah se srečujejo s številnimi izzivi pri prilagajanju spremembam svojega telesa, socialnih odnosov s starši in vrstniki, izobraževalnih zahtev in iskanju rešitev za vprašanja identitete, zdravja, zaposlitvenih možnosti, stanovanja itd. **Življenjska pot mladih, ki živijo v 21. stoletju, postaja manj predvidljiva, bolj individualizirana in svobodno definirana, tudi zaradi globalizacije, ki poleg najrazličnejših možnosti in idealov na različnih življenjskih področjih prinaša nove negotovosti in tveganja.** Mladi lahko svobodno izbirajo svoje družbene vloge glede na spol, družino, poklic, družbeni razred in (sub)kulturo itd. Vendar pa so hkrati izpostavljeni visokim pričakovanjem glede potrošništva in normativnega vedenja, kot se izraža v družbenih medijih, medtem ko se soočajo z večjimi omejitvami na trgu dela.

Pritiski k prevzemanju osebne odgovornosti za uspeh v šoli, na delovnem mestu in v družbenem življenju so precej visoki. Ti pritiski lahko prikrijejo družbena protislovja in jih kažejo, kot da bi šlo za osebne krize.⁸ Individualizacija življenjskih poti zahteva večje tveganje posameznika pri odločanju o karieri in vsakdanjih življenjskih vprašanjih ter večjo sposobnost poskrbeti zase in za svoje življenje brez zanašanja na institucije ali državo. Zato je vedno večja potreba po podpori mladim (predvsem najranljivejšim) pri zadovoljevanju njihovih potreb, definiranju njihove identitete in življenjske poti ter premoščanju njihovih potreb z institucionalno podporo pri reševanju njihovih težav.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. S kakšnimi težavami se soočajo mladi, s katerimi delate? Katera so bila glavna vprašanja, ki so vas skrbela v mladosti?
2. Katere so družbene ovire, ki mlade ovirajo pri doseganju ciljev? Kaj lahko posameznik stori za doseg želenih ciljev?
3. Kako lahko mladinski delavci podpiramo mlade pri njihovih prizadevanjih za ustvarjanje boljše prihodnosti?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNE BRANJE

→ P80

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

▶ POGlavJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

1.2: EVROPSKI DOKUMENTI S PODROČJA MLADINSKIH POLITIK

Vprašanja položaja mladine se obravnavajo v različnih evropskih in nacionalnih okvirih. **Evropske mladinske politike** dajejo vsaki državi smernice za njeno mladinsko politiko. Projekt Terensko delo z mladimi nam je omogočil prepoznati **razlike pri izvajanju teh politik, ki jih je mogoče pripisati različni zgodovini posameznih držav na področju socialnih politik in mladinskih vprašanj**. V tem priročniku izpostavljamo pet dokumentov, ki sta jih Evropska unija in Svet Evrope sprejela na področju mladinske politike in so tako veljavni za celotno Evropo.

1. Strategija Evropske unije (EU) za mlade 2019–2027

Cilj strategije EU za mlade 2019–2027, ki gradi na izkušnjah in odločitvah za sodelovanje na področju mladine v preteklih letih, je reševanje obstoječih in prihodnjih izzivov, s katerimi se mladi srečujejo povsod po Evropi. Strategija EU za mlade je okvir ciljev, načel, prednostnih nalog, osrednjih področij in ukrepov, ki so vodilo vsem relevantnim deležnikom za sodelovanje na področju mladinske politike, ob upoštevanju njihovih posameznih pristojnosti in načela subsidiarnosti.

Splošni cilji strategije so:

- mladim omogočiti, da postanejo arhitekti svojega življenja, skrbijo za osebni razvoj in rast do samostojnosti, okrepijo svojo odpornost in pridobijo življenjske spretnosti, da bodo kos spreminjajočemu se svetu;
- mlade spodbujati, da postanejo aktivni državljani, zagovorniki solidarnosti in prinašalci pozitivnih sprememb, navdihnjeni z vrednotami EU in evropsko identiteto, in jim v ta namen zagotavljati potrebne vire;
- izboljšati odločitve politike z vidika učinka teh odločitev na mlade v vseh sektorjih, zlasti v zaposlovanju, izobraževanju, zdravstvu in socialnem vključevanju;
- prispevati k odpravi revščine mladih in vseh oblik diskriminacije ter spodbujati socialno vključenost mladih.

Strategija opredeljuje **11 ciljev**, ki jih je treba obravnavati v skladu z nacionalno zakonodajo in zakonodajo Unije ter jih prilagoditi nacionalnim okoliščinam.

2. Evropska agenda za mladinsko delo

Evropska agenda za mladinsko delo (v nadaljnjem besedilu: agenda) je strateški okvir za krepitev in razvoj kakovosti, inovativnosti in priznavanja mladinskega dela. Temelji na ciljno usmerjenem pristopu k nadaljnjemu razvoju na znanju temelječega mladinskega dela v Evropi in povezovanju političnih odločitev z njihovim praktičnim izvajanjem. Za agendo je značilno usklajeno sodelovanje med zainteresiranimi stranmi na različnih ravneh in na različnih področjih mladinskega dela, njen namen pa je tudi krepitev mladinskega dela kot posebnega področja dela, ki je lahko enakovreden partner drugim področjem politike.

Agenda vsebuje naslednje elemente:

- (a) politično podlago;
- (b) sodelovanje v skupnosti praks mladinskega dela;
- (c) uresničevanje Agende v praksi: «Bonnski proces»;
- (d) financiranje programov, usmerjenih v mlade.

Uvod

Temelji pristopa

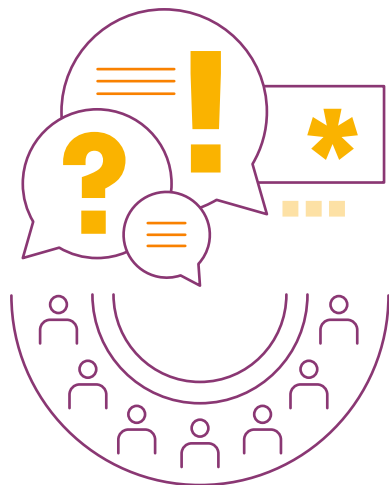
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

3. Resolucija o strategiji Sveta Evrope na področju mladinske politike do leta 2030

Resolucija določa cilj mladinskega sektorja Sveta Evrope, to je omogočiti mladim po vsej Evropi, da dejavno podpirajo, branijo, spodbujajo in izkoriščajo temeljne vrednote Sveta Evrope (človekove pravice, demokracijo in pravno državo), zlasti:

- s krepitvijo dostopa mladih do pravic, tako da se bodo mladi in vse oblike mladinske civilne družbe lahko zanesli na okolje, ki bo omogočalo polno uveljavljanje vseh njihovih človekovih pravic in svoboščin, vključno s konkretnimi politikami, mehanizmi in viri.
- Povečanjem znanja mladih, tako da bodo skupnosti za demokratično udejstvovanje mladih podpirale prakse, ki ustvarjajo znanje in izkušnje.
- Širjenjem sodelovanja mladih, da bodo mladi smiselno sodelovali pri sprejemanju odločitev na podlagi širokega družbenega in političnega soglasja v podporo vključevanju, participativnemu upravljanju in odgovornosti.

V resoluciji so opredeljene štiri tematske prednostne naloge strategije Sveta Evrope za mladinski sektor do leta 2030, ki naj bi se nadaljevala do leta 2030:

1. oživljanje pluralistične demokracije;
2. dostop mladih do pravic;
3. skupno življenje v miroljubnih in vključujočih družbah;
4. mladinsko delo.

4. Priporočilo CM/Rec(2017)4 Odbora ministrov državam članicam o mladinskem delu

Dokument priporoča vladam držav članic, da v mejah pristojnosti znova podprejo mladinsko delo, tako da:

1. zagotovijo, da lokalne, regionalne ali nacionalne mladinske politike, kakor je primerno, varujejo in dejavno podpirajo delovanje ali nadaljnji razvoj kakovostnega mladinskega dela.
2. Oblikujejo medsebojno povezan, prilagodljiv in na kompetencah temelječ okvir za izobraževanje in usposabljanja poklicnih in prostovoljnih mladinskih delavcev, ki upošteva zdajšnja praksa, nove smeri razvoja in področja udejstvovanja, pa tudi raznolikost mladinskega dela.
3. Obravnavajo ukrepe in načela, predlagane v dodatku k temu priporočilu, in spodbudijo izvajalce mladinskega dela, da storijo enako.
4. Podprejo pobudo mladinskega sektorja v Svetu Evrope za oblikovanje priložnostne delovne skupine na visoki ravni, sestavljene iz ustreznih deležnikov s področja mladinskega dela v Evropi, ki naj pripravi srednjeročno strategijo na znanju temelječega razvoja evropskega mladinskega dela.
5. Spodbujajo nacionalne in evropske raziskave o različnih oblikah mladinskega dela in njegovi vrednosti, vplivu in pomenu.
6. Podprejo razvoj primernih oblik pregledovanja in vrednotenja vplivov in dosežkov mladinskega dela ter v državah članicah okrepijo razširjanje portfelja mladinskega dela Sveta Evrope, njegovo priznavanje in vpliv;
7. Spodbujajo znak kakovosti Sveta Evrope za mladinske centre kot primer dobre prakse.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 2:
FORMALNI IN ZAKONODAJNI OKVIR
ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

5. Evropska listina o lokalnem mladinskem delu

Namen te listine je prispevati k nadaljnjemu razvoju lokalnega mladinskega dela. To dosega z opredelitvijo, katera načela naj ga vodijo in kako naj bodo oblikovani njegovi različni vidiki, da se zadosti tem načelom. Listina torej predstavlja skupno evropsko platformo za potreben dialog o mladinskem delu. Gre za metodološki pripomoček, ki deluje kot seznam za preverjanje, po katerem lahko deležniki zbirajo in razpravljajo o morebitnih potrebnih ukrepih za nadaljnji razvoj mladinskega dela, s tem pa zagotovijo, da se ne izpusti nobenega vidika in da se mladinsko delo izvaja kar najbolje in najbolj učinkovito.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Pri načrtovanju ukrepov **na področju dela z mladimi je treba upoštevati tako evropsko kot nacionalno zakonodajo**. Zlasti evropski dokumenti, sprejeti na najvišji evropski ravni (kot sta Evropska komisija in Svet Evrope), veljajo po vsej Evropi.

Zato je nujno biti o njih obveščen in seznanjen, saj so podlaga za nacionalno zakonodajo in politiko na področju mladinskega dela.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Ali je koncept terenskega dela kot metode sodelovanja z mladimi, s katerimi delate, ustrezno opredeljen v evropski zakonodaji?
2. Ali so priporočila in ukrepi, ki izhajajo z evropske ravni, učinkovito vključeni v nacionalno zakonodajo?
3. Ali se priporočila in ukrepi učinkovito izvajajo v praksi?
4. Kako je vaše delo na tem področju usklajeno s priporočili na ravni EU in nacionalni ravni ter kako se nanje odzivaste?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ [P81](#)

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

1.3: DRUŽBENE OKOLIŠČINE ŽIVLJENJSKIH POTEKOV MLADIH

Mladi se razvijajo **v različnih družbenih in zgodovinskih kontekstih, ki močno vplivajo na to, kako jih družba dojema**, in oblikuje njihove poti k avtonomiji. Njihovo vključevanje v družbo se pogosto meri v kontekstu "vzornega državljana"⁹ ki služi kot referenčna točka. Vsako odstopanje od te norme lahko povzroči povečano pozornost in nadzor. Normativno družbeno pričakovanje, ki ga družba na splošno sprejema, je, da morajo posamezniki "najti svoje mesto".¹⁰ Vendar pa so mladi, zlasti najbolj ranljivi med njimi, nesorazmerno prizadeti zaradi diskontinuiranih poti v smislu najti stanovanje in zaposlitev. Zato je bistveno prepoznati in upoštevati to normativno razsežnost pri preučevanju in analizi življenjskih poti mladih.

Raziskati in razumeti moramo življenjski svet mladih. Življenjski svet mladostnika zajema vsakodnevno okolje, v katerem živi in se giblje. V tem svetu razvijajo različne načine življenja na podlagi svojih interpretacij realnosti, ki jih oblikujejo simbolizirane vsebine, ki jih prenašajo drugi in ponotranjijo mladi. Simbolizirane vsebine drugih so njihove predstave o realnosti in v bistvu odražajo lastne predstave mladih o realnosti. Skupna interpretacija realnosti s strani akterjev v določeni družbi je tisto, kar sta Berger in Luckmann označila kot "družbena konstrukcija realnosti".¹¹ Iz istega temelja lahko izpeljemo diskurz o osebni konstrukciji realnosti, natančneje, kako konkretno mladostnik ali skupina mladostnikov zgradi svojo samopodobo in razvije specifične strategije življenja na podlagi te samopodobe in družbenega konteksta, v katerem živi.

Veliko strokovnjakov je posvečalo veliko pozornosti razumevanju mladih. Pri opredelitvi življenjskega sveta mladih so se posluževali različnih pojmov, med drugim tudi dejavniki odraščanja. Strokovnjaki se pogosto sklicujejo na dejavnike, ki vplivajo na življenjski svet mladostnika, bodisi kot dejavniki tveganja ali kot varovalni dejavniki.¹² Običajno se te opredelitve vrtijo okoli petih ključnih področij: *spol, družina, šola, vrstniki in vrednote*. Nekateri raziskovalci govorijo le o štirih sklopih: individualnih značilnostih, družini, šoli in skupnosti¹³ ki odražajo mikro, mezo in makro ravni analize. V našem primeru mikro raven analize predstavljajo konkretne oblike dela z ranljivimi mladostniki na eni strani in ugotovitve o značilnostih odraščanja na drugi. V tem okviru bodo tukaj predstavljeni tisti koncepti strokovnega dela – različni načini vodenja, vzpostavljanje delovnega odnosa –, ki so po našem mnenju najprimernejši in torej najbolj učinkoviti za delo z mladimi na splošno in še posebej z ranljivo, ogroženo mladino. Mezo raven se nanaša na delo v skupnosti, makro raven pa na vse, kar se dogaja na družbeni in nacionalni ravni, torej na ravni socialne politike in mladinske politike države.

Pogled družbe na družbeno sprejemljivo ali nesprejemljivo vedenje mladih se je skozi zgodovino spreminjal in odraža različne družbene kontekste. Mlade lahko dojemamo kot grožnjo družbenemu ravnotežju, kot žrtve, ki potrebujejo zaščito, ali kot dragocen vir za družbeni razvoj. **Ti pogledi pomembno vplivajo na to, kako si mladi predstavljajo svojo prihodnost** in gradijo svojo kariero. Položaj mladih v naši družbi je pod drobnogledom. Pogosto se soočajo z negativnim dožemanjem in so izpostavljeni diskriminaciji zaradi splošnega dožemanja, da so neprimerni ali neodgovorni za javno delovanje. Posledično postane dostop do aktivnega državljanstva zanje izziv, saj razen direktiv ni nobenih načinov, ki bi jim omogočali ustvarjanje in resnično sodelovanje pri participaciji v družbi.

Hkrati so se merila za doseganje samostojnosti mladih skozi čas spreminjala in se od države do države razlikujejo. Na primer, starost za odhod od doma (dehabitacija) je leta 2015 v povprečju znašala 26,2 leta 2015¹⁴ (z velikimi razlikami

⁹ D'Iribarne, P. (1996). *Vous serez tous des maitres, la grande illusion des temps modernes* [You will all be masters, the great illusion of modern times]. Seuil.

¹⁰ See the work of Van de Velde, C. (2008). "Se placer" ou la logique de l'intégration sociale [Place yourself or the logic of social integration]. In C. Van de Velde, *Devenir adulte: Sociologie comparée de la jeunesse en Europe* [Becoming an adult: comparative sociology of youth in Europe] (pp. 113-167). Presses Universitaires de France. <https://www.cairn.info/devenir-adulte--9782130557173-page-113.html>

¹¹ Berger, P. L. & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Anchor Books.

¹² Poštrak, M. (2015). Koncepti socialnega dela z mladimi [The concepts of social work with youth]. *Socialno delo*, 54, 5, 269-280

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

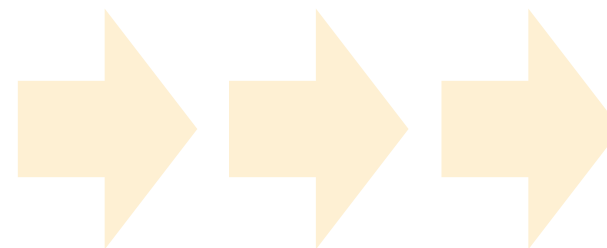
med državami Evropske unije in med spoloma). V Franciji je stabilnost zaposlitve običajno dosežena pri približno 28 letih, v evropskih državah pa je bila leta 2019 povprečna starost za rojstvo prvega otroka 29,4 leta (v primerjavi z 28,8 let v letu¹⁵). Dolžina prehodnega obdobja odraščanja mladih se je v zadnjih 50 letih podvojila, predvsem zaradi dejavnikov, kot so podaljšan čas izobraževanja in recimo visoka stopnja brezposelnosti mladih.

Izzive, s katerimi se soočajo mladi, poslabšuje več dejavnikov: čeprav je izobraževanje obvezno, je vedno bolj naklonjeno učencem, ki začnejo že v vrtcu. Stopnja dostopa do maturitetne kvalifikacije se je povečala s 26 % leta 1980 na 66 % leta 2009. Kljub temu je 16 % 20–24-letnikov v Franciji leta 2019 zapustilo srednjo šolo brez kakršne koli diplome. Raziskava OECD Pisa je pokazala, da so izobrazbene razlike izrazito visoke in se nagibajo k poslabšanju. Samostojnih stanovanj primanjkuje in je pogosto odvisno od razpoložljivosti družinske podpore, ki je omejena, zlasti v finančno negotovih družinah.

Poleg tega dostop do zaposlitve predstavlja velik izziv za mlade, zlasti za tiste, ki se že spopadajo z neenakostmi, ki izhajajo iz kraja bivanja, stopnje izobrazbe ali socialno-ekonomskega ozadja. Stopnja brezposelnosti med 15. in 29. letom je v primerjavi s celotno populacijo skoraj dvakrat večja. Tudi med tistimi, ki so zaposleni, jih je približno 50 % v prekarnih delovnih razmerah, predvsem v starostni skupini 15–24 let. Revščina jih nesorazmerno prizadene, saj jo doživlja približno 20 % tistih, starih 15–25 let, v primerjavi z 11 % tistih, starih 30–50 let, in 8 % posameznikov, starih 60–70 let. Smo prva družba, ki od mladih zahteva, da se vključujejo in si zagotovijo pogoje za lastno prepoznavnost. Prekarnost je torej položaj, ki bolj ali manj trajno prizadene številne mlade. Prvič v zgodovini je negotovost nekaterih mladih povzročila negotove razmere v njihovih družinah. Poleg tega je vpliv prekarnosti na otroke precejšen, saj po raziskavi OECD potrebuje šest generacij, da se otrok iz okolja z nizkimi dohodki povzpne po družbeni lestvici. Dohodek, poklic in dosežena izobrazba se običajno prenašajo iz ene generacije v drugo.

Poleg teh dejavnikov je nujno potrebno upoštevati velike razlike med regijami, ki vplivajo tudi na socialne vire, ki so na voljo mladim, kot so družinska podpora, socialne povezave, infrastruktura in drugo. "Geografski in družbeni determinizem pogosto pritiskata na karijerne možnosti mladih, ki odraščajo daleč od priložnosti, ki jih ponujajo velika mesta. Soočiti se morajo s številnimi ovirami, ki prispevajo k njihovi samocenzuri, ko razmišljajo o svojih izobraževalnih in poklicnih odločitvah."¹⁶

Prav tako je ključnega pomena, da na prizadevanja mladih za samostojnost gledamo kot na dinamičen, nenehno razvijajoč se proces, dovzeten za ranljivosti. Te ranljivosti niso značilne le za mlade, temveč tudi za družbo in njene družbene procese, ki sami povzročajo situacije ranljivosti.¹⁷ Soodvisnost dejavnikov, ki oblikujejo posameznikov položaj v družbi, je zato izjemnega pomena. Vsaka sprejeta odločitev bo imela posledice na različnih vidikih njihovega življenja.

¹⁵ Whyte, B. (2009). *Youth Justice in Practice, Making a Difference* (p. 46). The Policy Press.

¹⁴ Being young in Europe today, 2015, Eurostat data : <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6776245/KS-05-14-Q31-EN-N.pdf>

¹⁵ Večja odstopanja: povprečno najmlajše matere ob rojstvu prvega otroka so v Bolgariji (26,3 let), Romuniji (26,9 let) in na Slovaškem (27,2 let); povprečno najstarejše so ženske ob rojstvu prvega otroka v Italiji (31,3 let), Španiji (31,1 let) in Luksemburgu (31,1 let). Glej podatke tukaj: <https://www.touteleurope.eu/societe/lage-des-femmes-a-la-naissance-du-premier-enfant-dans-lue/>

¹⁶ As the POS Occitanie (2021) reminds us, <https://pos-occitanie.fr/agenda-details/2021-03-11/creer-des-opportunités-pour-les-jeunes-rurales-1161>

¹⁷ Becquet, V. (2012). Les « jeunes vulnérables »: essai de définition. *Agora débats/jeunes*, 62, 51-64. <https://doi.org/10.3917/agora.062.0051>

Uvod

Temelji pristopa

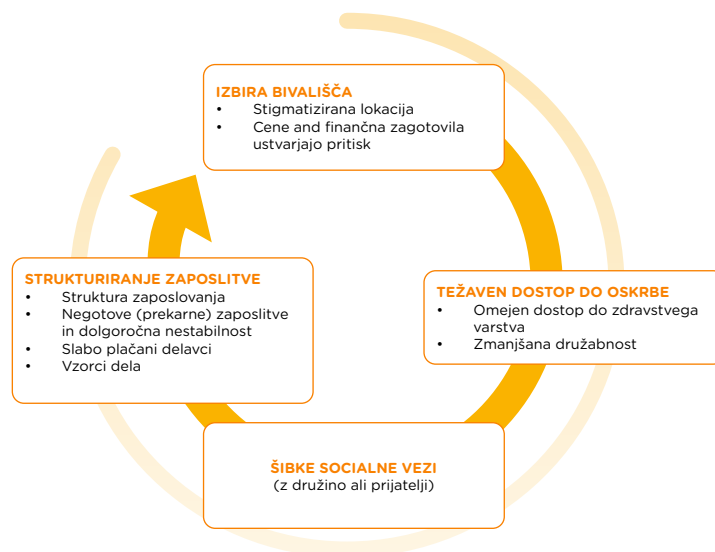
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

▶ POGlavJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Takšna situacija spodbuja **vse večje nezaupanje med mladimi do institucij**, kar vodi v njihovo “izključevanje iz družbenih procesov odločanja.” Krmarijo skozi nestabilno in tesnobno okolje, ki ga zaznamujejo **številne gospodarske, zdravstvene in okoljske krize**, ki otežujejo in odlagajo njihovo poklicno integracijo in si prizadevajo za avtonomijo in naredijo njihovo prihodnost negotovo.¹⁸

Za mlade je izziv tvegati in ukrepati, ko prevladuje ta občutek negotovosti; samocenzura postane pomemben dejavnik, še posebej, ker ima lahko vsaka sprejeta odločitev oprijemljive posledice, ki lahko poslabšajo ne le njihov lastni položaj, ampak tudi položaj njihovih družin in seveda njihovo samozavest – kritični element za spodbujanje avtonomije in emancipacije.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Pri delu z mladimi, ki se soočajo s socialno ranljivostjo in umikom iz družbenih procesov, je ključno upoštevati vse dejavnike, ki prispevajo k njihovim okoliščinam, saj so to dejavniki, ki jih socialni delavci obravnavajo. Cilj ni omejiti priložnosti za delovanje med mladimi, ampak, nasprotno, sodelovati z njimi pri prepoznavanju najbolj dostopnih strategij za aktiviranje med intervencijo.

Zavedanje o dejavnikih, ki krojijo življenja najbolj ranljivih mladih, ne bi smelo vzbujaati občutka nemoči med strokovnjaki. Namesto tega bi morali iskati rešitve, kako se osvoboditi teh družbenih omejitev v globalnem smislu, in spodbujati ustvarjalnost pri reševanju izzivov, s katerimi se soočajo mladi.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako naj raziskujemo življenjski svet mladih in njihove vsakdanje dejavnosti in družbene okoliščine mladih, s katerimi delamo? Kateri so najbolj kritični vidiki, elementi ali dejavniki v življenjskih izkušnjah ranljivih mladostnikov?
2. Kateri so družbeni dejavniki in okoliščine, ki najbolj vplivajo na mlade, s katerimi delate?
3. S kakšnimi tveganji in izzivi se ranljivi mladi srečujejo v vsakdanjem življenju?
4. Katerih dejanj se mladi, s katerimi delate, vzdržijo zaradi omejitev, povezanih z njihovim negotovim položajem?

¹⁸ Public Health France, November 2022

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 1:
MLADI IN DRUŽBA: OPREDELITVE IN
DRUŽBENI DEJAVNIKI ŽIVLJENJSKIH
POTI MLADIH
Vodnik po metodologiji, KORAK 3:
RAZUMEVANJE IN ANALIZA

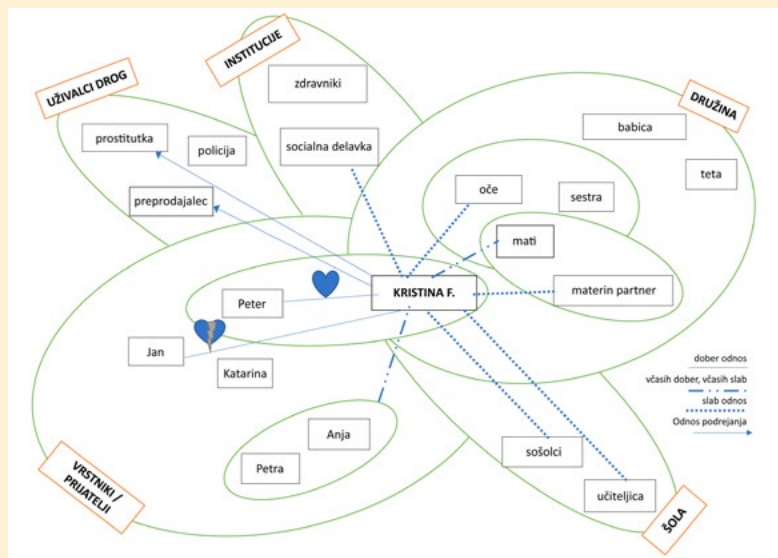
¹⁹ IRESMO (2017). La cartographie sociale
comme outil de la pédagogie critique.
<https://iresmo.jimdo.com/2017/01/16/la-cartographie-sociale-comme-outil-de-la-p%C3%A9dagogie-critique>

RAZISKOVALNE METODE ZA PREPOZNAVANJE KONCEPTOV:

Socialno kartiranje¹⁹ je metoda, ki se je razvila v povezavi z družbenimi gibanji v Latinski Ameriki in se je izkazala kot dragocen pripomoček za analizo družbenih odnosov znotraj okvira sistemskega pristopa. Predstavlja kritičen analitičen pripomoček in ga je mogoče obravnavati tudi kot proces, ki združuje raziskave, izobraževanje in ukrepanje s ciljem doseči družbeno preobrazbo. Služi kot sredstvo za razmišljanje o nastajajočih priložnostih in izzivih, vzpostavljanje mrež nosilcev sprememb in obravnavanje problematičnih situacij na določenem področju. Ta pristop prepoznava pomen odnosov znotraj formalnih struktur in neformalnih vzorcev interakcije, ki se razvijajo, vztrajajo ali zmanjšujejo.

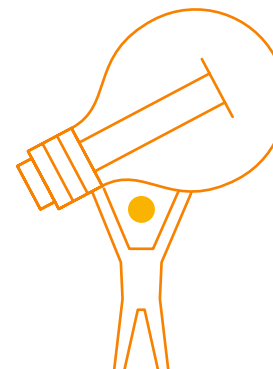
Eno od orodij za raziskovanje življenjskega sveta mladih je zemljevid življenjskega sveta ali eko zemljevid. V našem primeru se lahko eko zemljevidi izkažejo za koristne za razumevanje odnosov v družini, družbi, skupnosti in drugih vidikih življenja ranljivega mladostnika. Razvijanje eko zemljevidov z mlado osebo lahko razkrije kontekst, v katerem živi, pomaga prepoznati njihove pripadnosti in ali doživlja izolacijo na določenih področjih. Eko zemljevid pomaga socialnim delavcem pri ocenjevanju, ali so odnosi med družino in okolico vzpostavljeni ali ovirani.

Primer:

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ P82

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

▶ POGlavJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

1.4: IDENTITETE MLADIH

Ko razmišljamo o lastni identiteti, se pogosto vprašamo: »Kdo sem?« Da bi se poglobili v to vprašanje, moramo razmisliti tudi o tem, »Kaj me loči od drugih, kaj me naredi edinstvenega in me razlikuje od drugih?« in »V čem sem podoben drugim?« Psihološka definicija identitete zajema **celovito in koherentno razumevanje sebe kot posebnega in od drugih različnega posameznika**. Vsebuje **različne vidike**, vključno z:

- **Kognitivni:** Nanaša se na posameznikovo zavedanje osebnostnih lastnosti, sposobnosti in prepričanj, ki so vgrajeni v posameznikovo samopodobo.
- **Čustveni:** Vključuje pomen in vrednost, ki si jo posameznik pripisuje, skupaj s pozitivnimi ali negativnimi čustvi, ki prispevajo k njegovemu samospoštovanju.
- **Motivacijski:** Vključuje instinkte, želje, ciljne usmeritve in vrednote, ki usmerjajo posameznikova dejanja in odločitve.
- **Socialno-vedenjski:** Vključuje posameznikove interakcije z drugimi in občutek pripadnosti različnim skupinam.

Identiteta pomeni tudi samozavedanje, ki ostaja dosledno skozi čas in dokazuje kontinuiteto samega sebe skozi preteklost, sedanjost in prihodnost. Identiteta je psihosocialno vzajemna, odvisna od usklajenosti med samopodobo posameznika, tem, kako ga drugi dojemajo, in pričakovanji, ki jih ima. Poleg tega se identiteta lahko **manifestira v različnih oblikah**, kot so **osebna, družbena ali kulturna**, pri čemer je slednja opredeljena v povezavi s pripadnostjo skupini v družbi ali kulturi.²⁰

Identiteta **se nenehno razvija in spreminja**. Ni nekaj talnega, vzpostavljenega v mladostništvu in nespremenjenega v odrasli dobi. Nasprotno, razvija se skozi vse človekovo življenje. **Mladi morajo povezati pomembne ljudi in družbene vloge, s katerimi se srečujejo, skupaj s samospoznanjem,**

pridobljenim v otroštvu, s svojimi trenutnimi željami in prihodnjimi težnjami, ko raziskujejo nove identitete in sprejemajo odločitve.²¹ Mladi so aktivni v procesu oblikovanja identitete, ki vključuje konstruiranje in negovanje jasnega razumevanja o tem, kdo so, kaj cenijo, kakšni so njihovi pomembni prihodnji cilji in kam sodijo. Zavestno sprejemajo izbire in odločitve o sebi na treh ključnih področjih: izbira poklica, svetovni nazor in vrednote, ki jih zasledujejo (v skladu z družbenimi skupinami in ideologijami, s katerimi se identificirajo) ter zadovoljstvo s svojo spolno identiteto.

Opredelitev lastne identitete vključuje prepletanje med socialnim vidikom (kako me drugi dojemajo, koliko me cenijo, kakšna pričakovanja imajo do mene in kako se odzivajo name) in **individualnim vidikom: samozavedanjem** (čustveno izkušnjo sebe), **samopodobo** (vednost in predstave o sebi), **samospoštovanjem** (kako se cenim). Za oblikovanje identitete mora mladostnik definirati in organizirati svoje sposobnosti, potrebe, interese in želje tako, da jih lahko izrazi v družbenem kontekstu in prejme priznanje in odobravanje pomembnih drugih, predvsem vrstnikov.

Mladostniki **z raziskovanjem identitet različnih vzornikov** preizkušajo značilne vzorce družbenega vedenja in simbolne izraze vrednot in prepričanj (v smislu stila oblačenja, vedenja, ritualov) **določenih družbenih ali (sub) kulturnih skupin, ki jim želijo pripadati**. Vsak posameznik je član različnih družbenih skupin (opredeljenih s spolom, starostjo, družbenim razredom, kulturo, poklicem itd.), zato **pridobiva več identitetnih vlog**, ki se spreminjajo v različnih družbenih kontekstih. Ta perspektiva omogoča spoznanje fluidnih identitet. Mlad človek pa mora oblikovati integrirano identiteto, ki zajema vse njegove identifikacije z družbenimi skupinami in je skladna z njegovo subjektivno samopodobo. Nezmožnost uspešne integracije različnih vidikov sebe ali sprejemanja odločitev o več izbirah lahko povzroči **tveganje za identitetno zmedenost**. To lahko povzroči **prilagoditvene težave** v mladostništvu in potencialno podaljša proces oblikovanja identitete kot razvojno nalogo v prehodu v odraslost.²²

²⁰ Côté, J. E. (1996). Identity: A multidimensional analysis. In G. R. Adams, R. Montemayor & T. P. Gullotta (eds.), Psychosocial development during adolescence (p.p. 130-189). Sage.

²¹ Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton.

Uvod

Temelji pristopa

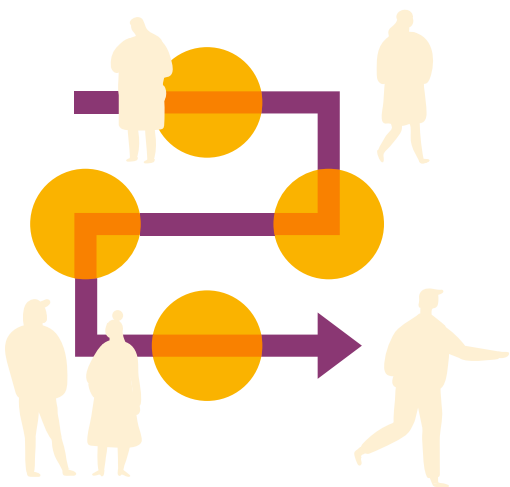
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Proces raziskovanja identitetnih možnosti, znan tudi kot kriza identitete, je naravna razvojno-psihološka težnja mladostnikov. Vključuje primerjavo različnih identitet, eksperimentiranje z različnimi življenjskimi slogi in zavezanost idealom. Ta proces je ključni del oblikovanja koherentne in dosledne individualne identitete. Za **doseženo identiteto** je značilna odločitev posameznika, da se po raziskovanju različnih možnosti zaveže izbrani identiteti. Nekateri mladostniki postopoma raziskujejo različne možnosti identitete in svojo končno odločitev o identiteti preložijo na prihodnost, kar ustvarja tako imenovani »**identitetni moratorij**«. Drugi se umaknejo iz raziskovanja in odločanja o svoji identiteti, kar ima za posledico »**status razpršene identitete**«. V tem položaju lahko izražajo malo upanja za prihodnost, so uporniški ali nočejo sodelovati s starši in šolo in se izogibajo soočanju. Po drugi strani pa nekateri mladostniki sprejmejo cilje, vrednote in življenjske sloge drugih (običajno staršev, kultov ali ekstremističnih skupin) brez temeljitega raziskovanja, kar vodi v »**status privzete identitete**«. Mladostniki, ki ne morejo preseči statusa razpršene ali privzete identitete, pogosto naletijo na težave pri prilagajanju. Tisti z razpršenim identitetnim statusom lahko postanejo obupani, apatični, sledijo množici ali se zatekajo k zlorabi drog. Medtem pa so posamezniki s privzetim identitetnim statusom bolj neprilagodljivi kot njihovi vrstniki, pogosteje izražajo nestrpnost in dogmatizem ter zavzamejo obrambno držo.²³

V sodobni in vse bolj multikulturni družbi predstavlja **razvoj identitete mladih iz vseh manjšin** svojevrstne izzive, saj so pogosto na meji med večinsko in lastno manjšinsko (sub) kulturo. Vrednote, norme, učni slogi, komunikacijski vzorci in vedenje znotraj manjšinske kulture se lahko razlikujejo od pričakovanj v šolah in širši družbi. Sprejemanje vrednot večinske kulture lahko včasih zahteva, da se posamezniki distancirajo od vrednot lastne kulture. Mladi iz vseh manjšin morajo krmariti med dvema sklopoma kulturnih vrednot in identitetnih možnosti, da bi vzpostavili trdno identiteto. Zato potrebujejo več časa, da raziščejo svoje možnosti. Ključnega pomena je spodbujati občutek etničnega ponosa med mladimi posamezniki iz manjšinskih skupnosti in **zagotoviti, da ne ponotranjijo sporočila, da so njihove razlike pomanjkljivosti**.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

V procesu oblikovanja identitete so mladi pod vplivom različnih družbenih okolij, pri čemer je še **posebej pomemben vpliv vrstnikov**. Ko iščejo identitete, samoopredelitve in načine bivanja, se mladostniki primerjajo z vrstniki, ki jih privlačijo, ter si prizadevajo pridobiti sprejetost in podporo svojih prijateljev. Ta prijateljstva dajejo povratne informacije o tem, ali se lahko vključijo in so sprejeti ali izključeni iz skupin vrstnikov. V tem kontekstu ostaja oblikovanje identitete fluidno vse življenje, saj se posamezniki prilagajajo in učijo iz odnosov in življenjskih izkušenj z različnimi skupinami ljudi.

Vrstniške skupine postajajo vse bolj izključujoče, ko mladostniki odraščajo. Posledično so tisti, ki imajo bolj raznolike skupinske odnose in prijateljstva, bolj socialno vključeni. Sodelujejo z vrstniki v različnih okoljih, kot so športne in druge skupinske dejavnosti, kjer razvijejo socialno identiteto in pridobijo razumevanje skupinskih pravil in vedenja. Prijatelji mladostnikom nudijo občutek sprejetosti na podlagi skupnih interesov, jim omogočajo dostop do socialnih omrežij in vrstniško potrditev. V tem obdobju življenja je priljubljenost med vrstniki zelo pomembna, spolni stereotipi pa običajno vplivajo na izbiro prijateljev. Starši ali drugi odrasli, ki jim mladi zaupajo, lahko igrajo vlogo posrednika v procesu oblikovanja identitete, saj se lahko prijateljstva hitro spreminjajo in tudi izkušnje zavrtnitve vrstnikov si delijo mnogi.

Mladi, ki svoj prosti čas preživijo doma brez stika z vrstniki, imajo pogosto nižjo samopodobo in samozavest ter lahko trpijo zaradi **osamljenosti**. Prizadene jih odnosna deprivacija, ki se kaže kot pretirano zanašanje na prijatelje (jih zelo cenijo in so nanje čustveno navezani). To zanašanje lahko omeji njihovo samoopredelitev in izražanje lastne identitete med vrstniki. Ti mladi so bolj dovzetni za **pritisk vrstnikov, kar lahko privede do tvegane vedenja**, na katerega vplivajo skupinske norme in pričakovanja o tem, kaj je prav in kaj narobe. Mladi medsebojno vplivajo drug na drugega in se v družbi vrstnikov lažje vključijo v različne dejavnosti, vključno z eksperimentiranjem z drogami, alkoholom in spolnimi izkušnjami.

²² Zupančič, M. (2004). Razvoj identitete in poklicno odločanje v mladostništvu [Identity development and professional decision-making in adolescence]. In L. Marjanovič Umek & M. Zupančič (eds.), *Razvojna psihologija [Developmental psychology]*, (p.p. 571-588). ZIFF & Založba Rokus.

²³ Marcia, J. E. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescence*, 12, 401-410.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

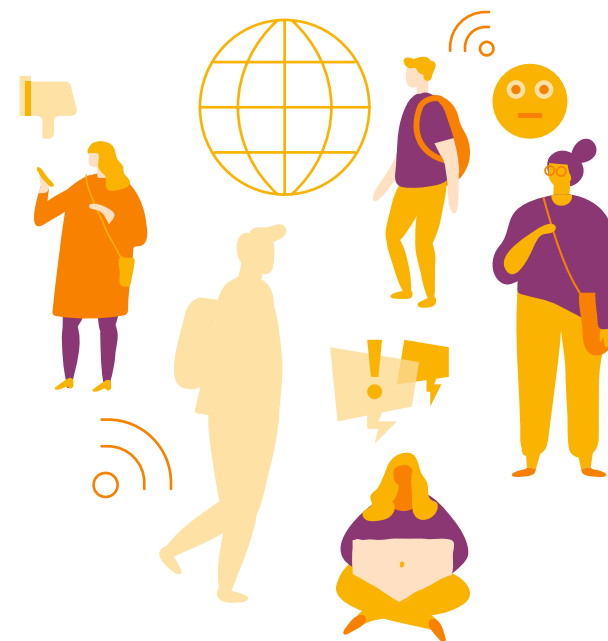
POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Vpliv medijev na oblikovanje identitete mladih je v sodobni družbi pomembnejši kot v preteklosti, predvsem na področju socialnih omrežij in virtualne resničnosti. Mediji predstavljajo priložnosti in tveganja. Svoboda izbire digitalne identitete mladim omogoča, da se javno predstavijo v drugačni luči od svojega pravega jaza. Hkrati ponuja idealno platformo za eksperimentiranje z različnimi identitetami, ki jim širi poti za pridobivanje znanja in idej izven njihove neposredne okolice. To je še posebej pomembno za mlade, gibalno ovirane osebe, ki jim mnogi vidiki resničnega sveta morda niso dostopni. Po drugi strani pa ta izpostavljenost mlademu posamezniku prinaša tveganje nadlegovanja, izsiljevanja, zasmehovanja in izključitve iz spletne in nespletne komunikacije.

V sodobni družbi **številni vidiki identitete mladim lahko predstavljajo izzive in so hkrati bolj izmuzljivi** kot kdaj koli prej. **Poklicne identitete**, povezane z ročnim ali intelektualnim delom v tradicionalnih institucijah resničnega sveta, so v zatonu. **Spolne identitete** so vedno bolj spremenljive. Zaradi vseh teh dejavnikov so identitete bolj prilagodljive, zapletene in zahtevne. Tudi **duševno zdravje mladih** postaja vse večja skrb, ki lahko izhaja iz teh družbenih izzivov. Identitete so predmet pogajanj, pogosto nanje vplivajo družbeni mediji. Postmoderna, digitalna, **konkurenčna družba z visokimi pričakovanji** izvaja velik pritisk na mlade in njihove odnose (zahteva specializirana znanja za zaposlitev in velik napor za nizke plače). **Mladi v institucionalnem varstvu** se osamosvojijo hitreje kot njihovi vrstniki, vendar prejemajo manj podpore družine in imajo omejen dostop do ekonomskih virov. **Zaradi teh pogojev so mladi bolj ranljivi** za občutke izoliranosti in stresa, kar spodbuja občutek identitetne zmede.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kakšne želje in cilje za prihodnost imajo mladih, s katerimi delate? Katere so njihove najpomembnejše skrbi v bližnji prihodnosti? Kateri so glavni izzivi mladih, povezani z identiteto, ki jih pri svojem delu opazate?
2. Katere vrednote in prepričanja se kažejo v vsakdanjem vedenju in simbolnem izražanju mladih? Kako se njihove vrednote in prepričanja ujemajo z vrednotami in prepričanji njihovih prijateljev, družinskih članov, sošolcev in sodelavcev? Katere ideologije podpirajo kot del svoje identitete?
3. Katerim družbenim skupinam pripadajo mladi, s katerimi delate? Katere osebne značilnosti si delijo z drugimi člani vsake od teh družbenih skupin? V čem se razlikujejo od drugih pripadnikov družbenih skupin, ki jim pripadate tudi vi?

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1: Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 3:
IDENTITETE MLADIH: KRMARJENJE
V STRUKTURNIH SPREMEMBAH IN
KREPITEV ODPORNOSTI

RAZISKOVALNE METODE ZA PREPOZNAVANJE KONCEPTA:

Intervju o identiteti z mlado osebo:

Individualni intervju z mladostnikom je strukturiran okoli vsakdanjih življenjskih tem (prijateljstva, starši, poklic in služba, rekreacija, politika, vera itd.) in je namenjen odkrivanju procesa oblikovanja identitete, raziskovanja in odločanja. S pregledovanjem odgovorov lahko dobite vpogled v trenutno najpomembnejše vidike mladostnikovega življenja in ugotovite, ali so že sprejeli odločitev o svoji identiteti ali so še v fazi raziskovanja. Prav tako lahko ugotovite, kateri vidiki njihove identitete jih skrbijo in kako aktivno ali pasivno iščejo rešitve. Ti vpogledi lahko usmerjajo vašo podporo mladostniku pri opredeljevanju lastne identitete. Namesto intervjuja lahko ponudite strukturiran vprašalnik, ki ga mladostnik samostojno izpolni.

Primer: Intervju o identiteti (Marcia)

<https://faculty.weber.edu/eamsel/Classes/Applying%20Psychology/Adolescence%203140/Marcia%20Identity%20Interview.rtf>

Vprašalnik o identiteti (prilagojen po Marcii)

https://tompkinspage.weebly.com/uploads/8/6/3/9/8639873/modified_marcia_identity_questionnaire.pdf

Delavnice o identiteti z mladimi:

V omenjenih priročnikih je opisanih več tehnik, ki so namenjene spodbujanju razmišljanja o vprašanih, povezanih z identiteto, med mladimi udeleženci delavnic. To dosežemo z aktivnim sodelovanjem z vrstniki in udeležanjem predpisanih scenarijev za posamezne delavnice. V priročnikih so tudi delavnice na druge teme, ki so pomembne za samorefleksijo mladih, refleksijo medosebnih odnosov in strukturne dinamike odnosov v družbi, vključno z ozaveščanjem o vprašanih človekovih pravic.

Council of Europe (2002). Compass: Manual for Human Rights Education with Young People. <https://www.coe.int/en/web/compass>

Gollob, R. & Krapf, P. (Ed.) (2008). *Teaching democracy. A collection of models for democratic citizenship and human rights education*. Council of Europe Publishing.

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ P82

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Poglavje 2: Grajenje mostov med mladimi in družbo

V tem poglavju je poudarek na področju ozaveščanja in vključevanju mladih ter na prizadevanjih za bolj vključujočo družbo. Raziskujemo različne pristope in strategije, ki skupaj postavljajo temelje za spodbujanje pomembnih povezav med mladimi in širšo skupnostjo. Poglavje obsega dve podpoglavji, od katerih vsako vsebuje sklop tem, ki pojasnjujejo okvir pristopa za delo z mladimi in vključevanje mladih, hkrati pa se osredotočajo na skupnostne pristope pri delu z mladimi s poudarjanjem strokovnih delavcev kot posrednikov pri oblikovanju rešitev.

2.1: Individualni pristopi pri delu z mladimi

V širšem kontekstu »gradnje mostov med mladimi in družbo« je to podpoglavje namenjeno raziskovanju posebnih metod in strategij, ki se uporabljajo pri delu z mladimi posamezniki. Poglobi se v zapletenost sodelovanja z mladimi, pri čemer se zaveda, da spodbujanje **pomembnih povezav in razumevanja med mladimi in družbo zahteva diferenciran pristop**.

Namen tega poglavja je predstaviti pristop k delu z mladimi, koncept participacije mladih in način vzpostavljanja delovnih odnosov z mladimi. Participacija mladih je ključni element **krepite moči mladih** in njihovega sodelovanja v družbi, saj jim zagotavlja enake možnosti za sodelovanje v procesih in dejavnostih, ki vplivajo na njihovo življenje, **sooblikovanje odločitev** ter prispevanje k spreminjanju njihovih življenjskih razmer in družbene skupnosti, v kateri živijo. Spodbujanje sodelovanja mladih zahteva vzpostavitev sodelovalnega delovnega odnosa z mladimi, v katerem mladi sodelujejo kot kompetentni sogovorniki pri soustvarjanju odgovorov na izzive, s katerimi se soočajo.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

²⁴ Andersson, B. (2013). Finding ways to the hard to reach-considerations on the content and concept of outreach work. *European Journal of Social Work*, 16(2), 171-186. <http://dx.doi.org/10.1080/13691457.2011.618118>

²⁵ Wakerman, J., Humphreys, J. S., Wells, R., Kuipers, P., Entwistle, P., & Jones, J. (2008). Primary health care delivery models in rural and remote Australia – A systematic review. *BMC Health Services Research*, 8(1), 276. <http://dx.doi.org/10.1186/1472-6963-8-276>

²⁶ Pian, A., & Hoyez, A.-C. (2022). Balancing local justice and spatial justice: Mobile outreach and refused asylum seekers. *Population, Space and Place*, 28(1). <https://doi.org/10.1002/psp.2500>

²⁷ Payne, M. (2005). *Modern Social Work Theory*. Palgrave Macmillan.

²⁸ Svenson, N. P. (2003). *Outreach Work with Young People, Young Drug Users and Young People at Risk*. Pompidou Group, Council of Europe.

²⁹ Hake B. J. (2014). 'Bringing Learning Closer to Home': Understanding 'Outreach Work' as a Mobilisation Strategy to Increase Participation in Adult Learning. In: Zarifis G., Gravani M. (eds.), *Challenging the 'European Area of Lifelong Learning'* (pp.251-264). Lifelong Learning Book Series, vol 19. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-7299-1_22

³⁰ Jose, K.; Taylor, C. L.; Venn, A.; Jones, R.; Preen, D.; Wyndow, P.; Stubbs, M.; Hansen, E. (2020). How outreach facilitates family engagement with universal early childhood health and education services in Tasmania, Australia: An ethnographic study. *Early Childhood Research Quarterly*, 53, 391-402. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.05.006>

2.1.1: PRISTOP K DELU Z MLADIMI IN RAZUMEVANJE DELA Z MLADIMI

Koncept terenskega dela je na različnih področjih predmet razprav, za katere so značilni pomanjkanje jasne opredelitve in številni izzivi, zaradi česar ni splošno sprejete opredelitve pojma "terensko delo", kar povzroča določeno stopnjo dvomnosti. Ta dvomnost je bila prepoznana v raziskavah na področju terenskega dela, ki poudarjajo številne izzive in protislovja, povezana s tem pojmom. Podobno je z metodološkega vidika zamisel o terenskem delu premalo raziskana, zaradi česar se pojavljajo pomisleki o njeni učinkovitosti.²⁴ Poleg tega je neustrezno metodološko raziskovanje oviralo celovitejše razumevanje terenskega dela in njegove praktične uporabe, kar dodatno poudarja pomanjkanje literature o teoretičnih modelih terenskega dela.

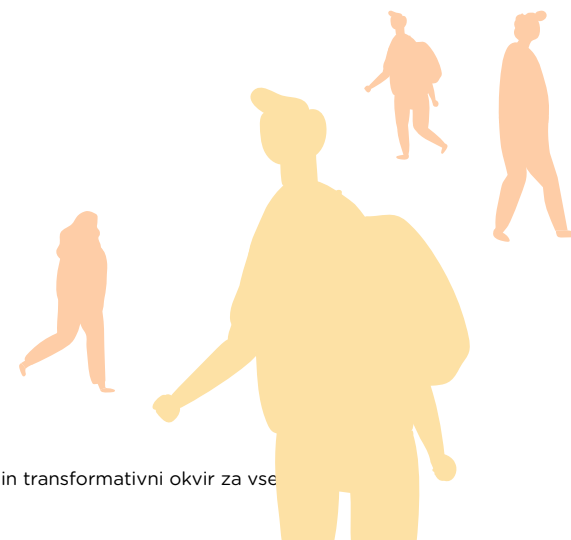
Na konceptualni ravni se običajno domneva, da "terensko delo" **vključuje zagotavljanje storitev zunaj običajne lokacije te storitve**.²⁵ Ta pristop premošča vrzel med humanitarno in socialno pomočjo, saj se osredotoča na doseganje posameznikov, ki običajno ne sodelujejo z institucijami. Njegove korenine lahko zasledimo v zgodnjem delu socialnih storitev v 20. stoletju v Angliji in Združenih državah Amerike. Zgodovinsko gledano je bilo torej "terensko delo" prisotno že od začetka socialnega dela, vendar je bil pogosto spregledano v osnovnih učbenikih o metodah družboslovja v univerzitetnih programih. Socialno delo se je sprva začelo s posamezniki, ki so delali na terenu in vzpostavljali neposredne stike s posamezniki in skupnostmi, namesto da bi ustanavljali uradne pisarne socialnih storitev.

Vendar so opredelitve terenskega dela pogosto odvisne od konteksta in se na različnih področjih uporabljajo različno. Na primer, v izobraževanju odraslih se delo na terenu uporablja za vključevanje ciljnih skupin, ki jim grozi socialna izključenost, s poudarkom na **večji dostopnosti učnih priložnosti**.²⁹ Terensko delo je bilo vključeno tudi v univerzalne storitve, namenjene zadovoljevanju potreb celotnega prebivalstva, s

ciljem zagotavljanja bolj specializiranih zdravstvenih storitev ljudem na oddaljenih območjih.

Zanimivo je, da **se izraz "terensko delo" pogosteje uporablja v zdravstvenem in socialnem sektorju**, kar pomeni, da vsi strokovnjaki v socialnovzgojnih intervencijah svojih strategij in pristopov ne označujejo ali priznavajo kot "terensko delo".³⁰ To pomanjkanje priznavanja otežuje prepoznavanje praks, manifestacij in rezultatov terenskega dela. Na primer, pomanjkanje literature v izobraževalnem sektorju o storitvah, pri katerih je terensko delo ključna strategija, lahko pojasni omejene smernice, ki so na voljo za terensko delo v okvirih izobraževalne prakse. Različni načini izvajanja terenskega dela v različnih državah so odvisni od strukture socialnih politik, ki segajo od institucionalizacije do skupnostnih ali individualnih pristopov. Poleg tega se na terensko delo včasih gleda kot podrejeno širšim kategorijam, kot so «detaširano», «ulično» ali «preventivno» delo, kar še dodatno prispeva k njegovi relativni neznatnosti.

Glede na to kompleksnost je za terensko delo potrebno ukrepanje na treh ravneh: (1) načrtovanje politike, (2) institucionalna organizacija in (3) strokovno posredovanje, da bi se odzvali na vse večjo kompleksnost potreb in hiper-specializacijo na področju socialno- vzgojnega področja. Vendar pa učinkovito izvajanje terenskega dela postaja izziv zaradi medsebojne povezanosti teh treh dimenzij.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 6:
PRISTOPI IN METODE PRI
TERENSKEM DELU Z MLADIMI.
Vodnik po metodologiji, Korak 1:
DOLOČITEV CILJNE SKUPINE TER
OPREDELITEV VRZELI IN AKTERJEV

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Terensko delo je **dinamičen in večplasten pristop**, katerega cilj je doseči posameznike, s katerimi je pogosto težko vzpostaviti stik. Čeprav se sooča z izzivi, povezanimi z opredelitvijo, metodologijo in uporabo, ostaja ključna strategija za reševanje kompleksnih potreb in spodbujanje socialne vključenosti. V nadaljevanju predstavljamo, kako je delo na terenu povezano s programi Youthreach in kako je zanje bistveno:

- **Doseganje mladih:** Programi za mlade so namenjeni predvsem mladim, ki jim grozi socialna izključenost in nimajo dostopa do tradicionalnih storitev. Delavci za pomoč mladim lahko zapolnijo vrzel tako, da gredo na mesta, kjer se ti mladi zbirajo, kot so ulice, parki ali zavetišča.
- **Krepitev zaupanja:** Mnogi mladi, ki jih je težko doseči, so morda doživeli nezaupanje ali negativne stike z institucijami ali oblastmi. Delavci za pomoč mladim lahko s svojo dosledno prisotnostjo in pristopom gradijo zaupanje pri teh mladih posameznikih. Zaupanje je ključni element za učinkovito vključevanje mladih in pomoč.
- **Podpora po meri:** Delo na terenu omogoča prilagojen in prožen pristop k zadovoljevanju kompleksnih potreb mladih. Položaj vsake mlade osebe je edinstven, zato lahko delavci za pomoč na terenu prilagodijo svoje metode, da se soočijo s posebnimi izzivi, s katerimi se soočajo posamezni mladi.
- **Dostop do storitev:** Za mnoge mlade je dostop do storitev, kot so pomoč pri nastanitvi, podpora za duševno zdravje ali možnosti izobraževanja, lahko zastrašujoč ali na videz nemogoč. Delavci za pomoč mladim delujejo kot posredniki, ki mlade usmerjajo k tem storitvam, odpravljajo ovire in zagotavljajo, da imajo mladi dostop do virov, ki jih potrebujejo.
- **Preprečevanje socialne izolacije:** Mladi, ki jih je težko doseči, se vse pogostejše soočajo s socialno izolacijo, ki lahko še poslabša njihove težave. Delo na terenu spodbuja socialno vključenost, saj tem mladim omogoča, da se povežejo z drugimi, dostopajo do podpornih mrež

in se vključujejo v pozitivne dejavnosti. Ta socialni vidik je bistvenega pomena za njihovo dobro počutje in razvoj.

- **Preventivni in transformativni pristop:** Delo na terenu je v skladu s preventivnim in transformativnim pogledom na dostop, ki ne postavlja pod vprašaj le načela univerzalnosti, temveč tudi "nas" v univerzalizmu. Z aktivnim sodelovanjem s težko dosegljivimi mladimi in njihovim vključevanjem v razprave o njihovih potrebah in ciljih delo na terenu krepi moč mladih ter spodbuja bolj demokratičen in vključujoč pristop k socialnim storitvam.
- **Dolgoročni učinek:** Delo na terenu ne pomeni le takojšnje pomoči, temveč ima lahko dolgotrajen vpliv na življenje mladih posameznikov. Z obravnavanjem temeljnih vzrokov njihovega položaja, zagotavljanjem stalne podpore in spodbujanjem procesov družbenih sprememb lahko delo na terenu mladim pomaga pri prehodu iz ranljivosti v večjo stabilnost in socialno vključenost.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako pomanjkanje jasne opredelitve "terenskega dela" vpliva na vaše izvajanje in učinkovitost v okoljih, v katerih posredujete?
2. Kako lahko načela terenskega dela bolje vključimo v prakso socialnega dela, da bi bolje obravnavali potrebe težko dosegljivih skupin prebivalstva?
3. Kaj odlikuje terensko delo kot metodologijo za obravnavanje potreb posameznikov pri vašem vsakdanjem delu, zlasti tistih, ki so ločeni od institucionalne oskrbe?
4. Na kakšen način delo na terenu študentom socialnega dela, strokovnjakom in zainteresiranim stranem odpira možnosti za preizpraševanje konvencionalnih praks socialnega dela?

**SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE**

→ **P83**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

METODA:

Terensko delo zajema širok spekter aktivnosti, vključno s klinično podporo, krepitvijo družinskih in socialnih mrež, izkušnjami dela v skupnosti, zmanjševanjem tveganja, izobraževalnim delom in drugimi dejavnostmi. V bistvu lahko »terensko delo« razumemo kot metodologijo in model za pristop k celoviti, integrirani in stalni podpori posameznikov, ki so ločeni od institucionalnega varstva in jim grozi socialna izključenost. Za doseg tega so potrebni ukrepi na treh ravneh - načrtovanje politike, institucionalna organizacija in strokovno posredovanje.

Dejavniki, ki vplivajo na vključevanje ali izključevanje iz storitev pomoči, se razlikujejo na ravni posameznika, storitve in sistema.³¹ Posamezni dejavniki vključujejo prepričanja, psihosocialne elemente in zaznavanje potreb. Dejavniki storitev zajemajo promocijo, dostop, znanje in sposobnosti osebja ter zmogljivosti. Dejavniki na ravni sistema vključujejo načrtovanje, usmerjanje in okvire politike.

Delo na terenu zahteva **vzpostavljjanje zaupnih odnosov**, navezovanje stikov s posamezniki v njihovem okolju in nudenje v podporo usmerjene organizacijske pomoči. Vključuje tudi **povezovanje posameznikov s storitvami in podpornimi sistemi, omogočanje dostopa do družbenih virov in sprožanje procesov družbenih sprememb**. Poleg tega se delo na terenu osredotoča na zagotavljanje stalne podpore in uvrščanja strategij vključevanja v sisteme in programe.

Vključevanje refleksivnosti v prakse terenskega dela je ključnega pomena, saj od delavcev zahteva, da nenehno prilagajajo in razmišljajo o svojih metodah in pristopih. Čeprav morda ni standardnega načina za izvajanje dela na področju terenskega dela, je zavezanost k celostnemu, na osebo osredotočenemu odzivu še vedno temeljno načelo. Terensko delo na javnih površinah vključuje vrsto pristopov, prilagojenih posebnim okoliščinam, s poudarkom na prožnosti in prilagodljivosti. Zahteva nenehno zavezanost vzpostavljanju zaupanja, omogočanju dostopa in podpiranju posameznikov na njihovi poti do pozitivnih rezultatov.

Na primer, **metoda "coachinga za mlade"** je pristop k delu z mladimi, ki se osredotoča na usposabljanje mladih posameznikov za premagovanje življenjskih izzivov in pridobivanje bistvenih življenjskih spretnosti. Glavni cilj je krepiti moč teh mladih, jim omogočiti, da se samostojno soočijo s svojimi težavami, spodbujati samorefleksijo in spodbujati osebno rast. V nadaljevanju so predstavljene kratke smernice za izvajanje te metode:

- 1. Vzpostavite stik:** Prvi korak je vzpostavitev stika z mladimi posamezniki z visokim tveganjem. To je mogoče doseči po različnih poteh, kot so nagovarjanje na ulici, preko organizacij za pomoč mladim, sodelovanje v šolah ali sodelovanje z organi kazenskega pregona. Cilj je vzpostaviti stik in zgraditi zaupanje.
- 2. Določite cilje:** Ko je stik vzpostavljen, je treba raziskati in določiti konkretne cilje, ki jih mladi želijo doseči. Ti cilji morajo temeljiti na ciljih in željah posameznika.
- 3. Zbiranje podatkov:** Da bi dobili globlji vpogled v potrebe in želje mlade osebe, zberite osebne podatke z različnimi metodami. Te metode lahko vključujejo osebne teste, analizo SWOT in individualne pogovore:

a. Osebnostni testi: Uporabite osebne teste, kot so test socialne usmerjenosti, test osebnih vrednot, test samozavesti, test osnovnih tipov in test poklicne osebnosti. Te ocene zagotavljajo dragocene informacije o posameznikovih osebnostnih lastnostih in željah.

b. Analiza SWOT: Izvedite analizo SWOT, da ugotovite prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za posameznika. Ta analiza pomaga pri prilagajanju podpore in intervencij posebnim okoliščinam osebe.

c. Pogovori ena na ena: S pogovori ena na ena vzpostavite stik. Ti pogovori ustvarijo varen prostor za odprt in iskren dialog o različnih vidikih mladostnikovega življenja, vključno z izzivi in željami.

³¹ Slee, P. (2006). *Families at risk: The effects of chronic and multiple disadvantage*. <http://ehlt.flinders.edu.au/education/FamilyNeeds/families%20at%20risk%20online.pdf>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

4. Nadaljnji postopek: Mladinski delavec ima vlogo pri usklajevanju in sodelovanju z ustreznimi partnerji, ko se mlada oseba vključi v različne podporne storitve, kot so socialno delo, svetovanje o dolgovih ali programi obveznega izobraževanja. S tem je zagotovljen celosten in celovit pristop k podpori, ki obravnava vse vidike posameznikovih potreb.

5. Primerno okolje: Metoda "Youth Coaching" se lahko izvaja v različnih okoljih, odvisno od želja in udobja mlade osebe. To lahko vključuje zunanja okolja, kot so parki in javni prostori, ali bolj strukturirana okolja, kot so pisarniški prostori.

PRAKTIČNI PRIMER: Individualni načrt po korakih³²

Posameznik si je v pogodbi zastavil cilj, da bo poiskal pomoč pri reševanju svojega finančnega položaja zaradi neplačanih prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Omenil je tudi, da ima neporavnane dolgove pri svojem telefonskem operaterju in ponudniku javnega prevoza. Intervencijska skupina je priznala, da je to področje, na katerem lahko zagotovi pomoč. Približno teden dni pozneje, ko so posameznika srečali na ulici, je bilo razvidno, da je od zavarovalnice prejel obvestilo o zaprtju bančnega računa zaradi neporavnane dolga. Posameznik se je počutil preobremenjenega in je izrazil negotovost glede nadaljnjega ravnanja. Med intervencijo so se osredotočili na razumevanje posameznikove perspektive in njegovega želenega načina ukrepanja.

Posameznik je omenil možnost reševanja svojih dolgov, vendar je izrazil negotovost, kje začeti. Intervencijska skupina je pozitivno potrdila to pobudo in razpravljala o možnih strategijah. Skupaj so začeli oblikovati načrt za reševanje finančnega položaja po korakih. Naloge so bile razdeljene med člane skupine, posameznik pa je bil obveščen, da bo postopek dolgotrajen. Začetni korak je vključeval opredelitev vseh neporavnanih dolgov, vključno z dolgovi do zavarovalnice, telefonskega podjetja in javnega prevoza. Nato si je ekipa prizadevala združiti vse te dolgove pod enega upnika. Nato so pripravili načrt odplačevanja in opisali potrebne ukrepe.

Med tem prizadevanjem je ekipa natančno dokumentirala vsak korak, vključno s svetovalnimi sejami in vsemi potrebnimi situacijskimi posegi. Podrobni zapisi so bili shranjeni v profilu posameznika v registru ekipe. Načrt je imel naslov "Denar, ki ga dolguje", vsak korak znotraj načrta pa je bil označen z edinstvenim identifikatorjem, na primer "Denar, ki ga dolguje 1", "Denar, ki ga dolguje 2" in tako naprej.

³² Practical example from: Segulin, A. M., Vodeb, N. A., Rodman, S., Spruk, T., & Babič, B. (2021). *Magic wand*. Zavod Bob.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-RTPX6LS8>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

2.1.2: PARTICIPACIJA MLADIH

Participacija mladih **je pomemben vidik krepitve moči mladih in njihovega udejstvovanja v družbi** (npr. aktivno državljanstvo), ki jim zagotavlja enake možnosti za sodelovanje v procesih in dejavnostih, ki vplivajo na njihova življenja, soustvarjanje odločitev ter prispevanje k spreminjanju njihove življenjske situacije in družbene skupnosti, v kateri živijo. Ključni pogoji za participacijo so **svoboda izbire** in **aktivno vključevanje** v izvajanje dejavnosti ali odločanje skozi dialog ter zagotavljanje enakih možnosti za vse brez diskriminacije. Enakost možnosti za vse, da sodelujejo pri kolektivnem odločanju o svojem življenju in vprašanih skupnosti, je temeljna vrednota v sodobnih demokratičnih družbah. Pravica do sodelovanja je med temeljnimi človekovimi pravicami zapisana v Konvenciji o otrokovih pravicah (1989), zlasti v 12. členu, ki zagotavlja pravico do svobodnega izražanja mnenja o vseh zadevah, povezanih z njimi, 13. členu, ki varuje pravico do svobode izražanja v kateri koli obliki in na način po izbiri otroka, 14. člen, ki varuje pravico do svobode misli, vesti in vere, ter 31. člen, ki zagovarja pravico vsakega otroka do prostega časa, počitka, igre in sodelovanja v kulturnih in ustvarjalnih dejavnostih.

Participacija mladih **zajema najrazličnejše vrste, metode in ravni sodelovanja in odločanja**. Danes mlade bolj ali manj obravnavamo kot enakovredne partnerje pri odločanju o lastnem vedenju in delovanju v družini, šolski učni načrti pa določajo tudi vključevanje učencev v skupno odločanje o razredni in šolski skupnosti. Mladi sodelujejo tudi v različnih organiziranih priložnostih dejavnosti. Socialno delo z mladimi temelji na etičnih načelih, ki vključujejo spoštovanje glasov mladih in zagotavljanje njihove udeležbe pri soustvarjanju rešitev v vseh dejavnostih, ki vključujejo mlade. Resnične priložnosti za mlade, da vplivajo na svoje življenjske situacije, se namreč ustvarijo le z dialogom. Iz številnih participativnih izkušenj, ki jih imajo mladi z odraščanjem v različnih družbenih kontekstih, pridobijo potrebne kompetence za participacijo v širši družbi, pa naj

bo to v političnih, družbenih ali humanitarnih dejavnostih. Sodelovanje v kolektivnih aktivnostih mladim omogoča, da pridobijo neposredno izkušnjo medosebnih odnosov in družbenih procesov, ponuja jim priložnost, da vadijo veščine sodelovanja v skupini in okrepijo komunikacijske spretnosti (vse to so ključni sestavni deli državljskih kompetenc, ki so bistvene za demokratično udeležbo). Poleg tega tovrstno sodelovanje pomembno spodbuja mlade, da opredelijo svojo identiteto in najdejo svoje mesto v družbi.³⁶

Kljub temu, da je participacija pomembna za psihosocialni razvoj mlade osebe, **dejansko uresničevanje participacije mladih v praksi otežujejo številne ovire**, od situacijskih razmer pri konkretnih dejavnostih (npr. fizična ali kulturna nedostopnost) do nevednosti, nesposobnosti ali nepripravljenosti odraslih, da poslušajo, slišijo in upoštevajo mnenja mladih. Na te ovire lahko vplivajo tudi kulturne norme in vrednote ter dinamika moči in družbene neenakosti v družbi in znotraj institucionalnih okolij.³⁷

V vsakem družbenem okolju, v katerem so vključeni mladi, jim je potrebno zagotoviti smiselno participacijo. **Smiselna participacija** bi morala biti etična (pregledna in poštena, zagotoviti zaupanje, spoštovanje in dostojanstvo), varna (zagotoviti otrokovo pravico do zaščite), nediskriminatorna (vsem mladim zagotoviti enake možnosti za udejstvovanje) in mladim prijazna (posameznikom omogočati, da sodelujejo po svojih najboljših močeh). Poleg tega je treba zagotoviti prisotnost odraslih, ki so zavezani načelom participacije: mladi morajo biti obveščeni o cilju in procesu dejavnosti ter o tem, kako se bo njihov glas uporabljal, pa tudi o morebitnih ovirah; prostovoljno se morajo odločiti za sodelovanje brez kakršnega koli pritiska; zagotoviti je treba varen prostor in različne možnosti za različne načine izražanja idej in mnenj ter razvijanje dejavnosti; njihovim mnenjem je treba prisluhniti, jih slišati in upoštevati; po dejavnosti jim je treba zagotoviti povratne informacije o učinkih njihovih prispevkov.³⁸ Participacija mladih bi morala potekati v skladu s standardnimi etičnimi načeli socialnega dela, npr. izkazovanje spoštovanja

³³ Barrett, M. & Zani, B. (2015). *Political and Civic Engagement*, Multidisciplinary perspectives. Routledge.

³⁴ Lansdale, G. (2010). The realisation of children's participation rights, Critical reflections. In B. Percy-Smith & N. Thomas (eds.), *A handbook of Children and Young People's Participation, Perspectives from theory and practice* (pp. 11–23). Routledge.

³⁵ Čačinovič Vogrinčič, G. (2013). Spoštovanje otroštva [Respecting Childhood]. In T. Kodele & N. Mešl (eds.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči, Priročnik za vrtnice, šole in starše* (pp. 11–40). ZRSŠ.

³⁶ Flanagan, C. A., Lonnie, R., & Sherrod, L. R. (1998). Youth political development. *Journal of social issues*, 54, 3, 447–627.

³⁷ Rutar, S. (2013). Participacija kot pravica in pogoj demokracije [Participation as a Right and Condition of Democracy]. In, V S. Rutar, *Poti do participacije v vzgoji*, (str. 71–97). Univerzitetna založba Annales.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 8:
PRAVICE MLADIH IN ETIČNO
SODELOVANJE PRI TERENSKEM
DELU

Vodnik po metodologiji, Korak 4:
POSREDOVANJE, SODELOVANJE
IN OBLIKOVANJE

³⁸ Harris, P., & Manatakis, H. (2013). *Children's Voices: A principled framework for children and young people's participation as valued citizens and learners*. University of South Australia, South Australian Department for Education and Child Development.

³⁹ ACT Youth Work Code of Ethical Practice (2021). <https://www.youthcoalition.net/wp-content/uploads/2022/04/ACT-Youth-Work-Code-of-Ethical-Practice-DRAFT-for-consultation.pdf>

⁴⁰ Hart, R. (1992). *Children's participation: from tokenism to citizenship*. UNICEF.

mladim in zagotavljanje njihovih pravic, spodbujanje dobrega počutja in varnosti mladih, spodbujanje socialne pravičnosti ter preprečevanje diskriminacije mladih in v družbi na sploh, zagotavljanje dialoga, prevzemanje odgovornosti za mlade in priznavanje meja med poklicnim in zasebnim življenjem.³⁹

Najpogosteje uporabljen hevristični pripomoček za razumevanje kakovosti participacije je Hartova lestvica participacije,⁴⁰ ki obsega osem stopenj. Prve tri stopnje se štejejo za lažno participacijo (1 – manipulacija, 2 – dekoracija, 3 – tokenizem), naslednjih pet stopenj pa je predstavlja resnično participacijo (ravni 4 do 8). Na teh resničnih ravneh participacije se povečuje vključenost mladih v odločanje in izvajanje aktivnosti, od obveščenosti o udeležbi do prevzemanja pobude in vodenja s strani mladih. Ta lestvica participacije nam omogoča, da prepoznamo marginalizacijo in neetično obravnavo mladih v dejavnostih z odraslimi ter spoštovanje otrokovih pravic do sodelovanja, izražanja mnenja in upoštevanja njihovega glasu. Ravni lažne participacije odražajo pomanjkanje zaupanja v usposobljenost otrok in prezirljiv odnos do njih. O **pristni udeležbi mladih** lahko govorimo, ko mladi razumejo namen projekta ali aktivnosti, vedo, kdo je sprejel odločitve o njihovem vključevanju in zakaj so vključeni, imajo pomembno vlogo v aktivnosti, so vključeni in razumejo potek procesa dejavnosti.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Participacija mladih pri katerikoli dejavnosti, ki zadeva njih ali njihovo življenje, ni le etično dejanje, temveč **neizogibno izhodišče za omogočanje njihovega vpliva na odločitve in spremembe v njihovem življenju**. Gre za proces, skozi katerega lahko izrazijo svoje mnenje, se srečajo s pogledi drugih, se vključijo v iskanje medsebojnega razumevanja in načrtujejo ukrepe za spremembo, ki jih je mogoče doseči s sodelovanjem z drugimi. S poslušanjem glasov mladih lahko odrasli nudijo podporo tako, da se ne sprejemajo odločitve ali rešitve, ki bi bile v nasprotju z interesi mladih. Participacija

vpliva na sodelovalne kompetence in občutek sprejetosti med vrstniki in odraslimi ter na individualno in kolektivno učinkovitost mladih, ki so ključnega pomena za subjektivno blaginjo in krepitev sposobnosti za spreminjanje življenjskih pogojev.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako boste spodbudili mlade, s katerimi delate, da prispevajo svoje mnenje o določenem vprašanju v razpravo?
2. Katere korake lahko naredite, da bi podprli uresničitev ideje, ki so jo sprožili mladi, s katerimi delate?
3. Kateri argumenti bi po vašem mnenju prepričali lokalne oblasti, da se pred odločitvijo posvetujejo z mladimi, s katerimi delate, o načrtu prenove javnih prostorov v mestu?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ **P83**

Uvod

Temelji pristopa

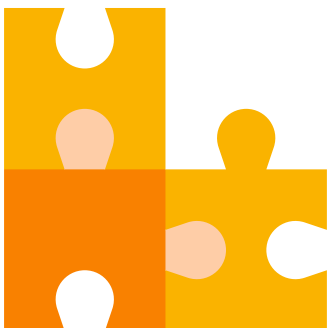
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

METODA:

Načrtovanje dogodka v lokalni skupnosti⁴¹ je participativna metoda, katere namen je krepiti moč mladih v starosti od 14 do 29 let, da prevzamejo aktivno vlogo v svoji lokalni skupnosti z načrtovanjem preko izvedbe dogodka. Med udeleženci spodbuja vključevanje skupnosti, projektno delo in gradi skupinsko dinamiko, hkrati pa krepi socialne in komunikacijske spretnosti, sodelovanje in izražanje idej. Stopnja participacije pri načrtovanju dogodka je lahko odvisna od več dejavnikov, kot je na primer zaupanje, vzpostavljeno med uličnimi delavci in mladimi, ki ustvarjajo dogodek. Odvisna je tudi od tega, ali so mladi podali le idejo za dogodek ali pa so bili aktivno vključeni v načrtovanje in pripravo. Nekatera srečanja in priprave lahko trajajo tudi dlje, kot je opisano.

Ta metoda zajema več srečanj, za vsako srečanje pa so zastavljeni cilji:

- **Prvo srečanje: Oblikovanje idej in izbira ideje za dogodek.** Na prvem srečanju, ki traja približno dve uri, ulični delavci izvajajo aktivnosti s ciljno skupino, z namenom opredelitve potreb skupnosti in ugotovili vrzeli, ki jo želijo z dogodkom naslavljalati. Udeleženci aktivno razpravljajo o možnih rešitvah in izrazijo svojo pripravljenost za prevzem odgovornosti vezane na organizacijo dogodka. Na prvem srečanju se pogovarjamo o samem konceptu dogodka ter o nalogah, ki so potrebne, da bo dogodek izveden. V tej fazi udeleženci prevzamejo tudi odgovornosti za posamezne naloge, o katerih se na sestanku dogovorimo. Med srečanje sestavimo tudi jasen časovni raspored, ki vključuje datum samega dogodka kot tudi naslednjega srečanja.
- **Drugo srečanje: Podrobno načrtovanje in dodelitev nalog.** Na drugem srečanju, ki traja približno dve uri, se udeleženci zberejo, da bi se poglobili v praktične vidike organizacije dogodka. Udeleženci si s pomočjo usmerjanja uličnih delavcev razdelijo posebne odgovornosti, povezane z vsebino, logistiko in oblikujejo

strategije za promocijo dogodka v lokalni skupnosti. Uredi se potrebna dokumentacija za dogodek, pri čemer ulični delavci po potrebi nudijo podporo. Določijo se tudi podrobnosti v zvezi z usklajevanjem na dan dogodka.

- **Tretje srečanje: Izvedba dogodka,** ki pomeni dejansko izvedbo samega dogodka.
- **Četrto srečanje: Vrednotenje, refleksija in praznovanje.** V četrtem srečanju, ki traja vsaj eno uro, udeleženci razmišljajo o celotnem procesu načrtovanja in izvedbe dogodka ter ga ovrednotijo. Kritično se oceni vsaka faza načrtovanja in izvedbe, udeleženci pa delijo svoje izkušnje. Zaključijo se s praznovanjem dosežkov in mejnikov, kar okrepi občutek uspeha. Prizorišča dogodka se lahko razlikujejo glede na naravo dogodka (lahko vključujejo tudi javne površine kot so parki, šolska dvorišča ali mestni trgi, ...).

Ulični delavci imajo vlogo moderatorjev in mentorjev, ki udeležence usmerjajo in podpirajo. Udeležence podpirajo, krepijo njihovo moč in spodbudijo, da prevzamejo vodstvo in odgovornost za dogodek. Ulični delavci si prizadevajo, da bi v skupini gojili okolje sodelovanja, krepitve zaupanja in učinkovite komunikacije. Pomembno je poudariti, da čeprav nudijo podporo, ne prevzemajo nadzora nad načrtovanjem ali izvedbo dogodka.

Ključna načela:

Program poudarja usmerjanje mladih pri ocenjevanju izvedljivosti njihovih idej v okviru razpoložljivih virov in časovnih omejitev. Pravičnost in spoštovanje sta sestavni del ocenjevanja uresničljivosti predlogov. Poleg tega so sodelovanje, krepitev zaupanja in učinkovita komunikacija v skupini stalno poudarjeni kot bistveni elementi procesa. Dosežki in mejniki med potjo se praznujejo, kar krepi občutek izpolnjenosti in motivacije.

Z uporabo te participativne metode načrtovanja dogodka v skupnosti lahko ulični delavci učinkovito vključijo in krepijo moč mladih ljudi, da sprožijo pozitivne spremembe v svoji lokalni skupnosti. Ta proces med udeleženci spodbuja občutek aktivnega državljanstva.

⁴¹ Segulin, A. M., Vodeb, N. A., Rodman, S., Spruk, T., & Babič, B. (2021). *Magic wand*. Zavod Bob. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-RTPX6LS8>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

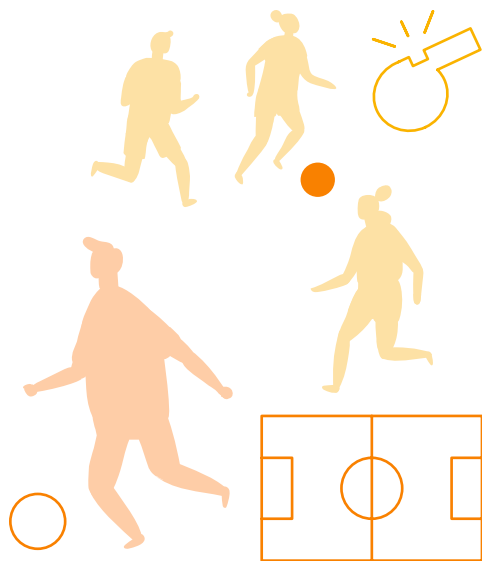
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Praktični primer metode je nogometni turnir, ki ga je organizirala skupina mladih, ki so jih v skupnosti, kjer so delovali ulične delavke, pogosto prepoznavali kot negativne. Ulične delavke so s skupino sodelovale in podprle njihovo zamisel o organizaciji nogometnega turnirja. Ulične delavke so skupino usmerjale in skupini dovolile, da prevzamejo vodilno vlogo pri organizaciji in izvedbi turnirja, ki je bil v skupnosti dobro sprejet. Spodbudil je tudi mlajše udeležence, da so izrazili zanimanje za sodelovanje na podobnih dogodkih z uličnimi delavkami v prihodnosti. Ta primer kaže, kako lahko participativni dogodki okrepijo ciljno skupino, izboljšajo njen odnos s skupnostjo in ustvarijo priložnosti za nadaljnje sodelovanje.

2.1.3: KONCEPT DELOVNEGA ODNOSA V SOCIALNEM DELU Z MLADIMI

Koncept delovnega odnosa soustvarjanja je bil razvit v socialnem delu in za socialno delo. Ta koncept je pomemben za mladinsko delo, saj definira strokovne delavce in mlade kot sodelavce v skupnem projektu, ki imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi.

Elementi delovnega odnosa so:

— **Delovni odnos se začne z dogovorom o sodelovanju** kot pomembnim začetnim povabilom za sodelovanje. Ta uvodni ritual prispeva k ustvarjanju občutka varnosti v sodelovanju. Strokovni delavci in mladi se dogovorijo, kako bodo sodelovali in koliko časa bodo imeli na voljo za skupno delo. Strokovni delavec pojasni svojo vlogo in vlogo mladih ljudi. Vloga strokovnega delavca je ustvarjanje in varovanje varnega prostora za delo, v katerem lahko vsakdo izrazi svoje mnenje, vloga mlade osebe pa je opisana kot odgovornost za lasten delež pri soustvarjanju rešitve.

— **Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev:**⁴² V tem procesu vsaka mlada oseba prispeva svojo opredelitev problema, strokovni delavec doda svoje mnenje in ustvarjanje zelenega izida se lahko začne. Ključnega pomena je, da strokovni delavci resnično prisluhnejo mnenjem in stališčem mladih, jih jemljejo resno, aktivno poslušajo, povzemajo in preverjajo njihove interpretacije. Strokovni delavci naj raje uporabljajo vprašanja odprtega tipa kot zaprtega. Kadar so zaprta vprašanja neizogibna, jim morajo slediti dodatna vprašanja, da se prepričamo, da naši sogovorniki ne le ugibajo o odgovorih na naša vprašanja. Med pogovorom morajo biti strokovni delavci pozorni tudi na svojo neverbalno komunikacijo, kot so vzdrževanje očesnega stika, prikimavanje in izrazi, ki kažejo zanimanje za naše sogovornike (npr. "mm" ali "res"). Poleg tega naj bodo strokovni delavci pozorni tudi na neverbalno komunikacijo svojih sogovornikov, kot so npr. odvrčanje pogleda, nemir in hitro dihanje. Strokovni delavci naj bodo pozorni tudi na verbalne reakcije mladih, npr. na nenadne tišine v pogovoru, hitre spremembe teme itd. Vzkliki strokovnih delavcev, kot so "odlično", "čudovito", "super" in "kul", morda niso primerni, saj lahko našim sogovornikom preprečijo, da bi delili celotno zgodbo, vključno z manj pozitivnimi vidiki. Pogosto je mladim težko z besedami izraziti tisto, kar želijo sporočiti. Zato lahko strokovni delavci pri sodelovanju z mladimi z namenom podpore pri izražanju uporabljajo izrazno-ustvarjalne medije, kot so slike, fotografije, ustvarjalno pisanje, ples, glasba, žoge, glina, igrače itd.

— **Osebo vodenje:**⁴³ Vloga strokovnega delavca je, da mlado osebo vodi k zelenim izidom. V sodelovanju z njim si prizadeva oblikovati možne zelene izide, zagotoviti ustrezne informacije, tehta preizkušene rešitve, predlaga raziskovanje novih rešitev. Delovni odnos je tudi osebni odnos, strokovni delavec se osebno odziva, deli svoje izkušnje ali zgodbe in izkazuje empatijo.

⁴² Lüsi, P. (1991). *Systemische Sozialarbeit: Praktisches Lehrbuch der Sozialberatung [Systemic Social Work: Practical Textbook of Social Counseling]*. Verlag Paul Haupt.

⁴³ Vries, S. de, & Bouwkamp, R. (1995). *Psichosocialna družinska terapija [Psychosocial Family Therapy]*. Firis

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
**Grajenje mostov med mladimi
in družbo**

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI

Program usposabljanja, Modul 7:
VZPOSTAVLJANJE ZAUPNIH
ODNOSOV PRI TERENSKEM DELU:
ANALIZIRANJE IN RAZMISLEK
O POSAMEZNIKOVI PRAKSI
VKLJUČEVANJA MLADIH Z VEČ
REFERENČNE PERSPEKTIVE

— **Koncept perspektive moči:**⁴⁴ Ta koncept strokovnim delavcem omogoča, da mladim pomagajo raziskati njihove moči, talente, spretnosti, podporo v skupnosti, pozitivne pretekle izkušnje itd. in jih tako podprejo v njihovih prizadevanjih pri doseganju želenih izidov.

— **Koncept etike udeležnosti:**⁴⁵ Strokovni delavci so zavezani, da v delovnem odnosu prislunnejo glasovom mladim. Hoffman jasno navaja, da se strokovni delavec odpove moči, ki mu ne pripada, vključno z močjo posedovanja resnice in rešitev. To moč nadomesti občutljivo sodelovalno iskanje, raziskovanje in soustvarjanje novih idej. S poslušanjem mladih strokovni delavci izražajo spoštovanje, varnost, skrb in pristno zanimanje za njihove izkušnje. Vzdržijo se izrekanja sodb ali poskusov spreminjanja posameznikov in se namesto tega osredotočijo na zagotavljanje pomoči.

— **Delovni odnos je osredotočen na sodelovanje v sedanosti.** Varujemo čas, ki ga imamo na voljo za sodelovanje, pri čemer se zavedamo tudi negotovosti, ki jo sodelovanje lahko prinaša. Naše sodelovanje ne pomeni prepričevanja ljudi o želenih izidih, ampak je poudarek na soustvarjanju želenih izidov. V socialnem delu v pogovoru varujemo čas zato, da se pogovori lahko zgodijo, razvijejo in zaključijo, s čimer se lahko premaknemo naprej. Preteklosti ne zanikamo ali spregledamo, a glavni cilj je soustvarjanje rešitve. Pri pogovoru o preteklosti se osredotočimo na izjeme in pozitivne izkušnje v procesu pomoči.

— **Znanje za ravnanje:**⁴⁶ Strokovni delavci, ki uporabljajo koncept znanja za ravnanje, lahko vzpostavijo in vzdržujejo delovni odnos za soustvarjanje rešitev in delijo svoje strokovno znanje z mladimi na njim razumljiv način.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Koncept delovnega odnosa soustvarjanja je pomemben za delo z mladimi, saj **poudarja pomen vzpostavitve odnosa z mladimi, v katerem so ti priznani kot kompetentni partnerji.** Mladim je treba dati priložnost, da izrazijo svoje želje, potrebe in izzive, obenem pa ob spoštovanju njihovih virov moči zagotoviti, da dobijo podporo pri prepoznavanju in doseganju želenih izidov.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako z mladimi vzpostavljate delovne odnose soustvarjanja?
2. Katere vidike je treba upoštevati pri vzpostavljanju delovnega odnosa z mladimi, s katerimi sodelujete?
3. Katere vire moči prepoznavate pri mladim, s katerimi sodelujete, in kako jih lahko izkoristite za reševanje njihovih težav in izzivov?
4. Kako zagotovite, da je glas mladih vključen v oblikovanje želenih izidov?

**SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE**

→ **P84**

⁴⁴ Saleebey, D. (Ed.) (1997). *The Strengths Perspective in Social Work Practice*. Longman.

⁴⁵ Hoffman, L. (1994). A Reflexive Stance for Family Therapy. In Sh. McNamee, & K.J. Gergen (eds.), *Therapy as Social Construction* (pp. 7–24). Sage.

⁴⁶ Rosenfeld, I. (1993). *Abstracts*. EASSW Conference.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

Mladi in družba

▶ **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

METODA:

Zemljevid življenjskega sveta (eko-zemljevid)⁴⁷ uporabljamo kot pripomoček pri raziskovanju virov in sredstev v življenjskem svetu mlade osebe. S pomočjo zemljevida mlada oseba in strokovni delavec prepoznavata in ocenjujeta sredstva in vire, ki bodo mladi osebi pomagali doseči zastavljeni cilj. Zemljevid življenjskega sveta uporabimo na tisti točki delovnega projekta, ko sta mlada oseba in strokovni delavec sprejela jasen dogovor o cilju njunega skupnega dela (delovnega odnosa) in ko se lotita raziskovanja in ocenjevanja potencialov in virov v življenjskem okolju, ki bodo mladi osebi v pomoč na poti k zaželenemu cilju. **Postopek izdelave eko-zemljevida:**

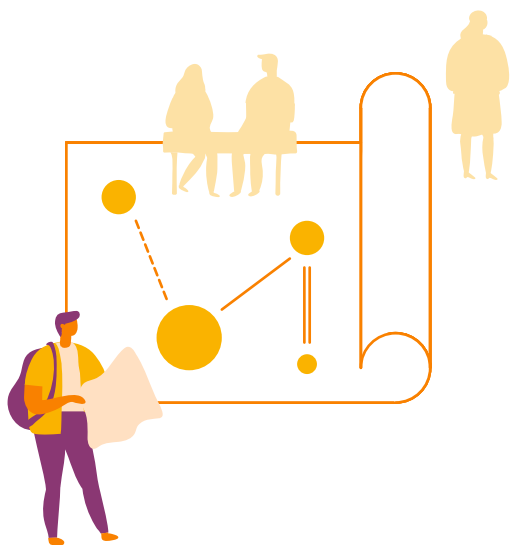
- 1. Dogovor o skupnem delu in mandatih:** Ko strokovni delavec oceni, da bi bila izdelava eko-zemljevida v pomoč mladi osebi pri raziskovanju virov in sredstev v njegovem življenjskem svetu, ga povabi k sodelovanju in mu pojasni, kakšen je namen izdelave zemljevida.
- 2. Način dela in pripomočki:** Kdo bo risal zemljevid, je stvar dogovora; lahko ga riše mlada oseba sama, lahko strokovni delavec, lahko oba skupaj. Za izdelavo zemljevida pripravimo večji list papirja in pisala v (najmanj) treh različnih barvah; pri sebi imejmo tudi opomnik za raziskovanje življenjskega sveta, ki pa ga uporabimo šele kasneje (glej spodaj). Začnemo tako, da v sredino predvidenega zemljevida napišemo cilj mlade osebe, ki bo podlaga za raziskovanje virov in sredstev v sogovornikovem življenjskem svetu. Prepustimo mladi osebi, da sama odkriva in prepoznava razpoložljive vire; šele ko izčrpa svoje ideje o razpoložljivih virih, ji po potrebi pomagamo z vprašanji, vezanimi na opomnik.
- 3. Ocena uresničljivosti ciljev in moči uporabnika:** Ko je zemljevid izdelan, strokovni delavec in mlada oseba skupaj pogledata in ocenita prikazano situacijo. Z novo barvo označita pomembna sredstva in vire v življenjskem svetu mlade osebe, nato pa uporabita še drugo kontrastno barvo, s katero označita ali na novo vriseta neizkoriščene ali doslej neodkrita vire in alternativne možnosti.

- 4. Načrt akcije oz. ukrepov:** Naloge in korake, potrebne za uresničitev cilja, napišemo kar na izdelani zemljevid, če je na njem še dovolj prostora, sicer pa ga napišemo posebej in ga priložimo k zemljevidu. **Načrt akcije mora za vsako posamezno nalogo določiti:**

- kaj je treba narediti
- kdo bo to naredil
- kako bo opravil to nalogo
- kakšna sredstva ali spretnosti bo pri tem uporabil
- kdo mu bo (če bo treba) pri tem pomagal
- do kdaj bo naloga opravljena
- kdo, kdaj, kje in kako bo preverjal uresničevanje dogovorjenih aktivnosti
- Po določenem času zemljevid življenjskega sveta po potrebi skupaj pregledamo, označimo in ocenimo dosežene spremembe ter dopolnimo načrt ukrepov.

- 5. Legenda za začetno označevanje odnosov oz. razpoložljivosti virov v življenjskem svetu:** Odnose med mlado osebo in drugimi osebami, sredstvi, viri, storitvami, službami, skupinami v njegovem življenjskem okolju oziroma razpoložljivost in dostop do virov in sredstev lahko označujemo z naslednjimi simboli, ki jim po potrebi s puščico dodamo še oznako smeri, kamor cilja opredelitev odnosa do vira (enosmerne puščice oz. naravnosti, če je interes za odnos z virom izkazan zgolj s strani mlade osebe, in dvosmerne, če je interes obojestranski, je torej zanj zainteresiran tudi vir):

- manj pomemben odnos, sredstvo ali vir pomoči za mlado osebo
- ==== pomemben odnos oz. pomemben, dostopen in koristen vir
- stresen, obremenilen, konflikten odnos ali dostop do službe, storitve, sredstva, vira pomoči

⁴⁷ Šugman Bohinc, L., & Rapoša Tajnšek (2007). *Življenjski svet uporabnika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. (Summarized and adapted by Tadeja Kodele and Klavdija Kustec.)

Uvod

Temelji pristopa

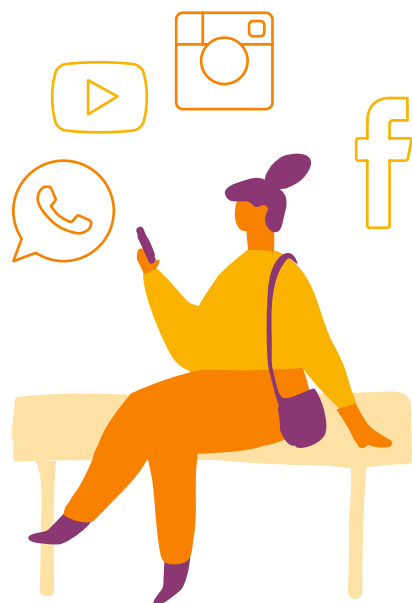
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

Zemljevid življenjskega sveta mlade osebe lahko izdelamo na več različnih načinov. Pri samem delu uporabimo tisti način, ki nam je najbližji oz. se nam v danem trenutku zdi najbolj smiseln. Strokovni delavec in mlada oseba sta pri risanju ekozemljevida lahko zelo kreativna. Pomembno je, da zemljevid izdelata na sebi pregleden in razumljiv način.

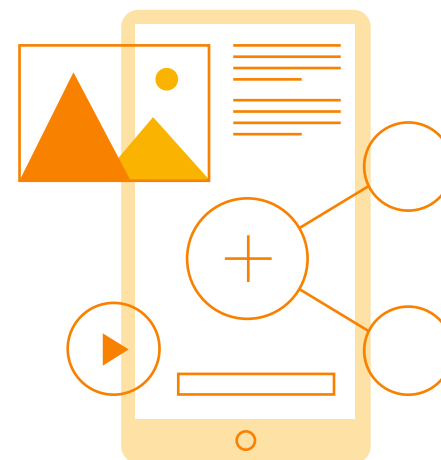
Opomnik o raziskovanju virov v življenjskem svetu mladih

Opomnika ne uporabljamo na način anketnih vprašanj oziroma vnaprej pripravljenih vprašanj za intervju! Mlado osebo povabimo in spodbudimo, da sama navede in raziše vire in sredstva v svojem življenjskem okolju. Z opomnikom si pomagamo šele proti koncu, ko se sprašujemo, ali smo morda še kaj spregledali, kaj še lahko upoštevamo ipd.

- **Osnovni materialni viri:** kje, od česa in kako mlada oseba živi, kaj dela in kaj počne (stanovanjske razmere, dohodek – denar, s katerim razpolaga, in viri tega dohodka: zaposlitev, neformalno delo, štipendija, denarna socialna pomoč, itd.; hrana in oblačila, mobilnost).
- **Socialne vloge, statusi in spretnosti** (izobrazba; interesi in hobiji; znanja, veščine in spretnosti, ki jih ima oz. si jih želi pridobiti; osebne in socialne spretnosti kot so ravnanje s časom, s stresom, sposobnost prositi za pomoč, samokontrola; povezovanje z drugimi, natančno in občutljivo sporazumevanje, humor; samospoštovanje, samopodoba, samoocenjevanje; značilni dosedanji vzorci ravnanja s problemom in rešitvijo)
- **Pomoč in podpora v okviru socialnih mrež:**
Neformalne socialne mreže (družina, širše sorodstvo, prijatelji, sosede, sostanovalci, sodelavci, drugi pomembni stiki): s kom mlada oseba živi in se družijo; kdaj, ob kakšnih priložnostih se srečujejo; kako se ob teh stikih počuti; kaj mu ti stiki nudijo (denar, materialne dobrine, nasvete, sprostitev, čustva); kaj on/ona nudi v teh stikih; ali se počuti ob teh stikih kakorkoli utesnjenega

Formalne in polformalne mreže (javne in privatne službe, ki nudijo storitve (socialno varstvo, zdravstvo, šolstvo in drugi sektorji); nevladne in druge formalne organizacije, s katerimi je povezana mlada oseba, polformalne skupine za samopomoč ipd.).

- **Dostopnost do pravic, sredstev in storitev** (v kontekstu družbenega, političnega, ekonomskega, organizacijskega in kulturnega okolja)
- **Življenjski dogodki in vzorci ravnanja, vizija:** kaj mu/ ji je v življenju pomembno, kaj si želi; kako si predstavlja svoje življenje čez določeno vrsto let (eno, tri, pet, deset itd.); življenjska zgodba; pozitivne in negativne izkušnje v preteklosti: kaj ga/ jo veseli, osrečuje, boli, žalosti

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

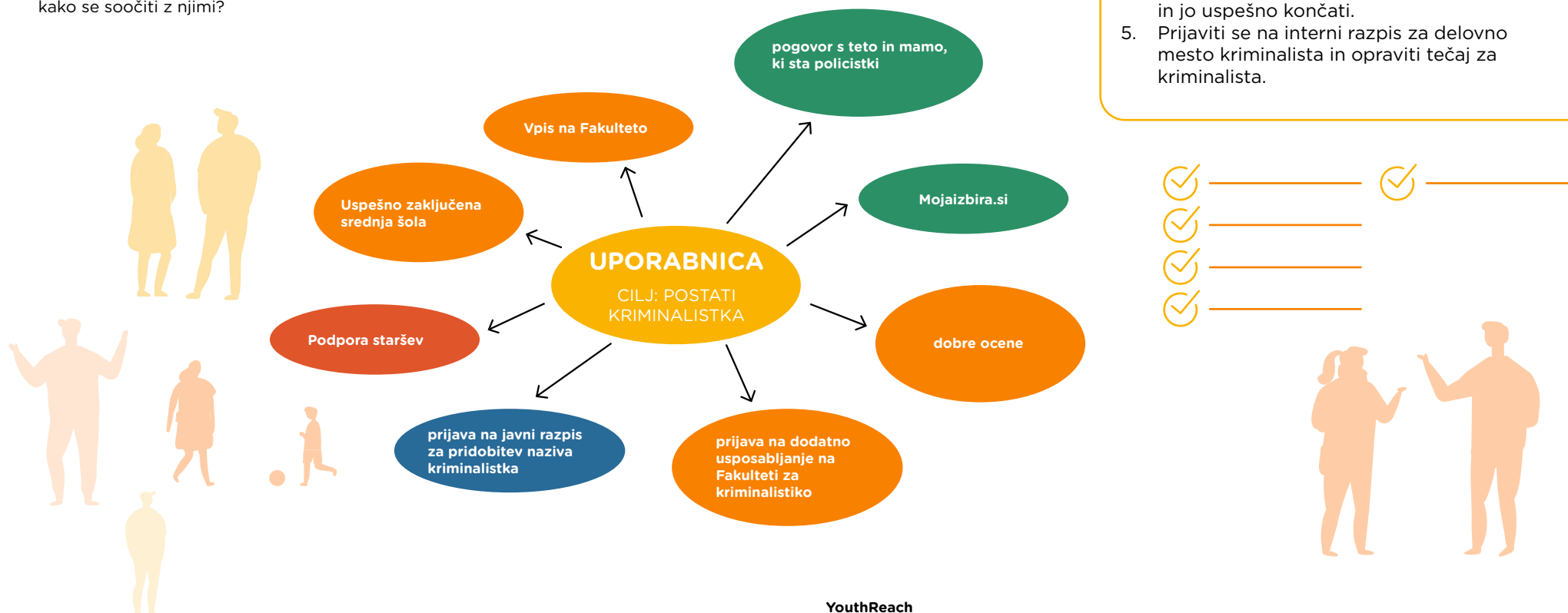
Mlada ženska, ki je tik pred zaključkom srednje šole, želi postati kriminalistka. Strokovni delavec ji je najprej predstavil namen izdelave eko-zemljevida, sklenil z njo dogovor o sodelovanju, potem pa sta skupaj preučila priložnosti in vire, ki so ji na voljo. Nato sta izdelali eko-zemljevid.

Legenda:

- Oranžna barva - glavni koraki
- Rdeča - viri moči
- Zelena - ukrepi, ki jih lahko izvedem danes
- Modra - možni, vendar ne zagotovljeni viri, priložnosti

Načrt:

1. Dokončati srednjo šolo.
2. Pogovori z mamo in teto, ki sta obe policistki, da bi spoznali njuna poklica.
3. Na spletni strani Mojaizbira.si zbrati informacije o poklicu kriminalista.
4. Vpisati se na Fakulteto za varnostne vede in jo uspešno končati.
5. Prijaviti se na interni razpis za delovno mesto kriminalista in opraviti tečaj za kriminalista.

Uvod

Temelji pristopa

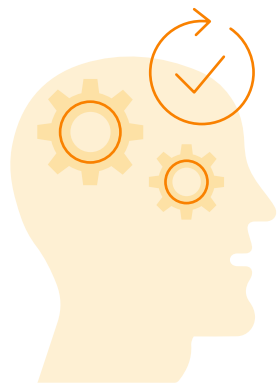
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

⁴⁸ Freire v svoji Pedagogiki zatiranih (2019, str. 67-69), trdi naslednje: "Ko odkrijemo besedo, sredstvo, ki omogoča dialog, moramo upoštevati več kot le to, ko analiziramo dialog, moramo pogledati poiskati njegove druge sestavne elemente (...). kajti v dialogu zaznavamo dve razsežnosti: delovanje in refleksijo (...). Ni prave besede, ki hkrati ne bi bila praksa (...). Če ljudje z izrekanjem besede, s katero poimenujejo svet, ta svet spreminjajo, se dialog uveljavlja kot način, s katerim se ljudje osmišljajo kot ljudje. Zato je dialog bivanjska potreba (...). Poimenovanje sveta kot dejanje »stvarjenja« in »poustvarjanja« ni mogoče, če ni ljubezni, ki bi to dejanje navdihnila."

2.2: Skupnostni pristopi v terenskem delu z mladimi

Kot smo že omenili, ta razdelek obravnava skupnostne pristope v terenskem delu z mladimi. Preučuje in poudarja pomen skupnostnih pristopov pri terenskem delu z mladimi, ki lahko pomagajo mladim razviti večšine kritičnega razmišljanja, krepiti odpornost in spodbujati povezovanje z institucijami in razvijati politike. V bistvu je cilj teh pristopov premostiti vrzeli med njimi, **olajšati iskanje rešitev in reševanje obstoječih izzivov.**

2.2.1: SPODBUJANJE KRITIČNEGA MIŠLJENJA IN JAVNEGA ZAGOVORNIŠTVA MED MLADIMI

Kritično mišljenje je **proces, ki je povezan s kognitivnimi spretnostmi, po drugi strani pa nanj delujejo naše drže, stališča, načela, vrednote in prepričanja.** To so vidiki našega socialno-čustvenega vedenja, ki se jih manj zavedamo, čeprav pomembno vplivajo na proces razmišljanja, še bolj pa na naše odločitve. Ti vidiki prav tako zahtevajo ozaveščanje, premislek in tudi učenje. Oglejmo si primer, s katerim bomo ponazorili naše razmišljanje.

"Kritično mišljenje je sposobnost jasnega in racionalnega razmišljanja, razumevanje logične povezave med idejami. Oblikovanje sklepa izhaja iz objektivne analize in vrednotenja problema ali situacije. Kritični misleci znajo razlikovati med veljavnimi in neveljavnimi argumenti, prepoznati logične zmote in sprejemati odločitve na podlagi dokazov in utemeljenih argumentov."

To opredelitev kritičnega mišljenja pripravilo orodje UI ChatGPT. Kaj ste najprej pomislili, ko ste jo prebrali? Se je v vas pojavil dvom, morda zadržanost? Ali ste poskusili razčleniti to zapleteno razlago v lažje, bolj razumljive dele ali jo primerjati s svojim predhodnim razumevanjem kritičnega mišljenja? Morda ste jo primerjali z drugimi opredelitvami?

Morda bi si želeli o tem pogovoriti s kolegi ali z nekom, ki se s tem ukvarja? Vse to so razsežnosti in strategije kritičnega mišljenja. Vendar pa ne edine, ki jih je treba upoštevati. Pomislite, ali bi bil vaš odziv enak, če bi ne vedeli, da je opredelitev pripravilo ChatGPT? Na vaš odziv nedvomno vpliva vaše razumevanje in obstoječe znanje o kritičnem mišljenju pa tudi vaša osebna stališča in morebitni predhodne izkušnje ali mnenja o orodju ChatGPT. Na raven vašega zaupanja vpliva tudi, kako skladna je ta opredelitev s tistimi, ki jih poznate in s tem, kako razumete kritično mišljenje.

Strokovna literatura ne ponuja enega samega, niti dokončnega odgovora na vprašanje, kaj je kritično mišljenje. Vendar pa med različnimi pojmovanji obstajajo nekatere skupne značilnosti, ki si jih delijo različni avtorji. To nam omogoča, da jih razvrstimo v nekaj teoretičnih perspektiv. Glede na omejen prostor, se bomo osredinili le na dve, za naše razmišljanje posebej pomembni perspektivi in sicer kritična pedagogika in samorefleksivnost.

Kritična pedagogika: Avtorji, ki sledijo tej perspektivi, ponujajo **družbeno angažirano razlago** kritičnega mišljenja. Umeščajo ga v kontekst izobraževanja (mlajši) odraslih za dialog, demokratično državljanstvo in konstruktivno sodelovanje v raznoliki družbi. V tem pogledu **dialog** vključuje več kot le besedno izmenjavo ali pozorno poslušanje; vključuje tudi **kritično razmišljanje in poznejše delovanje – prakso.**⁴⁸ Po Freirejevem mnenju je eno od ključnih vprašanj, ki ga dominantne ideologije nalagajo zatiranim njihova pasivnost. Ta je posledica prevladujočih ideoloških diskurzov v izobraževanju, ki jih določa vzvišenost in doktriniranost. Ta je oddaljena od življenjskega sveta ljudi in kot taka vodi k neuspehu v izobraževanju, k pasivnosti in podredljivosti v družbi. Freire trdi, da je ključnega pomena izhajati iz položaja, kakor ga vidijo zatirani sami, s čimer bi premostili vrzel med aktivnimi učitelji in pasivnimi učenci ali med aktivnimi odločevalci in pasivnimi izvrševalci. Vprašanja, ki jih izpostavljajo mladi, **so potencial, s katerim izzovejo institucionalne norme in osvobodijo tam zaposlene (učitelje, socialne delavce) iz podrejenosti instituciji in vladajočemu redu.** Da bi se dialog lahko zgodil, mora biti institucija odprta za avtonomno razmišljanje zaposlenih.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

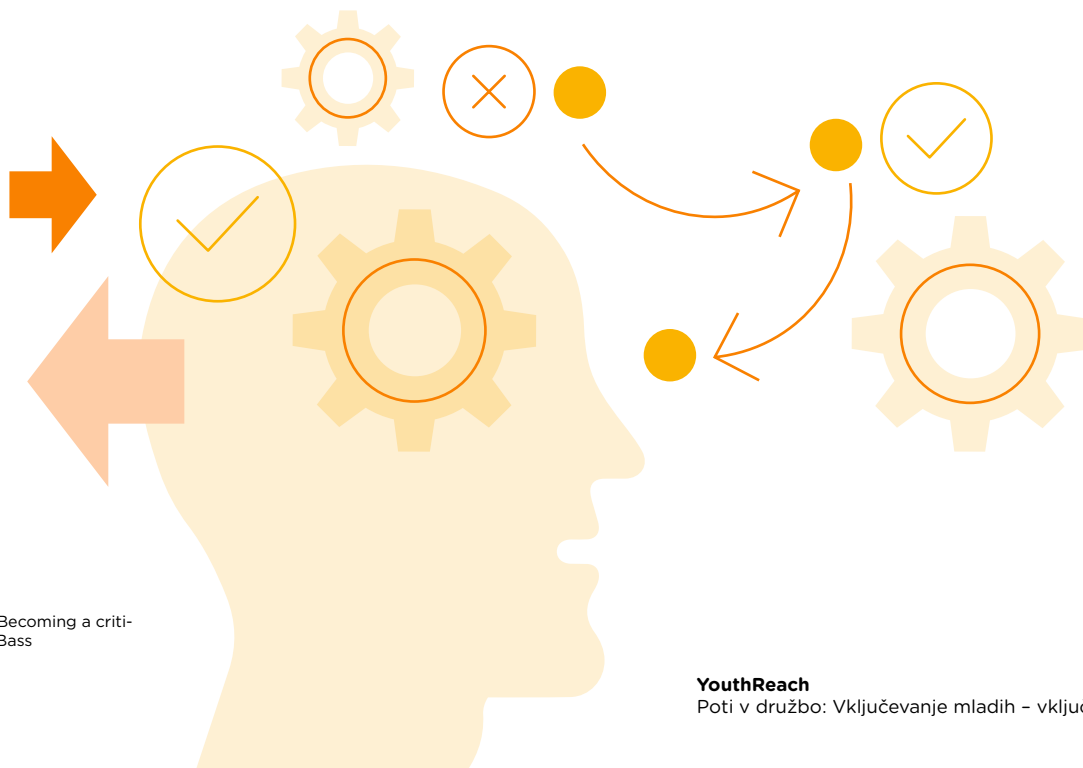
► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

Kritično mišljenje je proces **samorefleksije**. Po mnenju teh teoretikov⁴⁹ sta samorefleksija in preverjanje lastnega mišljenja, predpostavk in vrednot bistvo kritičnega mišljenja. Samorefleksija vključuje **zavestno in sistematično raziskovanje osebnih prepričanj in vrednot**. Ta proces posameznikom omogoča, da se poglobijo v svoje osebne vrednote, prepričanja in predpostavke na katerih temeljijo njihove misli, izkušnje in dejanja. Spodbuja tudi razmišljanje o moralnih in etičnih posledicah storjenih dejanj, kar pripomore k razumevanju lastne vloge pri vprašanjih, s katerimi se srečujemo. Gre tudi za preučevanje različnih položajev, za katere ni nujno, da so vnaprej dogovorjeni in za katere ne vemo, ali se bomo z njimi strinjali ali ne. Proces usposabljanja tako **vključuje izzivanje in destabilizacijo** navideznih in očitnih resnic ter se zanaša na udeležencevo **zmožnost samostojnega razmišljanja, osvobojenega vplivov uveljavljenih vzorcev in navodil**.

Značilnosti kritičnega misleca

Kritični misleci razvijajo **stališča in spretnosti, ki jim omogočajo sprejemanje odločitev ali zavzemanje stališč do problema**. Vedo, da za določeno vprašanje obstajajo različni pogledi in rešitve. Kritične mislece lahko prepoznamo po naslednjih lastnostih: postavljajo vprašanja, da bi preverili in razumeli svoje trditve in trditve drugih, sistematično raziskujejo resničnost (dejstva), tehtajo dokaze za trditve, opredeljujejo in preverjajo predpostavke (svoje in drugih), vrednotijo dogodke, procese in pojave, sklepajo in se odločajo na podlagi informacij, raziskujejo različne perspektive, uporabljajo jasen in natančen jezik ter se zavedajo lastnih vrednot in prepričanj, prepoznajo kognitivne pristranosti (kognitivne zmote), ki lahko vplivajo na njihovo razmišljanje, razmišljajo o svojih miselnih procesih in se korigirajo, razlikujejo med dejstvi in interpretacijami ter se nagibajo k dialogu in premišljenemu delovanju.

⁴⁹ Glej na primer, Brookfield, S. D. (2017). Becoming a critically reflective teacher (2nd ed.). Jossey Bass

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Program usposabljanja,
MODUL11: V SKUPNOST USMERJENO
TERENSKO DELO (Z MLADIMI)
IN PREOBRAZBA
Vodnik po metodologiji,
KORAK 3: RAZUMEVANJE
IN ANALIZA

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

V sodobnem svetu, kjer obstajajo različni in nasprotujoči si pogledi in stališča o skupnih problemih, je za (mlade) ljudi izziv ustvariti si lastno mnenje in dejavno delovati. Preobilica raznovrstnih podatkov, skupaj z njihovo začasnostjo, sproža v njih občutke negotovosti in nemoči pri oblikovanju avtentičnih stališč in sprejemanju avtonomnih odločitev. Da bi dosegli mir in samozavest, potrebujemo **varno okolje** ter spretnosti in držo, **ki nam omogočajo, da raziskujemo svet z različnih vidikov**, obenem pa se zavedamo svoje vzajemne povezanosti z njim. Nihče ni samozadosten, zato moramo **ustvariti varen prostor za skupno razmišljanje** o vsakdanjih vprašanjih, v katerem bo sodelovalo čim več ljudi, ki jih ta vprašanja zadevajo.

Če želimo ustvariti okvir za vključevanje vseh, verjamemo, da je nujno izhajati iz perspektiv in prispevkov humanističnih in družboslovnih ved, kritične sociologije, psihoanalize in institucionalne analize. Te discipline nam lahko pomagajo, da kritično raziščemo resničnost v določenem družbenem kontekstu na eni strani, na drugi strani pa razmislimo o sebi kot o posameznikih ki stremijo k neodvisnemu razmišljanju. Kljub temu, da načeloma spodbujamo svobodo govora in mišljenja, se moramo hkrati zamisliti, kako bomo to resnično omogočili vsem. Kako se izogniti temu, da bi druge prisilili, da razmišljajo kot mi in v naprej določenem okviru? **Če si prizadevamo usposobiti strokovnjake, da bi bili sposobni presojsati zadeve z različnih vidikov, se zdi neizogibno, da jim dovolimo, da tako tudi razmišljajo.** Naše vodilo je "namesto, da bi jim podarili ribo, jih naučite ribariti".

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako lahko vključimo večšine kritičnega mišljenja v naše programe ozaveščanja, da bi mlade opolnomočili za analiziranje in vrednotenje informacij, s katerimi se srečujejo v svojem življenju?
2. Ali naša prizadevanja za ozaveščanje gojijo kulturo odprtega raziskovanja, spodbujanja mladih, da postavljajo vprašanja, preizkušajo predpostavke in kritično razmišljajo o svetu v katerem živijo?
3. Ali mladim ponujamo smernice, kako krmariti in kritično ocenjevati podatke, povezane z zanje pomembnimi temami, kot so npr. duševno zdravje, medosebni odnosi in poklicne odločitve?
4. Kako lahko prilagodimo svoje strategije ozaveščanja, da bi se odzvali na edinstvene potrebe in interese različnih skupin mladih ljudi, pri čemer se moramo zavedati, da se večšine kritičnega mišljenja med posamezniki razlikujejo?

**SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE**

→ **P84**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

METODA:

Metode, ki spodbujajo kritično razmišljanje in podpirajo javno zagovorništvo, se osredotočajo na spodbujanje reflektiranja praks, običajno v okviru matičnega okolja skratka, tistimi, ki imajo problem. Ena od takšnih metod je Metoda kritične analize dogodka (metoda incidentov), katere cilj je vključiti udeležence v skupno razmišljanje pri reševanju konkretnega problema.⁵⁰ Ta metoda je koristna, kadar želimo angažirati razmišljanje, znanje in izkušnje udeležencev dogodka v reševanje problemov, ki jih spontano izrazijo. To so lahko povsem spontano izraženi dogodki, ki potekajo v majhnih, zaprtih skupinah ali pa so usmerjeni in načrtovani dogodki, pri katerih posamezniki sami izpostavljajo svoje izkušnje (dogodke) v povezavi z generalno predstavljeno problematiko. Rešitev se poraja v dialogu med udeleženci. V okviru terenskega dela z mladimi se ta metoda uporablja za obravnavo vprašanj, ki jih izrazijo mladi ali problemov, ki jih izrazijo zaposleni v institucijah. Ta metoda je enostavna in prijazna uporabnikom, saj izvedba ne zahteva posebnega znanja ali predhodnih izkušenj. Za izpeljavo potrebujemo le manjše liste papirja (listki za opomnik) in svinčnik za vsakega udeleženca.

Metodologija

1. Razporeditev v majhne skupine: največ 7 oseb v vsaki skupini (moderator + 6 članov; eden od članov izpostavi svoj primer).
2. V predhodni plenarni fazi glavni sklicatelj dogodka na kratko predstavi problematiko in z njo povezana vprašanja ter povabi člane skupin (omizij), da si v nekaj stavkih med seboj podelijo medsebojne izkušnje in lastne primere iz prakse.
3. Po izmenjavi, vsaka skupina izbere en primer.
4. Moderator skupine vodi postopek v skladu s fazami refleksije, ki so opisane v spodaj.
5. Skupina se dogovori, o čem bo poročala veliki skupini.
6. Izkušnje in sklepe delijo na plenarnem delu s celotno skupino.

Sklicatelj dogodka povzame ugotovitve vseh skupin v zbirni sklep, ki se lahko uporabi kot podlaga za reševanje obravnavane problematike v širšem prostoru.

OKVIR SKUPINSKE REFLEKSIJE

Prva faza: informiranje (10 min)

- Posameznik, z izbranim primerom, ponudi jedrnat opis problema, vključno z okoliščinami, v katerih se odvija ali se je odvil.
- Drugi člani skupine na listek zapisujejo vprašanja, s katerimi si želijo izboljšati razumevanje problema.
- Vsak član lahko napiše največ tri vprašanja - vsakega na svoj listek in jih poda pripovedovalcu problema. Ko so vsa zbrana, ta nanje odgovori.
- V tej fazi je razprava popolnoma prepovedana!

Druga faza: oblikovanje mnenja (10 min)

- Udeleženci posamično drug za drugim povedo, kaj je po njihovem mnenju jedro problema. Pri tem morajo biti pozorni, da svoja stališča izrazijo kot osebne interpretacije in jih ne predstavljajo kot neizpodbitne resnice.
- V tej fazi so replike in razprava prepovedani!

Tretja faza: Reševanje problemov (15 min)

- Vsak član skupine posamično predlaga, kako bi pristopil k reševanju predstavljenega problema.
- Oseba, ki ima problem, pove, kaj je zanj sprejemljivo in kaj ne. Odvije se pogovor, vendar še vedno predvsem v interakciji nosilec problema z drugimi člani skupine.

Četrta faza: Vrednotenje (15 min)

- Vsak član skupine razmisli o tem, kako je na osebni ravni povezan z obravnavanim primerom. Katera vprašanja in predlogi skupine so ga nagovorili? Kaj je skupno spoznanje?
- Udeleženci delijo svoja čustva in spoznanja, do katerih so prišli skozi refleksijo primera. Odločijo se, katera spoznanja in predloge rešitev bodo sporočili na plenarnem delu vsem udeležencem srečanja ali sklicatelju dogodka.

⁵⁰ Tukaj predstavljeno metodologijo je uporabila Dr. Tanja Rupnik Vec na seminarju za mentorje PUM-O + v septembru 2023; več glej v [Metoda kritične analize dogodka](#)

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:

Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**

Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:

Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Pri rednem usposabljanju mentorjev PUM-O+⁵¹ smo obravnavali vidike socialno-čustvenega učenja in kako k temu pristopajo mentorji v okviru programa. Z metodo smo želeli poustvariti izkušnjo takega učenja, zato smo izbrali Metodo kritične analize dogodka. Opisujemo refleksijo v eni od skupin.

Prva faza

Po kratkih uvodnih predstavitvah primerov, se je skupina odločila, da izbere primer ene od mentoric. Mentorica je opisala je svoje doživljanje in občutja v odnosu z eno od udeleženk ter udeleženkino zgodbo. Dekle je opustilo srednjo frizersko šolo. Kot je povedala svojim mentorjem, je frizerski poklic edini, ki si ga želi opravljati. Razlogov za prekinitev šolanja ni jasno izrazila. Ko sta z mentorico skupaj odšli na pogovor k svetovalni delavki glede ponovnega vpisa in možnosti za dokončanje programa, je mentorica dobila vtis, da v šoli niso zainteresirani, da bi se udeleženka ponovno vpisala. Dekle ima atopijski dermatitis, ki bi se lahko zaradi dela v frizerskem salonu še poslabšal, saj je delo povezano z uporabo vode in kemikalij. Po besedah mentorice je atopijski dermatitis pogosto dekletov izgovor, ko mora v PUM-O+ opraviti kakšno nalogo ali delo, ki ji ni všeč. Vedno se začne praskati in kazati rdeče urtikarije, ki se pojavijo na koži. Dekle je povedalo, da je doma oče do nje nasilen. Njena oče in mati sta ločena; dekle živi z očetom, ob koncih tedna pa z mamo, ki živi v drugem kraju. Njena mati ji daje svobodo in ji ne preprečuje, da bi se zabavala, kar vključuje tudi priložnostno jemanje drog. Dekle si ne želi preseliti k materi. Dekletova prijateljica iz PUM-O+ je mentorjem povedala, da je njen oče sicer strog, vendar ni nasilen, in da si dekle pogosto stvari izmišlja. Mentorica je povedala, da so jo ob prihodu vsi mentorji odprto sprejeli in poskušali ustvariti okolje v katerega bi se lahko vživela. Čeprav je večino predlogov zavrnila, se je odlično izkazala pri opravljanju administrativnega dela, kjer je morala natančno vnesti veliko število podatkov. Mentorji v tem vidijo priložnost, da bi se namesto v frizersko, vpisala v srednjo administrativno šolo. Vendar pa se dekle v danem trenutku o tem ne želi niti pogovarjati. Mentorica ne ve,

kako bi lahko z dekletom vzpostavila ustvarjalnejši odnos. Meni, da dekle potrebuje strokovno psihološko obravnavo, ki pa jo dekle zavrača, češ da ona »ni nora«. Mentorica se počuti nemočno - ne ve več, kaj naj dekletu verjame, saj kar naprej išče izgovore. Opazila je, da se dekle bolje odziva na ukazovalni ton, kar pa mentorici ne daje zadovoljstva, saj čuti, da tako gradi na argumentu moči, ne pa na moči argumenta. Ugotavlja, da je delo z udeleženko naporno, da je ne osrečuje, ter da izgublja potrpljenje, saj pogosto čuti, da dekle do nje ni iskrena. Sprašuje, katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi v udeleženci vsaj malo spodbudili motivacijo za delo.

Mentorji so napisali različna vprašanja: npr. Koliko je dekle staro? Ali ste stopili v stik s starši? Ali je katera od treh mentoric bolj naklonjena in bliže udeleženci? Ali jo kdo lažje/bolje razume? Ali ima udeleženka prijatelje v PUM-O+? Katere hobije ima udeleženka? Kaj vam je pri udeleženci všeč? Kako dolgo je že sodeluje v programu PUM-O+? Ali se v svojem prostem času ukvarja s striženjem ali oblikovanjem las - npr. frizira prijatelje, kolege v PUM-O+? Kaj bi za mentorje pomenilo minimalen napredek v njenem primeru? Ali ste o njenem primeru razpravljali v mentorski skupini? Ipd.

Odgovori: Stara je 19 let - polnoletna, zato mora privoliti, da bi mentorji stopili v stik z njenimi starši. Zaenkrat dekle tega ne želi. V program je vključena prvič, približno en mesec. Svoj prosti čas najpogosteje preživlja na družabnih omrežjih, kjer ima tudi prijatelje. Prijatelje ima v programu PUM-O+, vendar se mentorici dozdeva, da ne gre za pristna prijateljstva. V prostem času ne frizira. Mentorji so se o njej pogovarjali na sestankih mentorske skupine. Nikomur se še ni uspelo zblížati z njo. Najbolj se je z njo zblížala svetovalka v svetovalnem središču v njihovi organizaciji, ki jo je tudi napotila v program PUM-O+. Mentorji med seboj še niso opredelili, kaj bi v njenem primeru pomenilo, da napreduje, vsaj minimalno; o tem bodo razmislili.

⁵¹ Projektno učenje mlajših odraslih

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Druga faza

Refleksija v skupini je šla v smeri osvetljevanja udeleženkinega položaja. Dekle ne čuti pripadnosti, niti odgovornosti, ker ima občutek, da je v resnici nihče ne potrebuje in ne računa nanjo. Njen oče ji daje ukaze, zato uboga ukaze tudi pri mentorjih. Verjetno so njeno samozavedanje, samopodoba in poslanstvo neopredeljeni, zato se oklepa frizerskega poklica, obenem se sklicuje na atopijski dermatitis, ko skuša opravičiti svojo pasivnost. Atopijski dermatitis je pogosto tudi psihična reakcija na stres. Dekle ne ve, kaj jo osrečuje, ker verjetno ni poskusila različnih stvari - nima hobijev. Vzgojni model njenega očeta in matere se skrajno razlikuje; nima jasne predstave o tem, kaj njeni starši pričakujejo od nje. Zdi se, da ni imela podpore s strani učiteljev v šoli. Nima vrstniške podpore, zato se ne počuti zaželeno med vrstniki; socialna omrežja na internetu ne zahtevajo globokih odnosov, vendar omogočajo komunikacijo; zato je aktivna. Nezavedno se boji sprememb v svojem življenju, ker se boji, da bodo zanjo boleče, hkrati pa se je naučila »shajati« v življenju, ki ga trenutno živi, čeprav ni srečna. Morda zavrača terapevtsko pomoč, ker dvomi vase ali nezavedno sprejema "krivdo", ki so ji jo naložili drugi npr., da je lena, da je nič ne zanima, morda ji je kdo rekel, da je nora ...

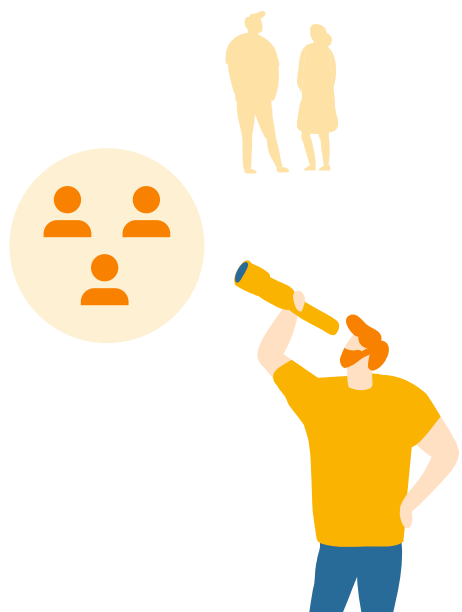
Tretja faza

Mentorji so podali različna mnenja o tem, kako bi na podlagi osebnih izkušenj sami ukrepali v podobnem primeru. Premišljevanje je šlo v smeri oblikovanja varnega in spodbudnega učnega okolja, ki bi udeleženko pritegnilo k delovanju, kjer bi lahko uporabila svoje spretnosti in znanje in ustvarjalnost. To bi lahko dosegli prek primerne učnega projekta skupine - npr. modna revija, gledališka predstava, film ipd. tudi osebni učni projekti, kjer bi jo občasno zaprosili za osebno pomoč v administraciji. Pri tem bi ji lahko dodelili neformalno mentorico - npr. tajnico, ki bi skozi delo z njo vzpostavila tesnejši delovni odnos in ob kateri bi dekle lahko spoznavala administrativne poklice (metoda senčenja) in tako, ne le okrepila svojo socialno mrežo, temveč tudi morda prepoznala svoje skrite sposobnosti. Tako bi spontano pridobila zaupanje v druge, predvsem pa tudi vase. V mentorski tim in

v načrtovanje poklicne kariere bi bilo smiselno bolj intenzivno pritegniti tudi svetovalko, ki ji dekle že zaupa. Druga smer premišljevanja je šla v smeri odpiranja osebnega pogovora o težavah, ki jih ima. Tudi o tem, kaj pomeni biti nor, kaj je norost in kaj terapija. Povabili bi lahko terapevta, ki pozna program in problematiko mladih, da bi s celotno skupino izvedel delavnico o teh vprašanjih. Morda bi se na teh delavnicah in po njih lažje odprla in po potrebi sprejela tudi terapevtsko pomoč. Mentorski skupini so predlagali intervizijo in supervizijo.

Četrta faza

V zadnji fazi v skupini, nato pa tudi na plenarnem zasedanju, je skupina izpostavila več ugotovitev. Mentorji se v vseh skupinah soočajo z podobnimi težavami, ki jih je potrebno artikulirati. Včasih mentorji projicirajo svoje potrebe in pričakovanja v udeležence. Temu v izogib, je potrebno udeležence sistematično opazovati in jim v pogovoru pozorno prisluhniti. Potrebno je postavljati jasna in strukturirana vprašanja in jim pustiti tudi prosto pripovedovati. Predvsem, morajo biti spoštljivi do udeležencev in pristno naklonjeni; to vseva empatičnost in zaupanje v udeleženca. Potrebujejo dogovor z udeležencem - osebni izobraževalni načrt; udeleženec v sodelovanju z mentorjem zapiše svoje cilje in korake do ciljev. Ob tem tudi mentor razmisli o svoji vlogi in delu. Svoja opažanja in občutja si mentor lahko zapiše. Premisli naj jih s svojimi kolegi mentorji, pa tudi na superviziji. Sprejeti je potrebno tudi dejstvo, da mentorji ne morejo rešiti ali priti do dna vsem situacijam. Prav tako se lahko zmotijo ali naredijo napake, ki pa jih morajo premisliti in si jih tudi odpustiti. Vzpostaviti je treba mrežo sodelovanja z zunanjimi strokovnjaki in institucijami, ki lahko nudijo podporo njim in njihovim udeležencem.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

2.2.2: KREPITEV ODPORNOSTI MLADIH

V tem poglavju predstavljena odpornost razkriva pomen družbene dinamike. Pričakovane transformacije se nanašajo tako na avtonomijo posameznika, ki pomembno prispeva k individualni odpornosti, kot tudi na družbene transformacije.

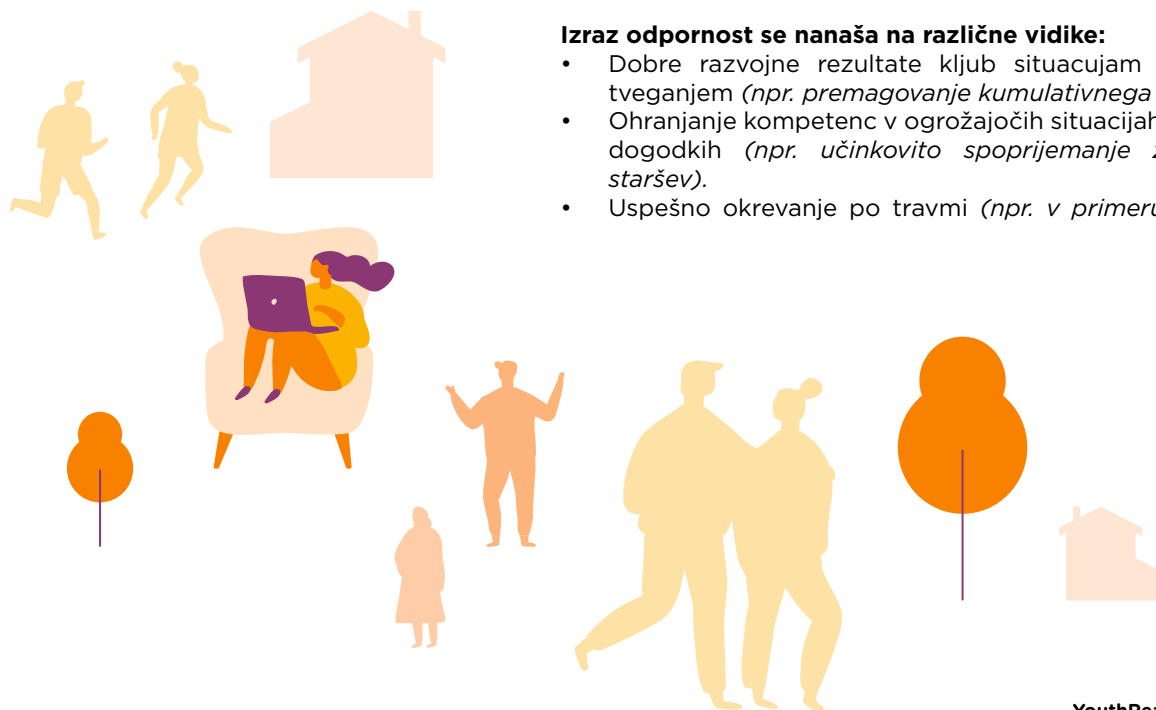
Odpornost je **spodobnost, da se po težkih preizkušnjah "odbijemo"** in se spet počutimo tako dobro kot prej. Je tudi **spodobnost prilagajanja zahtevnim okoliščinam**, ki jih ne moremo spremeniti, in nam kljub temu uspeva. Če je oseba odporna, se pogosto lahko iz težkih situacij tudi nekaj nauči. Otrokova odpornost lahko v različnih obdobjih narašča in upada. In otrok se bo morda po nekaterih izzivih bolje odrezal kot po drugih. Tudi najstniki lahko krepijo odpornost z razvijanjem pozitivnega odnosa do sebe, kot sta samospoštovanje in sočutje do sebe, socialnih veščin, pozitivnih miselnih navad in spretnosti za opravljanje nalog.

Izraz odpornost se nanaša na različne vidike:

- Dobre razvojne rezultate kljub situacijam z visokim tveganjem (*npr. premagovanje kumulativnega tveganja*).
- Ohranjanje kompetenc v ogrožajočih situacijah ali kriznih dogodkih (*npr. učinkovito spoprijemanje z ločitvijo staršev*).
- Uspešno okrevanje po travmi (*npr. v primeru zlorabe*).

Odpornost je **rezultat interakcij med dejavniki tveganja in varovalnimi dejavniki ter njihovega relativnega ravnovesja v večnivojskem sistemu**. Oddaljeni dejavniki, tj. tisti, ki so bolj oddaljeni od otroka/mladostnika, nanj vplivajo manj kot tisti, ki so mu blizu. Tako je *revščina oddaljen dejavnik tveganja, vendar lahko povzroči dejavnike tveganja, ki so otroku bližje, kot so razdražljivost staršev, konflikti med starši ali izčrpanost matere samohranilke*. Pri obravnavi otrokovega položaja moramo vedno upoštevati **večplastno perspektivo njegovega okolja**.

- Danes vemo, da k razvoju odpornosti prispevajo naslednji dejavniki:
- Stabilen čustveni odnos z vsaj enim od staršev ali drugo pomembno osebo (čustvena skrb in toplina).
- Socialna podpora v družini in zunaj nje (odprtost in sprejemanje).
- Čustveno pozitivna, odprta in podporna klima v šoli.
- Razpoložljivost socialnih modelov, ki spodbujajo konstruktivno spoprijemanje s težavami.
- Ravnovesje med zahtevami po dosežkih in družbeno odgovornostjo (usmerjenost k dosežkom).
- Kognitivne sposobnosti.
- Značilnosti temperamenta, ki prispevajo k učinkovitemu obvladovanju izzivov.
- Izkušnje osebne učinkovitosti, ki ustrezajo pozitivni samopodobi (neodvisnost, vendar ob strukturi in opazovanju staršev/skrbnikov).
- Samozavest.
- Spretnosti aktivnega spoprijemanja s stresorji.
- Občutek smisla in strukture med osebnim razvojem (razvoj ustreznih norm in vrednot).

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

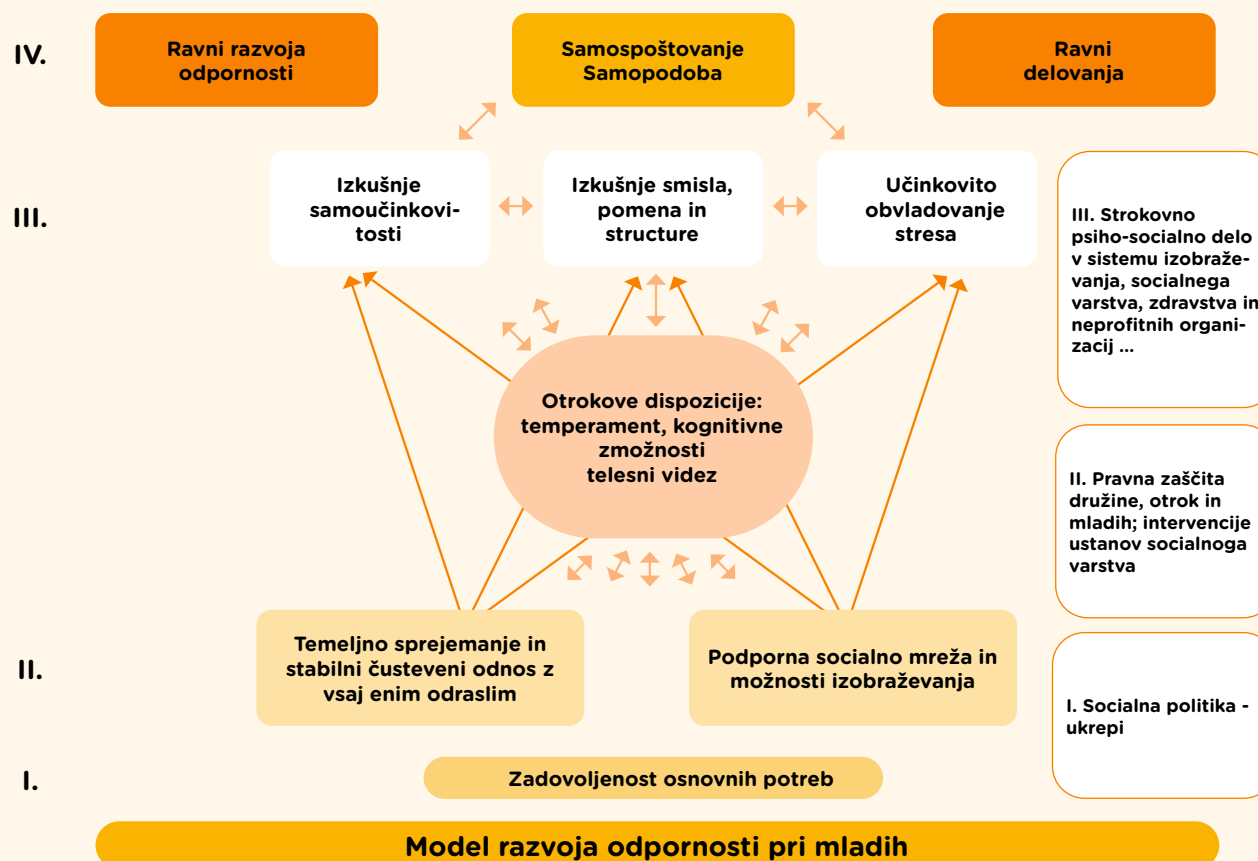
Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

Shema modela razvoja odpornosti pri mladih:

⁵² Losel, F., Bender, D. (2001) Resilience and protective factors. In: Farrington, D. P. and Coid, J. (Eds) *Prevention of adult antisocial behavior*. Cambridge: Cambridge University Press.

Losel, F., Bender, D. (2001). *Model razvoja odpornosti pri mladih* ⁵²

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

**VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA
TERENSKO DELO Z MLADIMI:**

Program usposabljanja, MODUL 7:
VZPOSTAVLJANJE ZAUPNIH
ODNOSOV PRI TERENSKEM DELU:
ANALIZIRANJE IN RAZMISLEK
O POSAMEZNIKOVI PRAKSI
VKLJUČEVANJA MLADIH Z VEČ
REFERENČNE PERSPEKTIVE

Prispevek koncepta odpornosti pri načrtovanju preventivnih programov in programov okrevanja se odraža v:

1. Zagotavljanje upanja strokovnjakom in uporabnikom - osredotočenost na to, kar je v otroku in njegovem okolju dobro in zdravo (razvojna obravnava dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov kaže, da je mogoče ukrepati tudi v poznejših obdobjih otrokovega življenja).
2. Optimalen proces socializacije ne pomeni, da je treba otroka zaščititi pred vsemi problemi, težavami in izgubami, temveč ga je treba naučiti, kako se z njimi spopasti z uporabo lastnih virov in virov okolja.
3. Učimo se ne le od družin in otrok, pri katerih se kažejo vedenjske težave, temveč tudi od tistih, ki jim je kljub težavam uspelo ohraniti duševno zdravje.
4. Izziv je, da skupaj z otrokom ali njegovo družino razširimo nabor strategij za obvladovanje težkih situacij in težav ter razvijemo nove veščine, hkrati pa izhajamo iz tega, kar otrok in družina že znata in želita.
5. Koncept odpornosti nas spodbuja, da učinkovito izkoristimo potencialne otrokovega neposrednega in širšega okolja ter tako bolje razumemo mrežo sodelovanja in podpore, ki se lahko razvije v otrokovem okolju.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI: :

Strokovnjaki, ki delajo z mladimi, morajo biti sposobni odkriti in oceniti stopnjo tveganja, pa tudi varovalne dejavnike in stopnjo odpornosti. To je potrebno za celoten proces dela in obravnave, ki bo poleg okoljskih dejavnikov odvisen tudi od stopnje odpornosti.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kateri ukrepi socialne politike so na voljo na 1. stopnji modela odpornosti za obvladovanje težav, povezanih z zadovoljevanjem osnovnih potreb mladih?
2. Kateri ukrepi pravnega varstva družine in intervencije v primeru pojava težav na 2. ravni osnovnega sprejemanja in stabilnega čustvenega odnosa so na voljo v vaši državi?
3. Kakšne so v vaši državi možnosti za strokovne psihoaktivne ukrepe v primeru pojava težav na 3. ravni v zvezi s samouresničitvijo in spoprijemanjem s stresom?

METODA:

Pri delu z mladimi je treba oblikovati seznam dejavnikov tveganja in varovalnih dejavnikov za mlado osebo na različnih ravneh njegovega okolja. Zato mora biti seznam sestavljen iz treh kazalnikov:

1. **Dejavniki tveganja zaradi družinskega okolja in značilnosti staršev** (družinski kontekst, objektivne omejitve staršev, kompetence staršev, težave v duševnem zdravju/duševne motnje, družbeno nesprejemljivo tvegano vedenje, neugodna zgodovina staršev).
2. **Dejavniki tveganja zaradi značilnosti otroka in njegovega vedenja** (telesni in kognitivni razvoj, navezanost, internalizirane in eksternalizirane težave, težave pri izobraževanju, komunikaciji in socialnih veščinah itd.)
3. **Seznam virov moči družine.**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Naslednji primer obravnava ključno nalogo ocenjevanja tveganj v okolju, zlasti v družinskem in šolskem okolju, da bi zagotovili varnost in dobro počutje mladih. Postopek ocenjevanja tveganj se osredotoča na ugotavljanje prisotnosti ali odsotnosti groženj za varnost osebe in zadostnosti zaščitnih ukrepov v družinskem okolju.

Ocena situacije v družini:

- Prva naloga ocene tveganj pri zaščiti je ugotoviti, ali je otrok varen ali ne.
- Varnost ali ogroženost je stanje, v katerem ni (je) ogrožena varnost (nevarnost) ali pa zmožnosti družine, da zaščitijo otroka, niso zadostne.
- Otrokova blaginja vključuje številne elemente, med katerimi je tudi varnost, vendar otrokova blaginja in varnost nista sinonima.
- Tradicionalno stališče je bilo, da, če je otrok ogrožen, ga je treba ločiti od družine. Vendar pa ima ločitev od družine tudi lahko neugodne posledice za otroka, zato je treba skrbno premisliti ukrepe zaščite otroka tako, da se ohrani stike z neogrožajočim staršem oziroma z drugo odraslo osebo, ki jo otrok pozna in ji zaupa, ali zagotovi novega odraslega skbnika, ki bo lahko vzpostavil naklonjen in odziven odnos z otrokom, in s tem spodbudil oblikovanje varne navezanosti pri otroku.
- V okolju, v katerem se oceni tveganje, da otrok ni varen, ni nujno, da se bo zgodilo kaj nevarnega za otrokovo življenje in zdravje, zato se svetuje previdnost pri sklepanju in poda oceno nižje stopnje tveganja, npr. da je otrok danes še varen, vendar ni mogoče napovedati, da se jutri ne bo zgodilo kaj nevarnega za otrokovo življenje in zdravje.
- Na podlagi ocene kazalnikov je treba ugotoviti varnost otroka ob določenem času na določen dan in ustrezno ukrepati v smeri zmanjšanja tveganja v okviru možnega in verjetnega.
- Strokovni postopek je dokumentiran na enotnem seznamu za oceno varnosti oziroma tveganja.

- Najprej se z da ali ne določi obstoj ali neobstoj določene grožnje varnosti.
- Grožnje za varnost ali dobro počutje otroka se lahko v različnih družinskih okoljih razlikujejo. So posebne in kažejo na skrb za otrokovo življenje; v družinskem okolju ni tretje osebe, ki bi nadzorovala ravnanje z otrokom, in brez posredovanja bi lahko prišlo do resne škode za otroka. Družina ima do neke mere pravico do izbire načina družinskega življenja, če ta ne vključuje vprašanja otrokove varnosti, kar pomeni, da otrokovo življenje ni ogroženo.
- Kadar obstaja ena ali več varnostnih groženj in starši otroka ne varujejo, se šteje, da otrok ni varen, in opravijo se analize, da se ugotovi, kateri ukrepi so potrebni in možni za odpravo grožnje ali zaščito otroka, ko se ta pojavi (povzeto po Ontario Safety Assessment Tool, 2007).

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Ocena stanja v šoli:

- Slaba šolska uspešnost in tvegano vedenje otrok.
- Nevključenost staršev v izobraževanje otrok, nezadostna higiena in slabša socialna vključenost otrok.
- Dolgotrajni nereseni konfliktni odnosi med starši, večkratno posredovanje centra za socialno delo zaradi težav glede ureditve stikov otroka s starši.
- Nasilje v družini (med starši ali družinskimi člani).
- Zanemarjanje otrokovih čustvenih potreb.
- Nasilni vzgojni ukrepi.

Kaj mora strokovni delavec vedeti:

- Če je prisoten eden ali dva dejavnika tveganja, je njun vpliv na otrokov razvoj razmeroma majhen in ga je lažje nadomestiti z varovalnimi dejavniki.
- S povečanjem števila dejavnikov tveganja na tri ali štiri se tveganje hitro poveča. Nadaljnje povečanje števila dejavnikov tveganja, nad pet, pa le malo prispeva k zapletenosti in resnosti pojavljanja vedenjskih motenj pri otrocih/mladostnikih.
- Nobena posamezna neugodna okoliščina sama po sebi ne privede do negativnega izida, vendar proces medsebojnega delovanja oblikuje vedenje in sčasoma ustvarja težave.
- Strokovni tim oceno tveganja uporabi, kadar ima vtis, da splošna ocena tveganja za starše/družino ali otroka ne odraža dejanske ravni tveganja.
- Ocena tveganja lahko zmanjša stopnjo tveganja, če se oceni, da varovalni dejavniki ali viri moči staršev in okolja znatno nadomestijo tveganje.
- Lahko je stopnja tveganja višja, če skupina strokovnjakov oceni, da obstaja neka ključna prelomna okoliščina, katere prisotnost sama po sebi zelo ogroža otroka.
- Za popravek številčno pridobljene stopnje tveganja je potrebna utemeljitev ali razlog.

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ **P85**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Program usposabljanja, Modul 10:
POSREDOVANJE IN SODELOVANJE
Vodnik po metodologiji, KORAK 4:
POSREDOVANJE, SODELOVANJE IN
OBLIKOVANJE

⁵³ De Maeyer, E., & Grymonprez, H. (2020). Using Outreach for Situations of Extreme Social Marginalization: the Social Effects of a Field of Social Work Practices. *Revue française des affaires sociales*, 2, 117-136. <https://doi.org/10.3917/rfas.202.0117>

⁵⁴ Marchand, A. (2002). L'intermédiation sociale, complexité et enjeux [Social Intermediation, Complexity, and Challenges]. *Journée du Diplôme d'études supérieures spécialisées (DESS)*. Université Paul Valéry-Montpellier 3. [Unpublished text].

⁵⁵ Lorenz, Grymonprez & Roose in De Maeyer, E., & Grymonprez, H. (2020). Using Outreach for Situations of Extreme Social Marginalization: the Social Effects of a Field of Social Work Practices. *Revue française des affaires sociales*, 2, 117-136. <https://doi.org/10.3917/rfas.202.0117>

2.2.3: POSREDOVANJE – POVEZOVANJE POTREB MLADIH IN INSTITUCIJ

Primarni cilj socialnega posredovanja se nanaša na proces **premoščanja vrzeli med javnimi politikami, ponudniki storitev**, kot so socialni delavci ali terenski delavci, **in posamezniki ali skupnostmi, ki so jim namenjene**. Govorimo lahko o **"premostitveni vlogi" socialnih delavcev**, kar pomeni, da imajo vlogo graditi mostove med družbo in njenimi obrobji ter *"doseči vzajemno prilagajanje med ciljnim prebivalstvom, njihovo socialno mrežo, ponudbo socialnih storitev in družbo na splošno."*⁵³ Delujejo kot "prevajalci" različnih stališč vpletenih akterjev. Alain Marchand je predlagal koncept socialnega posredovanja.⁵⁴ Postavil je več vprašanj za razmislek, ki nam lahko pomagajo bolje razumeti njegov namen (razvoj javne konstrukcije odzivov na družbene potrebe):

- **Želja po iskanju združitve pri obravnavi družbenega vprašanja:** *odpraviti pomanjkljivosti, združiti tisto, kar je razpadlo in razdrobljeno, individualizirano in antagonistično*, bodisi na ravni prebivalstva v različnih modalitetah izgub in razpok, bodisi družbenih vezi, ali na ravni javnih in zasebnih, kolektivnih in individualnih akterjev.
- **Je del izuma:** konstrukcija objekta "posredovanje" lahko temelji na etimologiji: **zamišljati, izumljati, uokvirjati in imeti modele in misli**.
- **Vrnitev k določenemu redu:** gre za prepoznavanje, problematiziranje in odpravljanje očitne motnje ter iskanje «pravega ukrepa» za stvari z zornega kota akterjev, vključenih v posredovanje, in njihovih strategij.
- **Posredovanje ni mediacija:** bolj kot začasni dogovori je njegov cilj povrniti družbeni dogovor o konkretnem predmetu tako, da se ga vpiše v "strateški dokument", s čimer se preseže začetne interese in položaje akterjev. Ne gre le za obnovo prekinjenih vezi in obnovo socialnih omrežij, ampak za izgradnjo skupnosti.
- **Drža, ki opredeljuje posredniškega strokovnjaka:** nevtralen (na sredini), položaj tretje osebe, mediator

(lahko se gradi interno v organizaciji – mentor, referent ali v zunanjem izvajanju (revizija, svetovanje, mediator), vmesni člen posredovanja (primeren za zagotovitev ali vzpostavitev reda, je eden tistih 'voditeljev in moderatorjev', ki v vseh okoliščinah znajo sprejeti preizkušene ukrepe, ki so potrebni, ne inštruktor tretje strani (nujno vključen kot igralec), ki svoje delovanje vpiše v izum, oblikovanje, eksperimentiranje, kot vsak socialni delavec po srcu, razkritelj nevidnega, pripovedovalec neizrekljivega, ne da bi bil govornik. Predpostavlja razmislek o etiki osebe, ki deluje v svojem poklicu, ki povezuje in daje smisel področju.

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Sistemske pristop je potreben za razvoj inovativne in ustvarjalne rešitve **za raziskovanje alternativnih storitvenih strategij in pristopov, ki so na voljo najbolj izključenim**. Terensko delo uteleša **zamisel o splošnem dostopu do socialnih storitev in njeno vlogo posrednika med posameznikom in družbo s ciljem preoblikovanja socialnih storitev**.⁵⁵ Zato je **rehabilitacija funkcije socialnega posredništva** za strokovnjake za socialno delo zdaj bistvena za zagotovitev razvoja javnega oblikovanja odzivov na socialne potrebe.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kateri pogoji so potrebni za združevanje vseh zainteresiranih strani in spodbujanje skupne kulture?
2. Kaj je skupna tema, ki lahko olajša postopno zbliževanje kultur?
3. Kako si lahko prizadevamo za spremembo položaja socialnega delavca?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ P85

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

METODA:

Družbeni mostovi: opazovanje in omogočanje sodelovanja pri osipnikih

Cilj projekta **Družbeni mostovi** je spodbujati vzpostavitev "mostov povezav" s posamezniki, ki so oddaljeni od storitev, podpornih omrežij in institucij. To se doseže z opazovanjem in olajševanjem srečanj med posamezniki, ki se soočajo s težavami, in načini, kako institucije ali službe te težave rešujejo. Cilj ni njihova ponovna vključitev v sistem, temveč skupna vzpostavitev ustreznih rešitev za "splošen dostop do socialnih storitev".

IZVEDBA

Metoda vključuje izvajanje postopnega niza korakov, ki vključujejo vse potencialne udeležence v mreži stikov ali akterjev, prisotnih v kontekstu ozaveščanja. Pred začetkom ukrepov za stike in vključevanje mladih se izvajalci usposabljaajo. Med tem usposabljanjem razpravljajo o tem, kako izvajati opazovanje udeležencev in vzpostaviti strategije stikov in odnosov z mladimi, ponudniki storitev in institucijami. Opazovanje udeležencev je ključna začetna faza dela izvajalcev, v kateri vadijo opisovanje različnih elementov v posebnih "razmerah", v katerih so se odločili posredovati (kot so trg, ulica ali določena lokacija v mestu), da bi razumeli vprašanja različnih zainteresiranih strani in kaj je na kocki, kadar je cilj najti skupne rešitve. Uporaba empatije kot metodološkega pripomočka⁵⁶, zagotavljajo opis brez razlage.

"Razmere" zajemajo tri ključne elemente: (i) akcijski prostor udeleženih akterjev (kartiranje ozemlja), (ii) same akterje in (iii) ponavljajoče se pojave, ki so značilni za posebne razmere.

Z vključevanjem v *opazovanje dejavnosti udeležencev* se praktiki potopijo v situacijo, hkrati pa razmišljajo o svojih dejanjih. Ta pristop od izvajalcev zahteva, da opustijo

svoje osebne pristranskosti, prekinejo presojo in uporabijo strogo, neinterpretativno metodo za opis, kaj opazujejo.

Analiza položaja vključuje opis različnih predstavniških sistemov, vključenih v dejavnost. Ti sistemi vključujejo tiste mlade, s katerimi je bil vzpostavljen stik, pomembne odrasle, ki so kakorkoli povezani z njimi, posameznike, ki so prisotni v okviru dejavnosti, sodelujoče institucije in izvajalce, ki postopoma sodelujejo z mladimi.

Kompleksnost teh stopenj zahteva **stalen nadzor** s strani strokovnih oseb (supervizorji), ki praktikom pomagajo pri dešifriranju različnih opazovanih vidikov. Pomagajo opredeliti potencialne strategije za doseganje intervencijskih ciljev in olajšajo samoanalizo med postopkom.

DELOVNI PRIPOMOČKI

Za spodbujanje učinkovitih ukrepov terenskega dela morajo strokovni delavci razviti vsaj dve kompetenci⁵⁷ za uporabo kot delovno orodje: empatija in spodbujanje.

Empatijo kot metodološki pripomoček je razvil prof. Leonardo Benvenuti, ustanovitelj socialno-terapevtskega pristopa. Osnovna ideja je, da v empatično-instrumentalnem odnosu praktik ali terapevt opusti svoje znanje, tako kognitivno kot čustveno, tako da oseba pred njimi ni ocenjena kot všečna ali nevšečna, niti se ne upošteva njen spol. Temeljni koncept je, da empatija omogoča strokovnemu delavcu ali terapevtu, da razume stisko osebe z njihove perspektive. To razumevanje temelji na profesionaliziranem pristopu k tehnikam poslušanja, ki so lahko pasivne, kot je tiho poslušanje, ali aktivne, kjer strokovni delavec v celoti razume verbalne in neverbalne znake druge osebe. Metoda vključuje ustvarjanje okvira, ki strokovnemu delavcu ali vzgojitelju pomaga natančno razumeti predstave druge osebe. To razumevanje nato oblikuje socialno-delovno (ali terapevtsko) intervencijo, ki je vključujoča in usklajena z načeli terenskega dela za gradnjo mostov in doseganje skupnega razumevanja med družbo in njenimi obrobji.

⁵⁶ Benvenuti L. (2018). *Lezioni di socioterapia* [Lessons in Social Therapy.]. Baskerville

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

Spodbujanje vključuje ustvarjanje komunikacijskega kanala (jezikovnega, vizualnega, pisnega itd.), ki lahko prenaša potrebe, misli, želje in občutke enega posameznika na drugega, s čimer se ponovno vzpostavi "jasna in učinkovita komunikacija". Ta vidik ne vodi nujno k "rešitvi problema", temveč služi kot predpogoj, da se vsak akter vzdrži uveljavljanja kot "edinstven", "nezmotljiv" ali "na desni strani". Namesto tega jih spodbuja, naj bodo odprti za poslušanje perspektive drugega in razmislek o različnih strategijah za doseganje lastnih ciljev (na primer mladih) ali poklicnih ciljev (v primeru institucij). Spodbujanje krepi komunikacijo med akterji, ki so oddaljeni drug od drugega, se soočajo z izzivi v odnosih ali so prekinili svoje povezave.

PRAKTIČNI PRIMER:

Med pandemijo COVID so mladinski delavci socialne zadrage "Cantiere Giovani" v Frattamaggioreju spremenili svojo vlogo mladinskih delavcev, dodeljenih za delo v Teritorialnem socialnem centru. Postali so aktivne, prilagodljive in mobilne "antene" na območju, katerih naloga je spremljanje mladih, ki jim grozi osip, zapuščenje, izolacija in družbeno-kulturna marginalizacija v nekaterih metropolitanskih območjih Neaplja, vključno s Frattamaggiore, Frattaminore in Caivano. Mladinski delavci so te fante in dekleta iskali v skritih kotičkih mestnih območij, kot so ulice, zaprte ceste, zapuščena gradbišča, kleti in kamnolomi, kjer so pogosto iskali zatočišče, da bi se izognili policijskemu nadzoru. Spodbujali so povezavo med mladimi in svetovi, ki v času prisilnega zaprtja niso bili lahko dostopni z uličnimi dejavnostmi in neformalnimi načini pristopa k mladinskim skupinam.

Mladinski delavci so delovali kot "antene", povezave in mostovi, strateško usmerjeni, da bi mladim preprečili izgubo stika s priložnostmi na tem območju, ki so pogosto predstavljale edine možne rešitve za krizne in marginalne razmere. Olajšali so dostop do socializacijskih centrov, športa in psihofizičnega zdravja, prostorov za pomoč in podporo ter fantom in dekletom pomagali, da so kljub izzivom, ki jih prinaša pandemija, te priložnosti obdržali.

Po zaprtju, povezanem s covidom, je ekipa Cantiere Giovani izvedla izvidnico priljubljenih družabnih točk za mlade. Izdelali so zemljevid teh krajev in identificirali ključne deležnike z opazovanjem udeležencev in analizo konteksta (z izdelavo eko-zemljevida). Kot ekipa so oblikovali strategije, časovnice, metode in posebne ukrepe za vzpostavitev odnosov s temi konteksti, pri čemer so upoštevali nezaupanje, zaprtja in strahove, ki jih doživljajo mladi zaradi socialne in kulturne klime v pandemiji.

Mladinski delavci so določili več korakov za sodelovanje z mladimi in njihovo skupnostjo:

- Ustvarili so informativne letake, ki so bili razdeljeni po ulicah o temah, zanimivih za mlade.
- Poleg tega so vzpostavili odnose s ključnimi deležniki na tem območju, da bi povečali zanimanje državljanov za blaginjo mladih in po možnosti zagotovili sredstva za izobraževalne dejavnosti.
- Poleg tega so mladinski delavci vzpostavili priložnostne in neformalne povezave z mladimi, da bi bolje razumeli njihove potrebe, čustva in duševno stanje.

Medtem je ekipa mladinskih delavcev skupaj s strokovnjaki, ki niso neposredno vključeni v delo z mladimi na ulicah, stopila v stik s predstavniki socialnih služb, socialno-zdravstvenih služb za mladostnike in mlade ter nekaterimi šolskimi uradniki. Njihov cilj je bil prepoznati najbolj ogrožene mlade, deliti njihove kontaktne podatke in vzpostaviti učinkovite načine za njihovo povezovanje s ključnimi predstavniki institucij, ki imajo vlogo pri razvoju mladih.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

2.2.4: SODELOVANJE ZA RAZVOJ MLADINSKIH POLITIK

Mladinske politike zajemajo širok spekter področij, vključno z izobraževanjem, zaposlovanjem, zdravjem, socialno vključenostjo in udeležbo v procesih odločanja. Sodelovanje za razvoj mladinskih politik je ključnega pomena za zagotovitev, da imajo mladi dostop do priložnosti, virov in podpore za uspeh in prispevanje k družbi. Skupna prizadevanja vlad, organizacij civilne družbe, mladinskih organizacij in drugih deležnikov so bistvena za oblikovanje učinkovitih mladinskih politik.

Vsa ta področja so pomembna za razvoj institucionalne mreže in skupnih aktivnosti med institucijami iz različnih sektorjev, da bi dosegli mlade, ki niso vključeni v izobraževalni sistem, usposabljanje ali zaposlovanje, in omogočili, da so mladinske politike njim v podporo.

Teorija **institucionalnega sodelovanja** na splošno,⁵⁸ tako kot strategije terenskega dela z mladimi, se nanaša na koncept **sodelovanja in usklajevanja med različnimi institucijami in organizacijami** za obravnavanje potreb in skrbi mladinske populacije. Ta teorija poudarja **zahtevo po skupnem prizadevanju več deležnikov** za dobro počutje in razvoj mladih, vključno z vladami, nevladnimi organizacijami (NVO), izobraževalnimi ustanovami, skupinami v skupnosti in drugimi ustreznimi akterji.⁵⁹

Cilj institucionalnega sodelovanja pri politikah terenskega dela z mladimi je ustvariti **celosten pristop** k razvoju mladih z združevanjem virov, strokovnega znanja in perspektiv. Teorija poudarja, da nobena organizacija ali sektor ne more ustrezno obravnavati različnih izzivov, s katerimi se soočajo mladi, kot so izobraževanje, zaposlovanje, zdravje, socialna vključenost in državljanska udeležba.

Ta teorija kaže, da je učinkovito institucionalno sodelovanje bistveno za oblikovanje in izvajanje politik terenskega dela z mladimi, ki so celovite, integrirane in trajnostne. Vključuje vzpostavitev mrež sodelovanja, partnerstev in mehanizmov za izmenjavo informacij, skupno odločanje in dodeljevanje sredstev. Z združevanjem različnih akterjev z raznolikim znanjem in zmogljivostmi lahko institucionalno sodelovanje poveča učinkovitost, uspešnost in vpliv mladinskih politik.

Poleg tega teorija priznava pomen participacije mladih v procesih odločanja. Poudarja, da bi morali imeti mladi besedo pri oblikovanju politik, ki neposredno vplivajo na njihovo življenje. Institucionalno sodelovanje na področju politik terenskega dela z mladimi si prizadeva vključiti mladinske vidike in mlade aktivno vključiti v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje politik in programov.

Na splošno teorija institucionalnega sodelovanja o politikah terenskega dela z mladimi poudarja pomen sodelovanja, partnerstva in vključenosti pri reševanju kompleksnih izzivov, s katerimi se soočajo mladi.⁶⁰ Spodbuja usklajen in večdimenzionalen pristop, ki priznava medsebojno povezanost različnih področij, kot so izobraževanje, zaposlovanje, zdravje, socialno varstvo in državljanska udeležba, pri krepitvi pozitivnega razvoja mladih.

Mednarodno sodelovanje prispeva k razvoju politike z izmenjavo najboljših praks in učenjem iz izkušenj drugih držav in mednarodnih organizacij. Sodelovanje pri regionalnih in globalnih pobudah, ki podpirajo razvoj mladih, je dodatna raven, ki je pomembna za čim bolj ciljno usmerjeno in uporabno izvajanje mladinske politike.⁶¹

Sodelovanje za razvoj mladinskih politik bi moralo biti stalen proces z rednimi evalvacijami in posodobitvami, da bi se prilagodili spreminjajočim se okoliščinam in spreminjajočim se potrebam. S sodelovanjem med sektorji in vključevanjem mladih v ta proces razvoja politik lahko družbe oblikujejo vključujoče in učinkovite politike, ki spodbujajo dobro počutje in krepijo moč mladih.

⁵⁸ Glaser-Segura, D., & Anghel, L. D. (2002). *An institutional theory of cooperation*. 11th IPSERA conference 2002, University of Twente. <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/9158/>
Dai, X., Snidal, D., & Sampson, M. (2010). International cooperation theory and international institutions. In *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.

⁵⁹ Mack, J., Wanderer, S., Kölich, M., & Roessner, V. (2019). Come together: case specific cross-institutional cooperation of youth welfare services and child and adolescent psychiatry. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 13, 1–13.

⁶⁰ Bütow, B. (2012). Cooperation as Border-Work. The Example of Social Work Praxes Between Youth Welfare Services and Youth Psychiatry in Germany (East/West). *Social Work & Society*, 10(2).

⁶¹ Atabekova, A. (2020). Language representation of youth health concept in international institutional discourse. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 11(12), 1417–1427.
Krutko, I. S., Masalimova, A. R., Ponomarev, A. V., Popova, N. V., Senuk, Z. V., & Osipchukova, E. V. (2019). International cooperation in training personnel for work with youth. *Proceedings of SOCIOINT*, 113, 1159.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Program usposabljanja, MODUL 4:
PREMOSTITVENE POTI MED MLADIMI
IN DRUŽBO: RAVNI TERENKEGA
DELA (Z MLADIMI) & **MODUL 9:**
NAČRTOVANJE, SPREMLJANJE
IN VREDNOTENJE SKUPNOSTNIH
PROJEKTOV NA PODROČJU
TERENKEGA DELA (Z MLADIMI)
Vodnik po metodologiji, Korak 4:
POSREDOVANJE, SODELOVANJE IN
OBLIKOVANJE

POMEN ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Institucionalno sodelovanje je bistvenega pomena pri mladinskem delu in na področju terenskega dela za urejanje in načrtovanje aktivnosti, potrebnih za ponovno povezovanje mladih z izobraževanjem, usposabljanjem in delom. Brez institucionalnega sodelovanja doseganje mladih ni mogoče, zlasti v smislu sodelovanja med nevladnimi organizacijami in centri za socialno delo. Poleg tega so analize in raziskave o terenskem delu z mladimi bistvene za razvoj vpliva na deležnike, da bi spremenili ali izboljšali mladinsko politiko na lokalni in nacionalni ravni. Zato lahko sodelovanje med akademiki in strokovnjaki vpliva na razumevanje položaja populacije, ki ni zaposlena, se ne izobražuje ali usposablja (NEET), in okrepi pristop terenskega dela z mladimi.

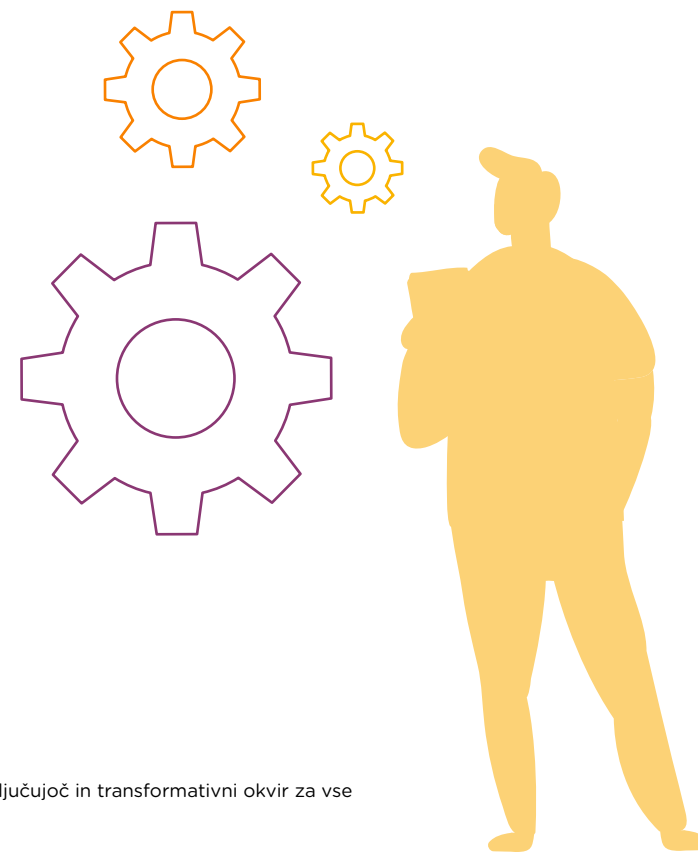
VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kaj je osnovna podlaga za vzpostavitev in ohranjanje institucionalnega sodelovanja pri delu z mladimi?
2. Kako lahko institucije izboljšajo svoje delo, da bi mlade spodbudile k vključevanju v programe usposabljanja ali izobraževanja za prekvalifikacije in jih podprle do zaključka šolanja?
3. Kako lahko institucije delujejo na področju terenskega dela z mladimi in kakšna naj bo struktura dejavnosti? Katera institucija bi morala biti tista, ki vse povezuje?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ P86

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

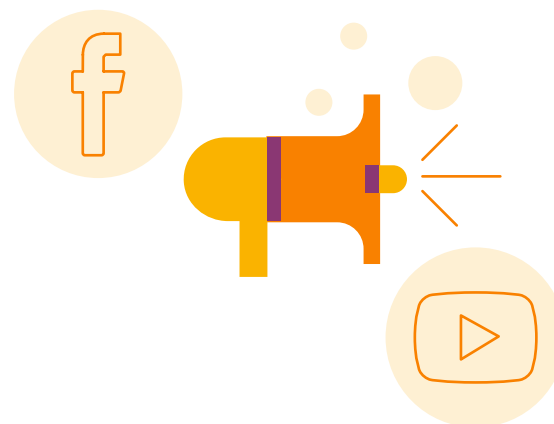
METODA:

Obstaja več metod sodelovanja za spremembo mladinskih politik. Tukaj je nekaj pogosto uporabljenih pristopov:

- 1. Zagovorništvo in lobiranje⁶²:** Mladinske organizacije in aktivisti lahko sodelujejo pri zagovorništvu in lobiranju za ozaveščanje o potrebi po spremembi politike. To lahko vključuje organizacijo kampanj, srečanja z oblikovalci politik in mobilizacijo javne podpore za vplivanje na procese odločanja.
- 2. Raziskave in analiza podatkov:** zbiranje podatkov in izvajanje raziskav o vprašanjih, povezanih z mladimi, lahko zagotovita dokaze v podporo spremembam politike. Sodelovanje z raziskovalci, možganskimi trusti in akademskimi ustanovami lahko pomaga pri pridobivanju zanesljivih podatkov, izvajanju analize politik in predstavljanju priporočil oblikovalcem politik.
- 3. Vključevanje deležnikov:** Sodelovanje z različnimi deležniki, vključno z vladnimi agencijami, nevladnimi organizacijami (NVO), skupinami civilne družbe in predstavniki mladih, je ključnega pomena za učinkovite spremembe politike. Skupni dialogi, posvetovanja in partnerstva z deležniki lahko spodbudijo boljše razumevanje izzivov in razvijejo vključujoče politične rešitve.
- 4. Krepitev zmogljivosti in usposabljanje:** Krepitev zmogljivosti mladinskih organizacij in aktivistov je bistvena za učinkovito zagovorništvo. Zagotavljanje usposabljanja, delavnic in virov o analizi politik, komunikacijskih spretnostih in strateškem načrtovanju lahko mladim omogoči, da se vključijo v razprave o politikah in učinkovito spodbujajo spremembe.
- 5. Mreženje in zavezništva:** Sodelovanje z drugimi organizacijami in oblikovanje zavezništev s podobno mislečimi skupinami lahko poveča učinek zagovorniških prizadevanj. Vzpostavljjanje mrež na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni lahko olajša izmenjavo znanja, mobilizacijo virov in usklajeno ukrepanje za vplivanje na mladinske politike.

- 6. Participativni pristopi:** Spodbujanje sodelovanja mladih v procesih razvoja politik je ključnega pomena. Vlade lahko vzpostavijo mehanizme, kot so mladinski sveti, svetovalni odbori ali posvetovanja, da zagotovijo, da se glas mladih sliši in upošteva pri odločanju.
- 7. Mediji in komunikacije:** Učinkovite komunikacijske strategije, vključno s kampanjami v družbenih medijih, sporočili za javnost in javnimi dogodki, lahko pomagajo ozaveščati, mobilizirati podporo in oblikovati javno mnenje o vprašanjih, povezanih z mladimi. Sodelovanje z mediji lahko tudi olajša razširjanje informacij in pritegne pozornost za spremembo politike.

Posebni načini sodelovanja se lahko razlikujejo glede na okoliščine, razpoložljive vire in posebna obravnavana vprašanja politike. Bistveno je, da strategije prilagodimo lokalnim okoliščinam in sodelujemo z ustreznimi deležniki, da bi povečali možnosti za uspeh pri spreminjanju mladinskih politik.

⁶² Podrobna metoda je bila oblikovana kot del evropskega projekta CETALE: <https://www.leris.org/?cat=26>

Uvod

Temelji pristopa

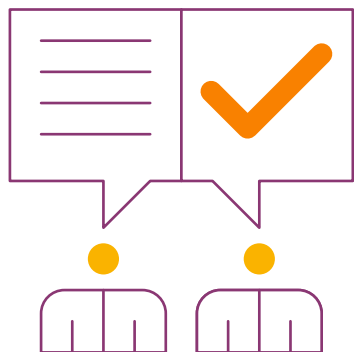
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Na Hrvaškem obstaja več primerov dobrih praks sodelovanja za spremembo mladinskih politik. Tukaj je nekaj primerov:

- **Hrvaški nacionalni mladinski svet (NNVH):** NNVH je krovna organizacija, ki zastopa mladinska društva in organizacije na Hrvaškem. Prizadeva si zagotoviti udeležbo mladih v procesih odločanja in se zavzema za mladim prijazne politike. Svet sodeluje v rednem dialogu z vladnimi institucijami, organizira posvetovanja in prispeva k razvoju politik.
- **Sodelovanje mladih v lokalnem upravljanju:** številne hrvaške občine so uvedle mehanizme za vključevanje mladih v lokalno upravljanje. Mesto Zagreb je na primer ustanovilo Mladinski svet mesta Zagreb, ki deluje kot svetovalno telo mestnega sveta. Mladim omogoča, da izrazijo svoje mnenje in ideje, kar vpliva na lokalne politike in pobude.
- **Razvoj mladinske politike:** Hrvaška ima nacionalno strategijo za mlade, ki zagotavlja okvir za mladinske politike in programe. Razvoj strategije je vključeval obsežna posvetovanja z mladimi, mladinskimi organizacijami in strokovnjaki. Ta participativni pristop je zagotovil, da strategija odraža potrebe in želje hrvaške mladine.
- **Mladinski centri:** Hrvaška ima mrežo mladinskih centrov, ki služijo kot središča za mladinske dejavnosti, izobraževanje in udejstvovanje. Ti centri mladim nudijo prostor za zbiranje, sodelovanje na delavnicah in dogodkih ter izražanje mnenj o različnih vprašanjih. Pogosto sodelujejo z lokalnimi organi in mladinskimi organizacijami, da bi obravnavali vprašanja mladih in se zavzemali za spremembe politike.
- **Zagovorniške kampanje, ki jih vodijo mladi:** hrvaške mladinske organizacije so začele uspešne zagovorniške kampanje za ozaveščanje in spodbujanje sprememb politik. Na primer, kampanje, osredotočene na duševno zdravje, reformo izobraževanja in zaposlovanje mladih, so pridobile veliko pozornosti in vpliva. Te

kampanje uporabljajo družbene medije, javne dogodke in sodelovanje s strokovnjaki in deležniki za učinkovito zagovarjanje sprememb.

Ti primeri poudarjajo pomen participacije mladih, sodelovanja med mladinskimi organizacijami in institucijami ter uporabe različnih strategij zagovorništva za spremembe politik na Hrvaškem. Treba je omeniti, da se lahko pokrajina mladinskih politik in praks sčasoma razvije, zato je nujno, da ste na tekočem z najnovejšim razvojem dogodkov in pobudami v državi.

2.2.5: MOSTOVI DO SKUPNIH REŠITEV

*"Svet, ki omogoča emancipacijo, ni svet brez pravil. Je pa svet, v katerem so pravila nenehno odprta za razlago in razpravo."*⁶³

Danes je na voljo veliko pripomočkov za pomoč, ki lahko pomagajo tistim, ki se želijo čim bolj približati ljudem, ki so za socialne službe in združenja nevidni. Cilj ni zagotoviti več pripomočkov za izpolnitev te potrebe, temveč na podlagi teh praks ozaveščanja poiskati načine, kako obnoviti naše odzive na te potrebe. To pomeni, da je **treba začeti z izražanjem potreb s strani ljudi samih in si prizadevati za oblikovanje javnih politik ter spreminjanje odzivov**. Pristop "terenskega dela" torej ni omejen na "doseganje" socialno izključenih posameznikov; vključuje tudi "doseganje" institucij, ki lahko vplivajo na socialne politike in jih spreminjajo.

Za to moramo izkoristiti institucionalne in tehnične procese, ki lahko spodbudijo preoblikovanje javne politike na podlagi spoznanj, pridobljenih v procesu ozaveščanja oz. terenskega dela. Cilj je opremiti strokovnjake z veščinami za sodelovanje v "umetnosti spora" z institucijami, ki jih nadzirajo. Pravzaprav gre za vprašanje **posredovanja**, ki ga želimo razviti z različnimi pristopi, **da bi lahko strokovnjaki na področju socialnega dela ponovno** pridobili sposobnost delovanja. Glede na občutek nemoči in izgube smisla, ki ga doživljajo številni socialni delavci, se mora razvijati javna konstrukcija odzivov na socialne potrebe.

⁶³ Boltanski L., 2009, De la critique. Précis de sociologie de l'émancipation Gallimard, 2009, p. 50

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

VEČ INFORMACIJ O TEMI ZA TERENSKO DELO Z MLADIMI:

Program usposabljanja, MODUL 4:
PREMOSTITVENE POTI MED MLADIMI IN
DRUŽBO: RAVNI TERENSKEGA DELA
(Z MLADIMI) & **MODUL 9:** NAČRTOVANJE,
SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE
SKUPNOSTNIH PROJEKTOV NA PODROČJU
TERENSKEGA DELA (Z MLADIMI)
Vodnik po metodologiji, KORAK 4:
POSREDOVANJE, SODELOVANJE IN
OBLIKOVANJE

⁶⁴ [La disputatio : une méthode intellectuelle pour notre temps](https://doi.org/10.3917/dec.benas.2012.01), 2022

⁶⁵ Benasayag, M., del Rey, A. (2012). *Éloge du conflit*. La Découverte. <https://doi.org/10.3917/dec.benas.2012.01>

⁶⁶ [La disputatio : une méthode intellectuelle pour notre temps](https://doi.org/10.3917/dec.benas.2012.01), 2022

⁶⁷ 'Oseba, ki živi v mestu.' Opredelitev: v prvotnem pomenu je državljan nekdo, ki pripada mestu, priznava njegove zakone in je poklican, da uživa državljske pravice v njegovem območju. Glej tudi: http://lettres.tice.ac-orleans-tours.fr/php5/coin_eleve/etymon/hist/citoy.htm

⁶⁸ Douard O., 2014, « L'émancipation comme condition du politique », Séminaire de LERIS.

Socialni delavci se zaradi standardov in pravil, ki določajo njihovo delo, pogosto znajdejo v slepi ulici, ko gre za podporo ljudem, s katerimi se srečujejo. Ti standardi pa so odvisni od okvirov, ki jih predlagajo nacionalne in evropske javne politike. Razvoj javnih politik in njihovo izvajanje na terenu sta pogosto razdrobljena in sektorska, zaradi česar se je težko ustrezno odzvati na potrebe ljudi. Splošno pravo je neizogiben standard, vendar je rezultat zgodovine in se zato sčasoma razvija. Sistemi niso nič drugega kot orodja v službi prebivalstva in se lahko po potrebi prilagodijo. Številni primeri kažejo, da se lahko za isti primer v isti državi uporabijo različne obravnave, ki so odvisne od prevladujočih pravil na določenem kraju, na primer različno izvajanje med oddelki ali regijami.

Strah pred spraševanjem, ki je včasih razumljen kot izziv, je pogosto v ozadju številnih ovir. Vendar pa lahko spraševanje odpira nove možnosti, izboljšuje in na novo odkriva obstoječe prakse ter razpleta "voze", ki nas ovirajo pri uresničevanju glavnih ciljev naših poslanstev. V ta namen je **"umetnost prevpraševanja"** oziroma razpravljanja pripomoček, ki nam omogoča, da **"ohranimo dvom pred gotovostjo in cenimo svobodo vsakega posameznika, da razmišlja drugače, ne da bi bilo katero koli stališče predstavljeno kot dokončno."**⁶⁴

Glede na različne izzive, s katerimi se danes soočamo, je treba **ustvariti prostore, ki spodbujajo razpravo o «iritirajočih temah» brez strahu, da bi izražanje mnenja postavilo pod vprašaj človekov značaj**. V bistvu to pomeni, da je treba na konflikte gledati kot na priložnost za reševanje nezadovoljivih razmer.⁶⁵ Ti prostori omogočajo "razmislek, analizo, uporabo ali nasprotovanje idejam. Cilj je oblikovati vprašanja in iskati različne načine odgovorov nanje ter celo odpirati nove poti raziskovanja. **Cilj ni iskanje resnice, temveč iskanje skupnega dobrega s pomočjo temu naklonjenih udeležencev.**"⁶⁶

Za vzpostavljanje teh prostorov je potreben nov pristop, ki ga bomo poimenovali **"prevajalski posrednik"**. Cilj je **postopno zblíževanje kultur in skupna podlaga za delovanje, da bi zgradili mostove in poiskali skupne rešitve**. Omogoča, da se

razkrijejo in upoštevajo dejanske razmere in omejitve vsake strani. Delati moramo na vrednotah drug drugega, saj so te podlaga za sodelovanje in pomagajo opredeliti medsebojna pričakovanja. Tako opredeljeno sodelovanje v središče projektov ponovno postavlja pomen dejavnosti, upravni in tehnični mehanizmi pa so le podpora. To delo ne odpravlja identitete in načinov delovanja vsakega subjekta, temveč jih določa, vendar omogoča, da se delijo in da se skupni cilj ponovno postavi v središče.

Za vzpostavitev teh prostorov je potreben nov pristop, ki ga bomo poimenovali **"prevajanje s posrednikom"**. Cilj je **postopno zblíževanje kultur in iskanje skupne osnove za delovanje, da bi zgradili mostove in poiskali skupne rešitve**. Omogoča, da se razkrijejo in upoštevajo dejanske razmere in omejitve vsake strani. Delati moramo na vrednotah drug drugega, saj so te podlaga za sodelovanje in pomagajo opredeliti medsebojna pričakovanja. Tako opredeljeno sodelovanje v središče projektov ponovno postavlja pomen dejavnosti, upravni in tehnični mehanizmi pa so le podpora. To delo ne odpravlja identitete in načinov delovanja vsakega subjekta, temveč jih določa, vendar omogoča, da se delijo in da se skupni cilj ponovno postavi v središče. Hkrati je cilj, da bi bil diskurz institucij razumljiv za društva (na primer tako, da bi jim pomagali razumeti temelje odločitev ali zahteve upravnega formalizma). In nasprotno, zaradi tega posredovanja je diskurz društev ne le razumljiv za institucije, temveč tudi "sprejemljiv".

Preoblikovanje okvirov za vključevanje vseh se zdaj zdi nujno, če naj bi ljudje, ki so najbolj oddaljeni od glavnega toka, ponovno pridobili državljanstvo in pravico "živeti v mestu".⁶⁷ Pomembno je najti skupno javno delovanje, ki bo sooblikovano skupaj z ljudmi, ki jih v prvi vrsti zadeva. Sociolog Olivier Douard dobro povzema težavo: "Tu je glavni izziv: oblikovati družbeno intervencijo, ki bo ustrezala težavam ljudi, ki jim je namenjena, in jih hkrati prepoznati predvsem kot državljane, ki so že vključeni v družbeno preobrazbo."⁶⁸

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNE BRANJE

➔ P86

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

METODA:

Mostovi do skupnih rešitev: sodelovalni pristop k reševanju izzivov terenskega dela s ciljnimi skupinami

To je pristop, ki po korakih omogoča sodelovanje z mladimi in institucijami. Glavni cilj je prepoznati in odpraviti nezadovoljive razmere, ki vplivajo na mlade, s sodelovanjem pri oblikovanju ustreznih odzivov na njihove potrebe ali krepitvi obstoječih. Ta pristop je oblikovan z namenom zagotavljanja podpore mladim posameznikom ter javnim in zasebnim institucijam, ki delujejo na tem področju. Predstavlja ne le metodološki okvir, temveč tudi etično stališče, ki so ga potrdili vsi partnerji projekta YouthReach. Osrednji del tega etičnega načela je poudarek na enakopravnem dostopu do pravic in socialni pravičnosti. Poleg tega mladim omogoča, da razumejo in vplivajo na sisteme, ki jih obkrožajo.

Ta proces poteka v petih korakih, od katerih ima vsak posebne cilje, in sicer:

1. KORAK: DOLOČITEV CILJNE SKUPINE TER OPREDELITEV VRZELI IN AKTERJEV

1. Izberite ciljno skupino.
2. Ugotovite nezadovoljene potrebe, vrzeli in težave pri dostopu do socialnih storitev, kot tudi pravice in vzode za dostop do njih.
3. Določite akterje (mladi, mladinske in druge organizacije, raziskovalci, izvoljeni predstavniki itd.).

2. KORAK: TERENSKO DELO Z NAMENOM PREVERJANJA UGOTOVLJENIH VRZELI S POMOČJO MLADIH TER AKTIVACIJA DELEŽNIKOV IN ODLOČEVALCEV

1. Preverite ugotovljene vrzeli, deležnike in odločevalce z mladimi.
2. Cilji za mlade: spodbuditi jih k aktivni vlogi, spodbujati ozaveščenost, jih naučiti, kako razbrati informacije in razumeti ekosistem akterjev.
3. Oblikujte argumente in strategije za aktivacijo.
4. Aktivirajte deležnike in odločevalce, jim pojasnite njihove vloge in pričakovanja.

3. KORAK: RAZUMEVANJE IN ANALIZA: ANALIZA SITUACIJ IN NEZADOVOLJENIH POTREB

1. Razvijte reflektivni pristop, osredotočen na problem (in ne na ljudi), ki bo skladen s sociološkim pristopom.
 2. Cilji za odločevalce in deležnike: analizirajte in razmislite o neprijetnih situacijah.
- Predstavite problematične situacije (ki niso omejene le na strokovnjake, ki delajo z mladimi, ali na mlade).

4. KORAK: POSREDOVANJE, SODELOVANJE IN OBLIKOVANJE: SPODBUJANJE ZDRUŽEVANJA IN SODELOVANJA Z INSTITUCIJAMI NA TEMO PROBLEMATIČNIH SITUACIJ IN USTVARJANJE SKUPNIH DELOVNIH TEMELJEV

3. Vzpostavite okvir sodelovanja in opredelite njegove parametre.
4. Opišite vsebino in strukturo ukrepa.
5. Spodbujajte sodelovanje med različnimi deležniki.
6. Ustvarite akcijski načrt.

Uvod

Temelji pristopa

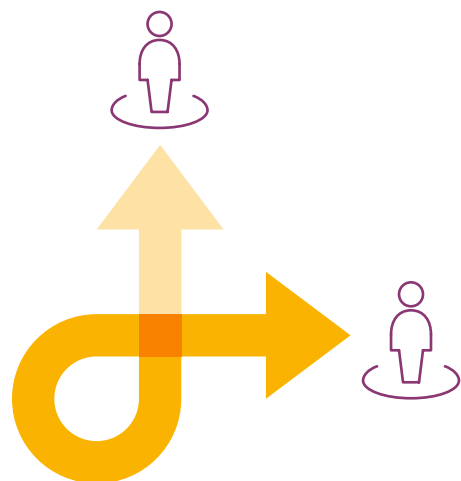
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

► **POGLAVJE 2:**
Grajenje mostov med mladimi in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini, kako se soočiti z njimi?

5. KORAK: IZVAJANJE, OPAZOVANJE IN ŠIRITEV: IZVAJANJE NOVIH POBUD, REFLEKSIVNA ANALIZA IN STRATEGIJA ŠIRITVE ZA ZAGOTAVLJANJE KONTINUITETE

7. Izvedite in opazujte izbrani ukrep.
8. Prepoznajte česa vas lahko spremenjene storitve naučijo in ohranjajte te spremembe.
9. Ugotovite vplive na mlade in na podporne storitve.
10. Pripravite strategijo širitve za zagotovitev kontinuitete.

PRAKTIČNI PRIMER:

1. KORAK: DOLOČITEV CILJNE SKUPINE TER OPREDELITEV VRZELI IN AKTERJEV

Ta korak je bil pomemben za razumevanje ciljne skupine mladih, s katerimi bi akterji, vključeni v poskus, želeli delati, ter za razumevanje obravnavanih vprašanj v zvezi z obstoječimi storitvami. Strokovnjaki, vključeni v eksperiment, so dobro razumeli potencialne ciljne skupine in izzive, s katerimi se soočajo. To znanje je olajšalo prepoznavanje neizpolnenih potreb in vrzeli v obstoječih storitvah. Dobro razumevanje ciljne skupine s strani strokovnih delavcev je ključnega pomena za vzpostavitev zaupanja z mladimi, da bi lahko prepoznali dejanske potrebe in vrzeli pri spremstvu najbolj prikrajšanih ljudi. Vendar mora to znanje izhajati iz primarnih izrazov mladih samih (npr. primer izbire duševnega zdravja iz mladinskega parlamenta v Sloveniji), ne pa da se razlaga zgolj z vidika socialnih delavcev. Zavedanje, da zaupate držijo strokovnjaka, je bistvenega pomena, saj ta metoda zahteva kritičen in etičen pristop in ne sme imeti predhodnega znanja za samoumevno.

Po opredelitvi ciljne skupine in vrzeli v podpori smo določili ključne lokalne akterje (zainteresirane strani in nosilce odločanja), ki bi lahko bili zainteresirani za reševanje problema. Preučili smo njihovo področje delovanja, da bi razumeli njihove morebitne motive za sodelovanje v procesu. Opredelitev pravih akterjev, s katerimi je treba sodelovati, je ključnega pomena, saj lahko bistveno vpliva na uspeh pristopa. V tem koraku je bil določen tudi podroben časovni načrt izvajanja poskusa, vključno z datumi vseh načrtovanih srečanj in delavnic, kar se je izkazalo za zelo učinkovito.

2. KORAK: TERENSKO DELO Z NAMENOM PREVERJANJA UGOTOVLJENIH VRZELI S POMOČJO MLADIH TER AKTIVACIJA DELEŽNIKOV IN ODLOČEVALCEV

Cilj tega koraka je bil z mladimi preveriti ugotovljene vrzeli, zainteresirane strani in nosilce odločanja. Po določitvi skupine zainteresiranih mladih so bile načrtovane delavnice za opredelitev nezadovoljivih razmer, povezanih s storitvami, tako obstoječimi kot neobstoječimi, z vidika mladih. Ta proces je vključeval delo na opredelitvi skrbi mladih, njihovih želja in možnih rešitev za reševanje nezadovoljivih razmer.

Da bi lahko mobilizirali zainteresirane strani in nosilce odločanja, opredeljene v prejšnjem koraku, smo morali oblikovati argumente in strategijo, ki bi omogočili njihovo podporo pristopu in ugotovili njihovo zanimanje zanje. V projektnem poskusu so sodelovale različne javne in zasebne organizacije. Najpomembnejše je, da so vključene vse zainteresirane strani in nosilci odločanja, ki jih zadeva vprašanje, da bi lahko imeli vse ključne za iskanje rešitev.

Nato smo stopili v stik z zainteresiranimi stranmi in nosilci odločanja, jim pojasnili naš pristop in jih povabili k sodelovanju, tako da so se udeležili različnih delavnic. Cilj je skupaj preučiti interese vsake organizacije in institucije, ki delujejo drugače, da bi skupaj oblikovali rešitve za situacije, s katerimi se srečujejo in jih prepoznajo mladi.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Bistveno je tudi pojasniti vloge in pričakovanja vseh udeležениh akterjev. Ena od skupin, ki je izvedla poskus, se je bala, da bi bilo že obstoječe sodelovanje z institucijami ogroženo, če bi se vključila tretja stran (vključeni raziskovalci). Zato je bistveno, da se na začetku pojasni vloga in drža ljudi, ki vodijo delavnice. Gre za preizpraševanje delovanja obstoječih služb in ne vključenih organizacij in institucij. To je bistveno, da se lahko vzpostavijo skupne podlage za učinkovito sodelovanje, in ima funkcijo obravnavanja vprašanj brez postavljanja na eno ali drugo stran.

3. KORAK: Razumevanje in analiza: analiza situacij in nezadovoljenih potreb

V tem koraku smo vključili zainteresirane strani in nosilce odločanja. Odločili smo se, da v ta del ne bomo vključevali mladih, ampak bomo delali na podlagi tega, kar so ugotovili sami. Cilj je bil, da se z zainteresiranimi stranmi in nosilci odločanja delijo pomisleki o problematičnih temah, ki so jih opredelili mladi.

Proces se je začel s predstavitvijo vprašanj in nezadovoljivih razmer, ki so jih opredelili mladi, ter z opredelitvijo akterjev in vzvodov ter zavor, s katerimi so sodelovali. Udeleženci so bili spodbujeni k razmisleku o predstavljenih vprašanjih in izzivih v trenutnih postopkih reševanja. Nato smo poskušali razumeti obstoječe vzvode. V ta namen smo se najprej ukvarjali s premislekom o neprijetnih situacijah za nosilce odločanja. Pri tem je bilo treba opazovati, kaj pri terenskem delu deluje in kaj ne, začeni s »dogovori«, ki jih je mogoče vgraditi v delovanje.

Vodstvo departmaja Hérault (javna ustanova), ki je bilo vključeno, je pomagalo razumeti ugotovljene težave z njihovega vidika. To je omogočilo globlje razumevanje omejitev pri podpori mladim in obstoječih storitev ter prepoznavanje obstoječih vzvodov v institucijah, ki strokovnjakom na terenu niso bili nujno znani. Tveganje pri tem koraku je, da spremenimo problematične teme v primerjavi s tistimi, ki so

jih mladi prvotno opredelili. Pomembno je biti pozoren, da ohranimo začetno rdečo nit, tako da "ozaveščanje" ostane prevajalec in posrednik med mladimi in institucijami.

4. KORAK: Posredovanje, sodelovanje in oblikovanje: spodbujanje združevanja in sodelovanja z institucijami na temo problematičnih situacij in ustvarjanje skupnih delovnih temeljev

Cilj tega koraka je bilo skupno spraševanje: Kateri praktični vidiki se lahko opredelijo za izboljšanje sistema in praks? Katere prilagoditve praks in pripomočkov bi bilo treba izvesti, da bi krepili moč strokovnjakov, prostovoljcev in javnosti? Katere spremembe bi bilo treba uvesti, da bi jih izboljšali? Kako lahko zagotovimo, da bo sistem spodbujal razvoj državljanstva, spretnosti in avtonomije javnosti? Kako bi lahko sistem še bolj vključili v njegovo ozemlje? Kako lahko spodbujamo sprejemanje pripomočkov in pobud s strani ljudi?

V prejšnjem koraku so bile ugotovljene težave pri svobodnem izražanju ob prisotnosti različnih hierarhičnih ravni v eni od institucij. Da bi to odpravili, smo organizirali skupine kolegov, da bi olajšali odprto komunikacijo, in nato navzkrižno primerjali rezultate, kar je na koncu privedlo do istih ugotovitev. Po tem smo predlagali skupno srečanje, na katerem so vsi še naprej sodelovali. Ustvarjanje prostorov za boljši dialog, kjer se vsi počutijo svobodne pri izražanju, včasih kot vmesni korak vključuje «ločene» prostore, kar na koncu pripelje do učinkovitega sodelovanja.

Nato smo se lotili oblikovanja vsebine in oblike akcije ter akcijskega načrta. Skupina se je odločila, da se bo osredotočila na oblikovanje nove storitve, ki bo zagotavljala celovito podporo mladim odraslim, ki zapuščajo sistem socialne pomoči za otroke, pri njihovem prehodu v samostojnost. To je vključevalo vzpostavitev platforme za osebno prilagojeno globalno podporo. Ko je bil ukrep izbran, smo ocenili njegovo izvedljivost ob upoštevanju razpoložljivih virov. Izziv je bil v tem, da ga je bilo treba razviti skupaj z zainteresiranimi stranmi in nosilci odločanja, da bi zagotovili, da ga bo mogoče izvajati z medsebojnim dogovorom.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

5. KORAK: Izvajanje, opazovanje in širitev: izvajanje novih pobud, reflektivna analiza in strategija širitve za zagotavljanje kontinuitete

Ukrep oz. implementacija aktivnosti se je izvajal tri mesece, v tem času pa so redno pregledovali akcijski načrt in potrebne ureditve. Po zaključku ukrepa je bilo organizirano srečanje z vsemi udeleženiimi akterji, vključno z zainteresiranimi stranmi in nosilci odločanja. Ta korak je bil ključen za razumevanje ovir in priložnosti, povezanih z izvajanjem ukrepa, saj je bil cilj njegova trajna vzpostavitev kot nove storitve. Pridobljene izkušnje so nam pomagale razviti strategijo za njegovo nadaljnje izvajanje, v tem procesu pa so sodelovali vsi vključeni akterji. Vsi vključeni akterji, ki se strinjajo z izvajanjem strategije, se morajo k temu zavezati. V ta namen se lahko sklene medsebojni sporazum.

Uvod

Temelji pristopa

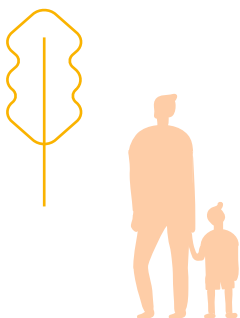
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

⁶⁹ Iaving, D., & Whitmore, S. (2013). On the street: A practical guide for new social street workers. Retrieved February 8, 2014, from <https://www.socialstreetwork.com/wp-content/uploads/2013/02/On-the-Street.pdf>

Poglavje 3: Izzivi za mladinskih delavcev in kako se z njimi soočiti?

Namen tega poglavja je osredotočiti se na različne izzive, s katerimi se mladinski delavci srečujejo pri svojem delu z mladimi v okviru terenskega dela.

3.1: KAJ STORITI, ČE GRE KAJ NAROBE, IN KAKO TO PREPREČITI?

Delo na ulici kot mladinski ulični delavec je lahko hkrati navdihujoče kot tudi zahtevno. Medtem ko spoznavamo mlade in jim nudimo podporo imamo veliko navdihujočih. Vendar so tudi trenutki, ko nas skrbi, s kakšnimi izzivi se lahko soočimo. Na podlagi Praktičnega vodnika za nove ulične delavce, ki sta ga napisala Iaving in Whitmore,⁶⁹ bomo podrobneje opisali najpogostejše strahove in skrbi, s katerimi se lahko srečajo mladinski delavci, ko prvič stopajo na ulico.

Eden od najpogostejših razlogov za našo zaskrbljenost je, da delamo zunaj pisarne ali organizacije. Da bi lahko učinkovito opravljali svoje delo, se moramo o svojih pomislekih pogovoriti in poiskati podporo. To vključuje pogovore s sodelavci, učenje od tistih z več izkušnjami in dodatna usposabljanja.

Navajamo nekaj najpogostejših pomislekov, ki jih lahko imamo:

- **Strah pred zavrnitvijo:** Včasih ljudje, ki jim želimo nuditi podporo, tega morda ne želijo. Zaradi tega se lahko počutimo, kot da nas ne marajo.
- **Vznemirjanje ljudi:** Morda nas skrbi, da bomo rekli ali naredili nekaj, kar bo vznemirilo ljudi katerim nudimo podporo.
- **Pozabljanje imen:** Pozabljanje imen ljudi je normalno, vendar nas lahko vseeno skrbi zaradi tega.

- **Nimate ustreznih znanj in spretnosti:** Morda se nam zdi, da nimate dovolj izkušenj, potrebnih spretnosti ali znanj potrebnih za podporo mladi osebi.
- **Ne vem, kako ravnati:** Ustrezno vedenje med delom na ulici je lahko izziv. Morda nismo prepričani, kako ravnati v določenih situacijah.
- **Ravnanje z nezakonitimi stvarmi:** Če naletimo na nekaj nezakonitega, morda ne vemo, kako naj se na to odzovemo.
- **Občutek osamljenosti:** Včasih se zdi, da nam nihče ne more pomagati.
- **Pogovori z mladimi:** Začetek pogovora z mladimi je lahko zastrašujoč.
- **Strah pred agresivnimi reakcijami:** Morda nas skrbi, da se bodo mladi odzvali agresivno.

Naš cilj je pozitivno spremeniti življenja ljudi, ki živijo ali preživljajo čas na ulici, čeprav je to lahko tvegano. Naše delo lahko vključuje podporo uporabnikom drog, spolnim delavcem, mladim v tolpah, brezdomcem, mladim ki na ulici preživljajo prosti čas in številnim drugim na javnih mestih.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

METODA:

Ne glede na to, kje delamo, je varnost ključnega pomena. Tukaj je nekaj praktičnih nasvetov za zagotavljanje varnosti:

- **Delo v parih:** ulično delo vedno izvajate v parih, tako da imate s sabo sodelavca.
- **Spoznajte svoje omejitve:** V situacijah, ki se zdijo nevarne, na primer v pretepih, lahko zapustite prostor.
- **Ohranite razdaljo:** Izogibajte se fizičnemu stiku z ljudmi, ki jim nudite podporo, da bi preprečili nesporazume.
- **Preverite nevarnosti:** Bodite pozorni na morebitne nevarnosti na svojem delovnem območju.
- **Ostanite skupaj: Vedno ostanite na očeh svojih kolegov.**
- **Imejte načrt za izhod:** Načrtujte s sodelavci, kako oditi, če se razmere zaostrijo.
- **Kontakti za nujne primere:** Za nujne primere imejte pri roki pomembne telefonske številke.
- **Načrtujte različne situacije:** Razmislite o ustreznih odzivih na različne scenarije in se o njih pogovorite s svojo ekipo.
- **S seboj imejte osebni dokument:** Poskrbite, da boste imeli osebni dokument vedno pri sebi.
- **Obveščanje organov:** O svojem delu obvestite policijo in lokalne skupine.
- **Redno usposabljanje in izobraževanje:** Udeležujte se pogostih usposabljanj, da izboljšate svoje znanje in spretnosti ter se seznanite z dobrimi praksami. Ključnega pomena so ustrezno varnostno usposabljanje, protokoli in oprema, na primer uporaba sistema podpore v ekipi, izvajanje postopkov prijave in nošenje varnostnih pripomočkov, kot so piščalke ali slolzilca.

Poleg fizične varnosti se zaradi kompleksnosti našega dela soočamo tudi z zahtevnimi moralnimi in etičnimi vprašanji. Tukaj je opisano, kako jih rešujemo:

- **Brez obsojanja:** Osebe, ki jim nudimo podporo, ne obsojamo.
- **Brez skrivnosti:** Ohranjanje transparentnosti v organizaciji.
- **Upoštevanje pravila:** Upošteevamo pravila naše organizacije, vključno z zaupnostjo informacij.
- **Izogibajte se konfliktom:** Previdni smo pri navzkrižju interesov, zlasti pri delu v lastni skupnosti.
- **Spletna varnost:** Bodite pozorni na to, kaj objavljate na spletu, saj lahko to vidijo ljudje, ki jih na terenu srečujemo.
- **Spoštovanje kultur:** Pri nudenju pomoči pokažite občutljivost za različne kulture in vere. Prav tako bodite pozorni na jezik, ki ga uporabljate.
- **Dolžnost, da nam je mar: Dolžnost skrbi:** dolžni smo da nam je mar za vse, ki jim nudite podporo.
- **Bodite dosledni:** Vedno bodite zanesljivi in vestno opravljajte svoje delo.

Vsekakor si je treba zapomniti naslednje: če ste kdaj v neki situaciji negotovi, tega ne zadržujte zase. Pogovorite se s sodelavcem ali vodjo. Skrb, ki jo pogosto spregledamo, je tveganje izgorelosti, stresa in utrujenosti zaradi sočutja, ki lahko vplivajo na duševno in telesno zdravje delavcev na področju pomoči. To lahko preprečimo tako, da dajemo prednost skrbi zase in po potrebi poiščemo strokovno pomoč. To vključuje postavljanje meja, upravljanje časa, izvajanje sprostitev tehnik in vključitev v skupino za medsebojno podporo, intervizije, supervizije itd. Delo na terenu je lahko koristno, vendar je povezano tudi s tveganji. Bistveno je, da ostanete varni in profesionalni.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Pred začetkom izvajanja uličnega dela ali uvajanja novega osebja v delo na terenu je priporočljivo upoštevati zgoraj navedene strahove in metode. V Sloveniji na primer to temo z uličnimi delavci obravnavajo med osnovnim usposabljanjem za ulično delo. Osnovno usposabljanje je sestavljeno iz teoretičnega in praktičnega dela. V teoretičnem delu raziskujemo teorijo, ki stoji v ozadju uličnega dela. V praktičnem delu se osredotočimo na to, kako vzpostaviti stik z mladimi ter obravnavati strahove in skrbi udeležencev. Trenerji so udeležencem na voljo tudi po končanem usposabljanju, saj nudijo mentorski proces, v katerem lahko udeleženci razpravljajo o svojih situacijah in učnih trenutkih. Mreža organizacij dvakrat letno organizira intervizije za ulične delavce organizacij v mreži, ki zagotavljajo platformo za izmenjavo izkušenj in skrbi. Intervizije znotraj organizacij so tudi v Sloveniji pogosta praksa med uličnimi mladinskimi delavci. Rezultati intervizij in zahtevnih situacij pogosto služijo kot podlaga za tematsko izobraževanje v uličnem mladinskem delu (npr. prepoznavanje relevantnih psihoaktivnih snovi med mladimi, reševanje vprašanj, kot so spolno nadlegovanje, pristojnost policije itd.)

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako na vašo motivacijo in predanost delu vplivajo navdihujoče situacije in izzivi, ki jih prinaša delo uličnega delavca?
2. Razmislite o situaciji, kjer bi med nudenjem podpore lahko vznemirili ljudi. Katere strategije uporabljate, da bi zagotovili, da so vaši stiki spoštljivi in občutljivi za potrebe tistih, ki jim podporo nudite?
3. Razmislite o strahu pred občutkom osamljenosti v določenih situacijah. Kako lahko vzpostavite podporno mrežo ali dostopate do pomoči, kadar je to potrebno, zlasti kadar delujete na javnih mestih?
4. Razmislite o izzivih pri vzpostavljanju pogovorov z mladimi med vašimi prizadevanji za ozaveščanje. Katere strategije lahko uporabite za vzpostavitev stika in učinkovito sodelovanje z njimi?

**SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE**

→ **P87**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

3.2: NEFORMALNA PODPORA

Mladinski ulični delavci so strokovnjaki, ki pomagajo posameznikom s socialnimi ali psihološkimi izzivi tako, da izvajajo programe življenjskega sloga in jim nudijo podporo, ki jo potrebujejo. Neformalna podpora za delavce na terenu se nanaša na **priložnosti za učenje in vire, ki jim pomagajo razvijati njihove spretnosti in kompetence ter izboljšati njihovo dobro počutje in odpornost.**

Neformalna podpora je ključnega pomena za ulične delavce, da zagotovijo, da je podpora, ki jo nudijo mladim, učinkovita in uspešna. Zato morajo ulični delavci čutiti podporo, ta podpora pa mora biti stalna in na voljo ko jo potrebujejo. To je še posebej pomembno za nove ulične delavce zaradi pomanjkanja izkušenj na tem področju.

«Ne glede na okolje, v katerem delate, je vaša varnost najpomembnejša. Prepričajte se, da ste prebrali in razumeli varnostno politiko in postopke svoje organizacije. Vodjo obvestite o vseh spremembah svojih delovnih vzorcev. Vedno poskrbite, da delate z drugim sodelavcem; izogibajte se delu sami.⁷⁰ Pri delu v dvojicah lahko ob koncu uličnega dela s kolegom razmislite o morebitnih dilemah, izboljšavah, posebnih trenutkih in pogovorih, ki ste jih imeli z udeleženci. Ključnega pomena je, da določite meje, da se izognete morebitnim neprofesionalnim situacijam.

Ulični delavci morajo imeti **neformalno podporo, da lahko učinkovito opravljajo svoje delo.** To lahko vključuje usposabljanje, vire in sodelovanje z drugimi organizacijami. Ulični delavci bi se morali redno usposablјati za prakse, ki temeljijo na dokazih, vključno z oskrbo, ki temelji na travmi. Poleg tega bi morali imeti dostop do virov, kot so pomoč pri preživetju, individualne ocene ter v travmi ozaveščeno svetovanje.

Ulični delavci morajo razumeti potrebe in izzive ljudi, s katerimi delajo, ter vire in storitve, do katerih imajo dostop. To je mogoče doseči s sodelovanjem z drugimi organizacijami in agencijami.

Nekateri od potrebnih neformalnih načinov podpore za delavce na terenu so:

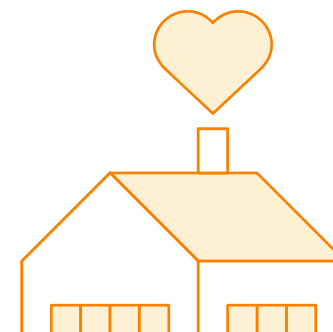
- **Projekti mobilnosti:** Ti projekti nudijo delavcem na terenu priložnost, da se udeležijo učnih dejavnosti v tujini. Primeri vključujejo usposabljanja, seminarje, spremljanje ob delu ali študijske obiske. Projekti mobilnosti lahko pomagajo delavcem na terenu pridobiti novo znanje, izmenjati dobre prakse, se povezati z drugimi strokovnjaki in izboljšati njihovo medkulturno zavest.⁷¹
- **Programi neformalnega izobraževanja:** Programi neformalnega izobraževanja so zasnovani tako, da delavce na terenu opremijo z bistvenimi življenjskimi, delovnimi in izobraževalnimi spretnostmi, ki so pomembne za njihovo področje dela. Ti programi lahko delavcem na terenu pomagajo izboljšati njihovo formalno izobrazbo, pridobiti prenosljiva znanja in spretnosti ter povečati njihovo zaposljivost.⁷²
- **Psihosocialna podpora:** Ta podporni program je namenjen obravnavi čustvenih, socialnih in duševnih potreb delavcev, ki pri svojem delu doživljajo stres, izgorelost ali travme. Psihosocialna podpora lahko delavcem na terenu pomaga pri spoprijemanju z izzivi, izboljšanju samooskrbe in dostopu do strokovne pomoči, kadar je ta potrebna.⁷³

⁷⁰ Irving, D. & Whitmore, S. (2013). *On the street: A Practical guide for new social street workers*. European union. <https://dynamointernational.org/en/publication/on-the-street-a-practical-guide-for-new-social-street-workers/>

⁷¹ Mobility projects for youth workers | Erasmus+. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-1/mobility-youth-workers>

⁷² Non-formal education and training (IPEC). <https://www.ilo.org/ipsec/Action/Education/Non-formal-educationandtraining/lang--en/index.htm>

⁷³ How to Become an Outreach Worker. 2023. Degree Guide. <https://www.psychologyschoolguide.net/social-work-careers/outreach-worker/>

Uvod

Temelji pristopa

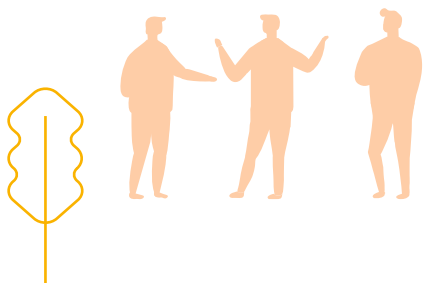
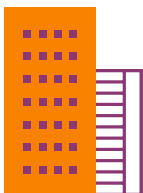
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

PRAKTIČNI PRIMER:

Čeprav se podporni mehanizmi razlikujejo od organizacije do organizacije, je splošno sprejeto, da obstajajo nekateri minimalni standardi, ki morajo biti vzpostavljeni za zagotavljanje ustrezne podpore uličnim delavcem. Ti vključujejo:

- priložnost, da spremljate izkušenejše sodelavce in postavljate veliko vprašanj!
- Od vas se ne sme pričakovati, da boste trpeli v tišini; svoje misli in skrbi morate deliti s sodelavci.
- V nujnih primerih med delom poskrbite, da lahko hitro stopite v stik z nadrejenim.
- Vedno bodite pozorni na ustrezne priložnosti za usposabljanje in razvoj.
- Vzemite si čas za razmislek o svoji praksi in pregled svoje uspešnosti. Vprašajte se: "Kaj bi lahko naredil bolje ali drugače?"
- Zagotovite si pisarniške prostore in upravno podporo, če je to mogoče.
- Ko ste na ulici, prosite svojega vodjo, naj vas spremlja. Tako bo bolje razumel, kaj počnete vsak dan.
- Izkoristite priložnost in se udeležite lokalnih in nacionalnih dogodkov za delo na ulici, kadar koli je to mogoče.
- Poskrbite za zdravo ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem.
- Najbolje bi bilo, če bi se pogovorili o potrebi po prožnosti pri vašem delu. Lahko se na primer zgodi, da boste imeli zamudo zaradi reševanja krize v skupnosti ali pri osebi, s katero delate. V tem primeru mora vaš vodja poskrbeti, da vam bo zagotovljen prosti čas ali da boste dobili nadomestilo na drug način.
- Supervizijo ali intervizijo izkoristite za pogovor o svojem delu na ulici.

Zgoraj navedeni predlogi niso novi, vendar lahko organizacijam pomagajo zagotoviti okvir za podporo zaposlenim na ulici. Socialno delo na terenu je lahko za novega delavca osamljeno in mu daje občutek izoliranosti. Vaš vodja mora storiti vse, kar je v njegovi moči, da vas podpre, pomiri in vam pokaže, da ste cenjen član ekipe.⁷⁴

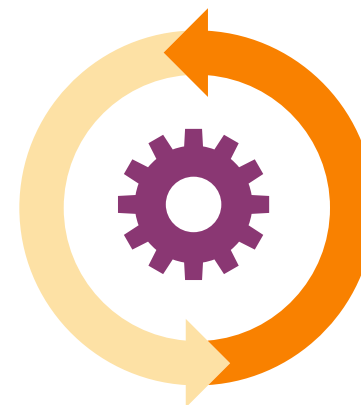
VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Katere odgovornosti in varnostne vidike upoštevate pri svojem vsakdanjem delu?
2. Kateri so morebitni izzivi ali ovire, s katerimi se lahko soočite pri dostopu do neformalne podpore, in kako jih lahko odpravite?
3. Na kakšen način lahko sodelovanje z drugimi organizacijami in agencijami izboljša znanje in vire, ki so vam na voljo?

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE

→ **P87**

⁷⁴ Irving, D. & Whitmore, S. (2013). *On the street: A Practical guide for new social street workers*. European union.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

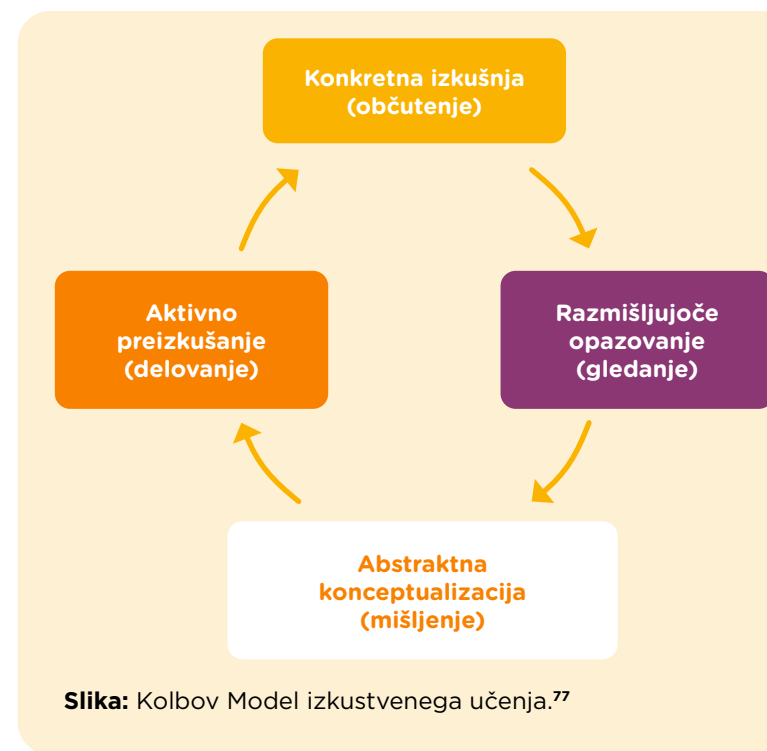
POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

3.3: INSTITUCIONALNA PODPORA: INTERVIZIJA, SUPERVIZIJA

V terenskem delu, tako kot pri vseh drugih praksah socialnega dela, je bistveno, da imajo strokovni delavci možnosti analize svojih praks in supervizije. **Skupine za analizo strokovnih praks so način za razvijanje refleksivnosti strokovnjakov.** Tovrstne skupine so bile ustanovljene že v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in so se postopoma razvile v začetnem usposabljanju in usposabljanju na delovnem mestu za strokovnjake na področju humanističnih in družbenih ved. Te skupine so še toliko bolj plodne, ker so strokovnjaki sami tisti, ki izražajo svoje poglede iz realnosti svoje prakse. Niso omejene na preprosto izvajanje teorij, pravil, modelov ali celo receptov v praksi, temveč so nekje med "regulirano improvizacijo" in "brikolažem" v smislu Lévi-Straussa.

Pomembno je tudi poudariti, da v teh skupinah ni najpomembnejši namen zagotoviti teoretični prispevek, temveč **sooblikovanje skupinskih analiz predstavljenih situacij**. Po mnenju Claudine Blanchard-Laville v poglavju z naslovom Psihoanaliza in poučevanje je cilj predvsem "mobilizirati izvajalce usposabljanja, da bi lahko razmišljali o tem prehodu in ga podpirali s pomočjo podpornega okolja, kjer je mogoče povedati, slišati in preoblikovati psihološko trpljenje".⁷⁵

Supervizijo lahko opredelimo tudi v povezavi z izkustvenim učenjem, pri čemer je eden najpogostejše citiranih avtorjev tega modela Kolb s "svojim modelom izkustvenega učenja", ki temelji na spoznanjih Lewina, Piageta, Deweya, Freireja in Jamesa. "Kakršnokoli učenje je po Kolbu krožni proces, v katerem posameznik osvaja znanja s transformacijo izkušenj. Sama izkušnja za učenje torej ne zadostuje, potrebna je tudi ustrezna predelava teh izkušenj, ki se prične z zaznavo izkušnje in njeno refleksijo, na podlagi katere lahko pride do oblikovanja abstraktnih konceptov in posploševanj. Šele temu sledi preizkušanje teh konceptov v novih situacijah, kar vodi do nove izkušnje".⁷⁶

Slika: Kolbov Model izkustvenega učenja.⁷⁷

⁷⁵ Blanchard-Laville, C. (2014). Psychanalyse et enseignement. In *Traité des sciences et des pratiques de l'éducation* (pp. 121-133). Dunod. <https://doi.org/10.3917/dunod.beill.2014.01.0121>

⁷⁶ Vec, T. (2021). Supervizija v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih [Supervision in Counseling Services in Adult Education]. Andragoški center. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovalni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

⁷⁷ Kolb, D. A. (1981). Learning styles and disciplinary differences. *The modern American college*, 232-255.

Uvod

Temelji pristopa

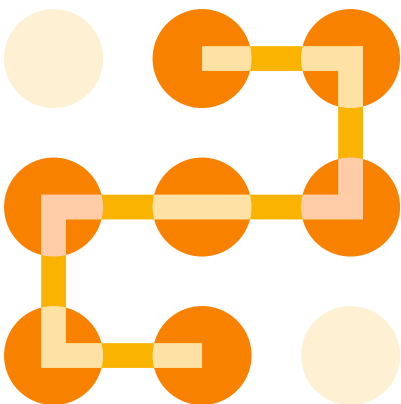
Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

▶ **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Če ta model preslikamo na supervizijo, potem so značilnosti posameznih faz Kolbovega modela v supervizijski situaciji takšne:

- **Konkretna izkušnja:** Učni proces v superviziji naj bi se praviloma začel s praktično izkušnjo, ki si jo je strokovni delavec pridobil pri svojem delu. Za supervizijsko srečanje supervizant izbere in pripravi konkretno izkušnjo iz svojega poklicnega življenja, ki si je ne zna pojasniti, ki ga miselno ali čustveno okupira ali za katero si preprosto želi, da bi se iz nje česa naučil. Pomembno je, da supervizant dobro razmisli, kaj je pravzaprav osnovni problem v opisani izkušnji, in da si z zvezi z njim zastavi ustrezno supervizijsko vprašanje, na katero bo tekom supervizije poskušal najti odgovor.
- **Refleksija izkušnje:** V tej fazi supervizor pomaga supervizantu razmišljati o gradivu in supervizijskem vprašanju. Supervizant opazuje svojo izkušnjo in pri tem skuša do nje zavzeti ustrezno razdaljo. Razmišlja o vzrokih in okoliščinah, ki so pripeljale do te izkušnje, spoznava ozadje svojega ravnanja, odkriva, kaj je skušal doseči in zakaj je ukrepal na določen način.
- **Abstraktna konceptualizacija:** Za to fazo je značilno, da izkušnjo gledamo z bolj abstraktne in teoretične ravni. Izkušnjo interpretiramo in iščemo povezave med reflektirano izkušnjo in izkušnjami, ki jih je supervizant imel v preteklosti. Prav tako pa pride do primerjanja izkušnje z izkušnjami drugih udeležencev supervizije. V tej fazi je pomembno iskanje zvez z obstoječim znanjem, s teorijami, stališči in vrednotami supervizanta. Tako supervizant prihaja do novih spoznanj, ki jih mora integrirati v svojo kognitivno strukturo in jo reorganizirati na višji ravni.

- **Praktično eksperimentiranje:** V tej fazi supervizant pogleda na preteklo izkušnjo iz novega zornega kota in ugotavlja, kaj se je naučil iz nje in kako bi lahko bolje ukrepal v dani situaciji. V prihodnjih delovnih situacijah pa lahko tudi preizkuša nove oblike ravnanj. S tem je krog sklenjen, saj mu preizkušanje omogoči novo izkušnjo, ki je lahko gradivo za naslednji supervizijski proces.⁷⁸

Supervizija je različno opredeljena in se izvaja v različnih modelih, vendar so njene funkcije večinoma enotno opredeljene. Dve najpomembnejši za supervizijo, namenjeno terenskim sodelavcem, navajamo v nadaljevanju:

- **Edukativna oz. formativna:** razvijanje spretnosti, razumevanja in sposobnosti supervizanta, kar poteka preko razjasnjevanja in proučevanja supervizantovega dela s klienti, usmerjena je torej v vseživljenjski profesionalni razvoj in večanje strokovnih spretnosti in znanj, zaradi česar jo nekateri smatrajo za eno temeljnih funkcij supervizije. Navedeno je povezano s pomočjo supervizorja pri ozaveščanju osebnih značilnosti supervizanta in značilnosti njegovih akcij in reakcij).
- **Supportivna oz. restorativna (obnovitvena):** usmerjenost na čustveni vidik dela s klienti, kar omogoča supervizantu ovrednotiti lastna kognitivna in emocionalna odzivanja na profesionalne težave. Preko tega vzpostavlja profesionalno distanco, analizira vzpostavljene odnose in kritično-analitično presoja lastna ravnanja).

⁷⁸ Vec, T. (2021). Supervizija v svetovni dejavnosti v izobraževanju odraslih [Supervision in Counseling Services in Adult Education]. Andragoški center. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

⁷⁹ Vec, T. (2021). *Supervizija v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih* [Supervision in Counseling Services in Adult Education]. Andragoški center. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovalni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

⁸⁰ Žorga (1999), cited in Vec, T. (2021). *Supervizija v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih* [Supervision in Counseling Services in Adult Education]. Andragoški center. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovalni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

⁸¹ Trautmann (2010), cited in Vec, T. (2021). *Supervizija v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih* [Supervision in Counseling Services in Adult Education]. Andragoški center. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovalni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

⁸² Razvojno-edukativni model supervizije razvija Pedagoška fakulteta v Ljubljani. (<https://www.pef.uni-lj.si/studij/studijski-programi-druge-stopnje/soos/>)

METODA:

Poznamo več vrst in oblik supervizije:⁷⁹

- **Individualna supervizija (diadna supervizija):** Gre za supervizijo, v kateri sta prisotna supervizant (strokovnjak) in supervizor. Prednost te vrste supervizije je v tem, da lahko bolj intenzivna, osebna, razkrivajoča, saj se supervizor osredotoča le na eno osebo. V tem pa je lahko tudi njena šibkost, saj supervizant nima priložnosti učenja in izmenjave izkušenj še z drugimi supervizanti.
- **Skupinska supervizija:** Je najpogostejša, vanjo se vključujejo strokovnjaki istega ali različnih področij, ki niso v nekih medsebojnih relacijah (delovnih, prijateljskih ipd.). Supervizijska skupina naj bi bila majhna (po razvojno-edukativnem modelu do 6 udeležencev). Je najpogostejša oblika supervizije, saj je ekonomsko privlačna za delodajalce, pa tudi zaradi tega, ker nudi zelo kvalitetne rezultate predvsem za tiste, ki se sami pri svojem delu srečujejo s skupinami (ker poleg ostalega daje neposreden vpogled tudi v izkušnjo skupinske dinamike).
- **Timska supervizija:** Je oblika skupinske supervizije, ki je namenjena timom. Posebnost te supervizije je v tem, da si, za razliko od ostalih oblik supervizije, pogosteje zastavlja cilj tudi neposredno delo na odnosih, vlogah, komunikaciji, konfliktih... v timu (torej ne nujno le na primerih, ki izhajajo iz dela s klienti). Prav zaradi tega izvajanje timske supervizije zahteva zelo izkušenega supervizorja.
- **Organizacijska supervizija:** Gre za supervizijo neke organizacije, pri čemer poskuša delovati na vseh nivojih oz. podsistemih organizacije – deloma v ločenih supervizijah, deloma skupaj z vsemi.
- **Intervizija:** Je pravzaprav oblika supervizije,⁸⁰ ki poteka kot medkolegialna diskusijska učna metoda v skupini z enakovrednimi člani, ki jo (izmenično) vodi en izmed njih. Usmerjena je v osebno delovanje oseba ali pa na splošno izboljšanje obravnav/skrbi pri delu.⁸¹ Prednost

pred supervizijo je v njeni ekonomičnosti, potencialne šibkosti so povezane s tem, da zlahka zaide v prijateljsko kramljanje, nestrokovne pristope (posebej, če predhodno nimajo izkušnje iz supervizijskega procesa).

- **Meta-supervizija:** Je supervizija usmerjena na supervizijske situacije, torej je namenjena supervizorjem, da v njej predelujejo svoje izkušnje iz vodenja supervizijskih skupin.

PRAKTIČNI PRIMER: Razvojno-edukativni model supervizije (Slovenija)⁸²

Supervizija po razvojno-edukativnem modelu je običajno dolgotrajnejši proces (do 15 srečanj, če gre za skupinsko supervizijo, po 3 ure). Supervizija najpogosteje poteka v majhni skupini (do 6 udeležencev) in poskuša tudi s povezovanjem s preteklimi izkušnjami posamezniku pomagati pri prepoznavanju nekih ponavljajočih se vzorcev manj učinkovitega delovanja. Ta vpogled ni vedno prijeten, saj se mora posameznik soočiti z lastnimi razumevanji in subjektivnimi teorijami, ki si jih je izoblikoval, sooča pa se tudi z lastnimi ravnanji in občutji, o katerih v zadnjem obdobju niti ni več razmišljal. Na ta način jih v skupini ponovno kritično preverja, kar zanj pomeni – v varnem in razumevajočem okolju – ponovno izkusiti negotovost in posebnost situacij, v katerih je deloval in še vedno deluje. Supervizijska skupina posamezniku pomaga s svojim načinom problematiziranja in reflektiranja ravnanj in odločitev ter z neprestanim preizpraševanjem in osvetljevanjem situacij iz različnih možnih zornih kotov. Šele tako jih namreč lahko ponovno osmisli in s tem poišče v svojem delu nov izziv in možnosti za strokovni razvoj. Lahko bi rekli, da je supervizija osredotočena tako na cilje posameznika »tu in sedaj«, še v večji meri pa v pre- in izoblikovanje strokovnih konceptov in strategij, ter v razmislek o bazičnih osebnih in kolektivnih prepričanjih, ki vplivajo na strokovno delo.

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

▶ **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

S tem supervizija zasleduje osnovni cilj: omogoča razvoj bolj integrirane osebnosti, pri čemer velja, da višja kot je stopnja integriranosti strokovnega delavca, višji so nivoji delovne odgovornosti, ki jih lahko prevzema in večje je zadovoljstvo s samim strokovnim delom. Kadar imajo strokovni delavci poklicne spretnosti in znanja ustrezno integrirana s svojimi osebnostnimi značilnostmi, zmožnostmi in preobčutljivostmi, jim to omogoča, da se v poklicnih položajih odzivajo uglašeno, da torej delujejo skladno s svojimi mislimi, občutki in željami, pri tem pa upoštevajo tudi strokovne doktrino in zahteve ter dejanske možnosti, ki jih nudi konkretna, edinstvena situacija.

V procesu **razvojno-edukativnega modela** supervizije ima supervizant priložnost, da pregleda in spozna, katere so njegove osebne moči in šibkosti, možnosti in odzivi, ki lahko izboljšajo njegovo poklicno kompetentnost ali pa jo zmanjšujejo in ovirajo njegov profesionalni razvoj. Tako se supervizanti preko refleksije lastnih delovnih izkušenj v varnem okolju skupine kolegov in supervizorja učijo novih vzorcev profesionalnega ravnanja. Van Kessel (1994) opredeljuje končni cilj supervizije kot "dvodimenzionalno integracijo", v kateri je strokovni delavec sposoben učinkovito usklajevati delovanje sebe kot človeka z lastnimi osebnostnimi značilnostmi (prva dimenzija) ter značilnosti svojega poklicnega delovanja in zahtev (druga dimenzija) na tak način, da lahko o rezultatu govorimo kot o profesionalnem jazu.

Priporočljivo je, da en supervizor izpelje do 3 cikle supervizije, nato je smiselno dobiti drugega strokovnjaka za izvedbo. Pedagoško edukativni model supervizije v Sloveniji razvija Pedagoška fakulteta v Ljubljani.

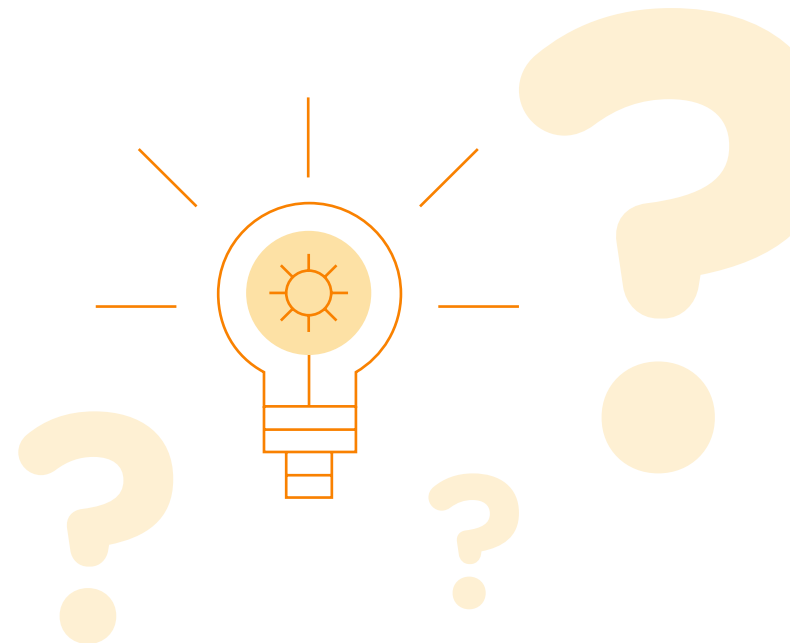
VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Na kakšen način lahko uporabite spoznanja, pridobljena v superviziji in analitičnih skupinah, za reševanje situacij, s katerimi se srečujete v svoji praksi?
2. Kako si predstavljate prihodnost supervizije in skupin za analizo strokovne prakse na področju socialnega dela, zlasti za strokovnjake, ki delajo z mladimi?

**SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE**

→ **P88**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

3.4: SKRB ZASE

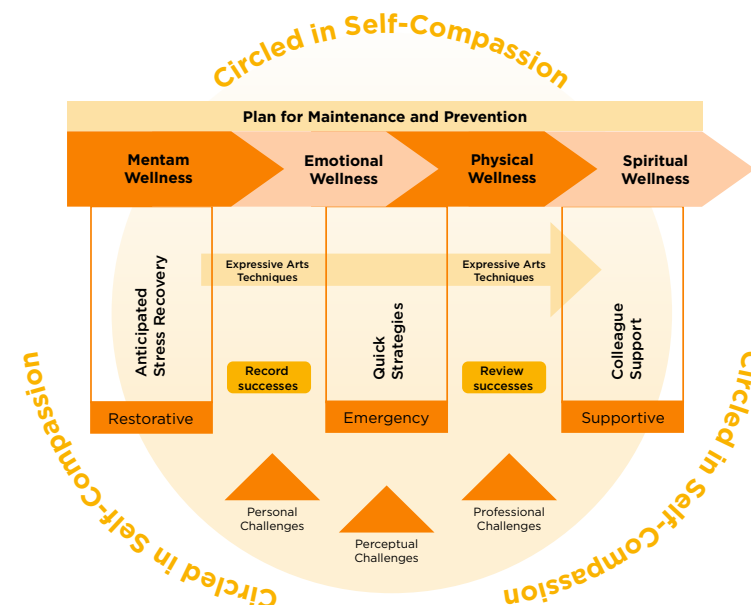
Koncept skrbi zase predstavlja **pomemben vidik etičnega ravnanja strokovnih delavcev, ki so v funkciji pomoči drugim**. Zaradi kompleksnega pomena in uporabe zahteva posebno pozornost in razjasnitev. Obstaja etični okvir, sestavljen iz šestih načel, katerih namen je zagotoviti jasne smernice o tem, kaj skrb zase predstavlja in kako jo izvajamo. Med omenjenimi etičnimi načeli je najpomembnejše **samospoštovanje tistega, ki je v vlogi strokovnega delavca, kar pomeni spodbujanje samospoznavanja, introspekcije, negovanja lastne integritete in skrbi zase**. To načelo mu omogoča uporabo ostalih petih načel, ki so namenjena ohranjanju dobrega počutja.

Najprej govorimo o (a) **samozavesti** - zaupanje v učinkovitost lastnih virov in zavedanje, da lahko računamo na pomoč, na primer v situacijah aktivne samopodpore in samoevalvacije. Sem spada tudi načelo (b) **osebne avtonomije**, kar pomeni, da lahko oseba pri svojem poklicnem delu sprejema odločitve, ki so zanjo dobre in pravilne, vključno z zavračanjem določenih nalog in odnosov, za katere preceni, da bi njegovi dobrobiti škodovale. Poleg tega obstaja načelo, ki se nanaša na večnivojske koristi dela, to je (c) **dobrodejnost dela** - zavedanje o tem, koliko dobrega nam delo prinese za občutek poklicne izpolnitve in samouresničitve. V to skupino načel spada tudi načelo (d) neškodljivega dela, kar pomeni, da lahko strokovni delavec čim bolj realno oceni, ali je njegovo delo tako naporno, da vpliva na njegovo zasebno in/ali družinsko življenje. Nenazadnje, tukaj je še načelo (e) **poštenost**, kar pomeni pošten in iskren odnos do samega sebe. Vključuje tudi, da si priznamo, da delo opravljamo po ustaljenih standardih za zelo nizek dohodek.⁸³

Thomas in Morris ponujata model kreativne skrbi zase, ki je sestavljen iz sedmih delov:

1. Ustvarjanje doslednega načrta za vključevanje v mentalne, čustvene, telesne in duhovne dejavnosti.
2. Načrtovanje sproščujočih aktivnosti v situacijah, kjer je možno predvideti povečane delovne obveznosti in stres.

3. Priprava seznama strategij za nepredviden stres, nepredvidene dogodke.
4. Redno vzdrževanje stikov s prijatelji ali kolegi za podporo.
5. Ocenjevanje izzivov strokovne, zaznavne in osebne samopomoči.
6. Beleženje in analiza uspeha.
7. Samospoštovanje kot bistveni element zdrave samopodobe.

Thomas in Morris (2017). Model ustvarjalne samooskrbe (po Berc, Šadić, 2021).

⁸³ British Association for Counselling and Psychotherapy, BACP (2018). *Ethical framework for counselling profession* <https://www.bacp.co.uk/events-and-resources/ethics-and-standards/ethical-framework-for-the-counselling-professions/>

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Ulični delavci se pri svojem delu znajdemo v različnih vlogah in situacijah, ki jih definirajo potrebe tako posameznikov kot tudi skupine. Poleg prepoznavanja učenja pri drugih, je pomembno, da znamo to narediti tudi pri sebi. Prav tako je izrednega pomena, da znamo pri sebi prepoznavati in zaznavati lastne potrebe in vrednote, ki so naše vodilo pri našem načinu dela. Vrednota stalnega vseživljenjskega učenja je ena od ključnih vrednot kompetenc učenja učenja. Ostati v stiku z njo je večni izziv, saj pomeni nenehno postavljanje samega sebe iz območja udobja v območje učenja. Situacije, ki so nam neznane (kar se pri uličnem delu pogosto zgodi, saj je le to neoblikovano, kjer okolje oz. naši uporabniki postavljajo smernice za delo), so v procesu učenja toliko večji izziv, saj odhajamo dlje iz svojega območja udobja. Delovanje v teh situacijah si lahko vsaj deloma olajšamo z vzpostavljanjem lastne strukture, ki nam nudi dodatno varnost. Lastna struktura je lahko načrt priprave, rituali refleksije, umika, uporaba pripomočkov za spremljanje lastnega delovanja in beleženja osebnih procesov, in temu podobno. Vsakogar od nas pa nagovarjajo različne stvari. Nabor možnih situacij oziroma dejavnosti, ki nam pomagajo pri rasti in razvoju, je neizčrpen, tukaj se bomo posvetili le nekaterim od njih.

METODE:

Nekatere osnovne tehnike lahko sami uporabimo da poskrbimo zase:⁸⁴

1. Samoopazovanje lastne izpostavljenosti stresu, kar pomeni, da se vpliv dela obravnava kot stres, ki ga povzroča delo na različnih področjih življenja;
2. Strukturiranje časa - opredelitev glavnih področijcin njihovo razvrščanje po prednostnih nalogah;
3. Postavljanje meja - nanaša se na številne stvari, tako v medosebnih odnosih kot v zvezi s poslovnimi obveznostmi;
4. Opazovanje notranjega dialoga - ozaveščanje misli, ki se vrtijo v naši glavi, razvrščanje med pozitivne ali negativne in (ponovno) oblikovanje afirmativnih stavkov;
5. Tehnika samopomoči - vzpostavljanje pozitivnega in (samo)pomagajočega odnosa ter zavedanje simptomov in vzrokov stresa.
6. Rekreativna - obnavljanje energije z različnimi pristočasnimi dejavnostmi ali hobiji. Rekreativna prav tako velja za bistveno sredstvo za ohranjanje stabilnega duševnega zdravja.

⁸⁴ Topić, B. (2016). *Mentalno zdravlje profesionalnih pomagača [Mental health of professional helpers]*. Diplomski rad, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

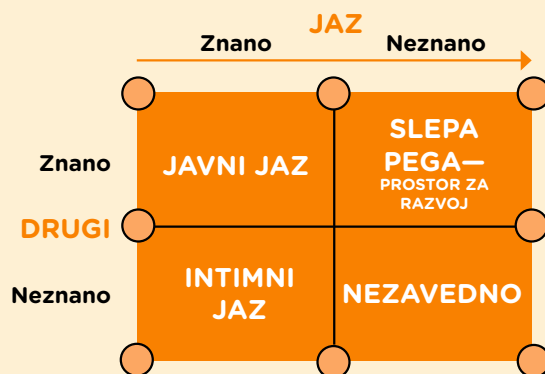
POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

► **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

1) MAPA SVETA – ALBUM SLIK V NAŠI GLAVI

Ljudje si skozi življenje v svetu o njem ustvarjamo svojo podobo. Dogodke, izkušnje, znanja, veščine si rišemo v svoj zemljevid sveta, ta pa oblikuje naša prepričanja. Le ta pa oblikujejo naša obnašanja. Več ko imamo znanj o svetu, je naš zemljevid bolj širši in bolj razdelan. Do izzivov pri ustvarjanju odnos pa pogosto prihaja, ker je vsak od nas prepričan, da je njegov zemljevid sveta najbolj točen. Pri tem pa pozabljamo, da je vsak od nas modelar svojega zemljevida sveta, ki je zanj prav tako točen kot je za nas naš. V petdesetih letih prejšnjega stoletja sta ameriška psihologa Joseph Luft in Harry Ingham razvila model poimenovan JoHarrijevo okno, ki se ukvarja ravno z našimi zaznavami o sebi in o svetu, ter o temu kako nas na teh področjih vidijo drugi. S tem v zvezi je za nas najbolj pomemben drugi kvadrant (slepa pega). To je tisto področje, kjer vsak posameznik ima potencial za nadaljnji razvoj. Ozaveščanje o naših slepih pegah je edini način s katerim lahko napredujemo in se razvijamo, posledično pa izboljšujemo svojo komunikacijo in odnose z drugimi.

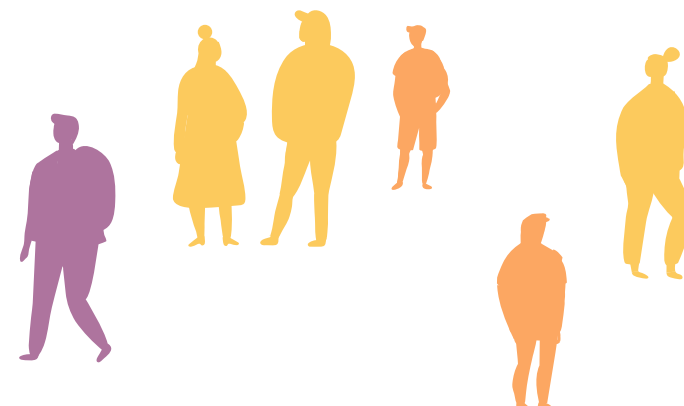

IDEJA ZA AKTIVNOST:

Povabite vaše uporabnike (tiste, s katerimi delate dlje časa in vas bolj poznajo) ali pa vaše družinske člane, prijatelje,... skratka, ljudi, ki vas poznajo. Prosite jih, naj vam vsak od njih izdela dve plaketi – eno za PRIZNANJE (tisto, kar bi radi pri vas izpostavili kot dobro) in eno za OPOZORILO (tisto, kaj po njihovem mnenju ima prostor za izboljšavo, nekaj kar jim ni všeč). Seveda naj se osredotočijo le na vaše delovanje/vedenje. Izdelane plakete naj vam predajo, informacij pa uporabite za svojo rast in se jim zahvalite za njihovo iskrenost.

Vprašanja za razmislek:

1. Na katerih področjih imam veliko znanja in veščine?
2. Katera področja lastnega delovanja se znajdejo v »slepi pegi« - kako moje delovanje vidijo/doživljajo drugi?
3. Kako dobivam povratne informacije o sebi? Kako reagiram nanje?
4. Katere povratne informacije so me v zadnjem času najbolj presenetile?
5. Kako ločujem med utemeljenimi in neutemeljenimi kritikami oz. povratnimi informacijami?
6. Kaj je bila zame zadnja pomembna slika, katero sem narisal v svoj zemljevid sveta?

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

2) MOJE VREDNOTE SO MOJE VODILO

Del odkrivanja samega sebe v vlogi uličnega delavca je tudi odkrivanje lastnih vrednot in prepričanj. Ko odrasčamo, skozi vzgojo, jih prejemamo, z lastno dejavnostjo pa oblikujemo. Dajo nam smernice za ključna prepričanja kako živeti in delovati v svetu. Kadar delamo in živimo v skladu s svojimi prepričanji in vrednotami, se običajno počutimo srečne, izpolnjene, zadovoljne. Prepoznavanje lastnih vrednot je tako pomembno, saj nam olajša naše življenje. Vrednote, kljub temu, da so relativno stabilne, niso trajne. Spreminjajo se glede na naš lastni zemljevid, katerega nenehno dopolnjujemo. Zato je raziskovanje lastnih vrednot vseživljenjska naloga.

IDEJA ZA AKTIVNOST:

Iz spodnjega seznama si izberi 10 vrednot, za katere misliš, da so ti pomembne in enostavno poglej zadnji mesec in analiziraj tvoje obnašanje. Kam si vlagal čas in denar? Tako bo hitro jasno, katere vrednote v tvojem življenju igrajo pomembno vlogo.

poklic	hobiji	moč	svoboda	morala
udobje	osebna varnost	ugled	ustvarjanje	nove izkušnje
družabno življenje	ljubezen do otrok	sožitje z naravo	znanje	dobrota in nesebičnost
delavnost	dolgo življenje	ugled v družbi	razumevanje s partnerjem	svoboda
moralna načela	uspeh v poklicu	šport in rekreacija	izpopolnjevanje samega sebe	udobno življenje
spoštovanje zakonov	tovarištvo in solidarnost	lepota	spolnost	starši
uživanje	mir na svetu	ustvarjalni dosežki	polno in vznemirljivo življenje	vera v boga
prekašanje in preseganje drugih	mir in počitek	pravičnost	dobra hrana in pijača	prijateljstvo
modrost	enakost med ljudmi	ljubezen do domovine	slava in občudovanje	veselje in zabava
upanje v prihodnost	ljubezen	spoznavanje resnice	red in disciplina	samopodoba
uživanje v umetnosti	politična uspešnost	varnost in neogroženost	smisel za kulturo	moč in vplivnost
denar in imetje	napredek človeštva	zvestoba	prosti čas	zdravje
osebna privlačnost	družinska sreča	partnerski odnosi	vera	počitek

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Katere so vrednote, h katerim težim? Kaj je najbolj pomembno v mojem življenju? Napišite vsa čustva in stanja, h katerim stremite (npr. ljubezen, strast, sreča, uspeh, zdravje, moč, vpliv, rast ... in ne stvari (orodja), kot je denar. Če mislite, da si želite denar, se vprašajte, kaj bi to za vas pomenilo (sreča, moč, ugled, zadovoljstvo ...)?
2. Kako vrednote vnašam v svoje delo?
3. So se moje vrednote spremenile v zadnjih 5-tih letih? Kako? Kje so vzroki za spremembe?
4. Kako delujem, ko se moje vrednote ne skladajo (ali pa se le deloma skladajo) z vrednotami ostalih, ki me v danem trenutku obkrožajo.

3) STRES – KAJ ME POLNI IN KAJ ME PRAZNI

Ob vrednotah, ki usmerjajo naše delovanje, nas pri našem delu vodijo tudi potrebe, ki jih skozi naše delovanje uresničujemo. Ob fizioloških potrebah (hrana, spanje, voda, dihanje, udobnost, spolnost, gibanje), so zelo pomembne psihološke potrebe (potreba po pripadnosti, varnosti, po zadovoljujočih medsebojnih odnosov, po samospoštovanju, veljavi, da smo cenjeni, videni, slišani, razumljeni, spoštovani, da se učimo, raziskujemo, se lahko kreativno izražamo, da imamo možnost odločanja, izbire, kontrole nad lastnim življenjem, da dosegamo željene cilje...). In če le ena od teh potreb ni zadovoljena, se ne počutimo dobro, ne moremo produktivno delovati.

Na nekatere zunanje dražljaje in odzive ne moremo vplivati, veliko pa za svoje dobro počutje lahko storimo sami, z opazovanjem in spoznavanjem samega sebe ter prepoznavanjem potreb, ki so pri nas trenutno podhranjene. Mnogokrat pa sami sebe potisnemo v strastne situacije, saj si ne dovolimo, da bi najprej poskrbeli zase, in šele na to za drugega. Pa vendarle, iz svojega kozarca težko napojim drugega, če je ta moj kozarec prazen. Najprej ga moram napolniti, da bi lahko vsebino delila z drugimi.

Zato je pomembno, da nenehno skrbimo za lastno dobro počutje in si omogočimo umik, ko ga potrebujemo; primerno in zdravo prehrano, dovolj počitka, skrb za lastno fizično in psihično kondicijo, prostor in čas za lastno duhovnost, čas za globlje in intimne odnose, prijateljske in partnerske odnose, redno telesno aktivnost (že 20 minut zmerne telesne aktivnosti pripomore k boljšemu počutju. Med telesno aktivnostjo se sproščajo endorfini – hormoni sreče, ki so naravno sredstvo proti bolečini, prav tako pa se poveča prisotnost nevrotansmitorjev, ki znižujejo nivo stresa). nk you want money, ask yourself what it would mean for you (happiness, strength, reputation, satisfaction, etc.).k when my values don't align (or only partially match) with the values of others who surround me at any given moment?

IDEJA ZA AKTIVNOST:

A) MOJI SPROŽILCI:

Skrbi me, ko:

	DA	NE	MOGOČE
Imam preveč obveznosti			
Imam občutek, da nisem kos nalogi			
Ne dobim potrdilo za delo, ki sem ga opravil(a)			
Se počutim nemočno			
Se počutim preobremenjeno			
Imam občutek, da nimam kontrole			
Imam občutek, da postavljena pravila ne držijo za vse enako			
Se bojim, da bom izgubil(a) službo			
Se na delovnem mestu ne razumemo			
Me uporabniki ignorirajo			
Imam doma težave			
Nekaj drugega:			

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

▶ **POGLAVJE 3:**
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

SITUACIJA, KO SEM BIL(A) POD STRESOM:

SPROŽILEC: situacija, ko sem se počutil(a) pod stresom:	...
MISLI: kaj sem tedaj razmišljal(a):	...
ČUSTVA: Kako sem se tedaj počutil(a)	...
VEDENJE: Kaj sem naredil(a)	...
POSLEDICE: kakšne so bile posledice mojega vedenja:	...
KAJ LAHKO DRUGIČ NAREDIM DRUGAČE:	...

B) MOJA PRILOŽNOST

1. Kaj lahko spremenim/izboljšam pri svojem upravljanju s stresom?	...
2. Zakaj si to želim?	...
3. Kako lahko to naredim?	...
4. Kaj bom s tem pridobil(a)?	...
5. Moj prvi korak bo:	...

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kaj konkretno me polni in kaj me prazni?
2. Kako skrbim za svoje notranje ravnoesje?
3. Kaj je tisto, kar mi trenutno povzroča največji stres?
4. S katerimi metodami mi je v preteklosti uspelo stresne situacije premagati?

PRAKTIČNI PRIMER:

Na začetku svoje poklicne poti je socialna delavka delala v družinski svetovalnici z družinami, ki so se znašle v težkih razmerah, kar je povzročilo njeno nespečnost. Počutila se je nemočno in obupano, nesposobno in brez podpore sodelavcev v službi. Hkrati ji zaradi družinskih obveznosti z dvema majhnima otrokoma ni ostajal čas za njene potrebe. Zaradi občutka, da ni dovolj dobra v službi, še manj pa kot mati in žena, je bila obupana. Po dolgem premisleku se je odločila za spremembo. Ker zaradi svojih obveznosti ni imela prostega časa, se je odločila, da bo vstala zelo zgodaj in se odpravila na sprehod. To je zahtevalo veliko odločnosti in vztrajnosti. Začela je s krajšimi sprehodi in jih sčasoma podaljševala. Poskušala se je vrniti domov, preden so se otroci zbudili, nato je pripravila zajtrk in jih oblekla za vrtec. Po določenem času je začutila, da ima več energije in da je srečnejša.

SEZNAM LITERATURE
ZA NADALJNJE BRANJE → **P88**

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

⁸⁵ Bogo, M. (2010). *Achieving competence in social work through field education*. University of Toronto Press.

⁸⁶ Carpenter, J., Webb, C. M., & Bostock, L. (2013). The surprisingly weak evidence base for supervision: Findings from a systematic review of research in child welfare practice (2000–2012). *Children and Youth Services Review*, 35(11), 1843–1853.

⁸⁷ Kadushin, A., & Harkness, D. (2014). *Supervision in social work*. 5th Edition. Columbia University Press.

⁸⁸ Bogo, M. (2010). *Achieving competence in social work through field education*. University of Toronto Press.

⁸⁹ Bogo, M. (2010). *Achieving competence in social work through field education*. University of Toronto Press.

⁹⁰ Shulman, L. (2015). *Supervision in Social Work*. 5th Edition. Columbia University Press.

⁹¹ Tsui, M. S. (2005). *Social work supervision: Contexts and concepts*. Sage Publications.

⁹² Tsui, M. S. (2005). *Social work supervision: Contexts and concepts*. Sage Publications.

⁹³ Winnicott, D. W., Monod, C., & Pontalis, J.-B. (2002). *Jeu et réalité: L'espace potentiel [Play and Reality: The Potential Space]*. Gallimard.

⁹⁴ Abraham, A. et Amiel, R. (éd). (1984). *L'Enseignant est une personne*. Les Editions ESF.

⁹⁵ Blanchard-Laville, C. (2004). L'analyse clinique des pratiques professionnelles : un espace de transitionnalité. *Education permanente*, 161.

3.5: : USTVARJALNI PRISTOPI

Ustvarjalnost, pogosto opredeljena kot **zmožnost ustvarjanja izvirnih idej, rešitev ali izdelkov, ki so hkrati novi in dragoceni**, je bila prepoznana kot ključna sestavina uspeha v različnih domenah človeškega vedenja.⁸⁵ Ustvarjalnost ima potencial za **preoblikovanje in spodbujanje pozitivnih sprememb na več ravneh**.⁸⁶ Z vključevanjem ustvarjalnosti v svoj pristop, strokovnjaki ustvarjajo okolje, ki spodbuja uporabnike k razmišljanju onkraj konvencionalnih metod in tehnik in raziskovanju novih možnosti. Vključitev ustvarjalnosti v dela ni le zaželena, ampak tudi bistvena za učinkovito reševanje mnogih izzivov, s katerimi se strokovnjaki soočajo danes.

Ena glavnih koristi ustvarjalnega reševanja problemov v socialnem delu je, da lahko pripelje do razvoja učinkovitejših in bolj osebnih intervencij. Ker uporabniki socialnega dela izhajajo iz raznolikih okoliščin in se soočajo z različnimi izzivi, ni univerzalne rešitve.⁸⁷ Ustvarjalno reševanje problemov **omogoča socialnim delavcem razmišljanje izven okvirjev, upoštevanje specifičnih potreb, moči in virov svojih uporabnikov ter razvoj intervencij, ki so najbolj primerne za vsako posamezno situacijo oziroma za vsakega posameznega uporabnika**.⁸⁸

En način, kako lahko ustvarjalni pristop spodbuja negovalno okolje, je uporaba različnih ustvarjalnih tehnik in strategij, kot so igra vlog, reflektivno pisanje dnevnika ali uporaba umetnosti in multimedijskih vsebin za raziskovanje misli in čustev.⁸⁹ Te metode lahko uporabnikom pomagajo izraziti svoje izkušnje, skrb in vpoglede v varnem in neobsojajočem prostoru, kar jim omogoča, da pridobijo globlje razumevanje sebe.⁹⁰ Z uporabo ustvarjalnih tehnik in dejavnosti, ki spodbujajo samoizražanje, refleksijo in dialog, lahko strokovnjaki ustvarijo varen prostor za uporabnike, da brez strahu pred obsojanjem ali kritikami razpravljajo o svojih mislih, čustvih, skrbih in dosežkih.⁹¹ Ta odprta in iskrena komunikacija lahko prispeva k globljemu razumevanju perspektiv in izkušenj drug drugega, kar na koncu vodi v močnejše in bolj zaupljivo razmerje.⁹²

METODA:

Zato se zdi bistveno, da se ustvarjalnost podpira kot del začetnega in stalnega usposabljanja socialnih delavcev, ki izvajajo pomoč na terenu, pa tudi kot del njihove poklicne prakse. Po Winnicottu obstaja tesna povezava med pojmom ustvarjalnosti in poklicno identiteto, ki jo imenuje Jaz. Donald Woods Winnicott je namreč leta 1971 v svoji knjigi *Igra in resničnost*, natančneje v IV. poglavju z naslovom *Igra: ustvarjalna dejavnost in iskanje sebstva* zapisal: "Posameznik odkrije svoj jaz šele z ustvarjalnostjo."⁹³ Na podlagi Winnicottove konceptualizacije bi lahko razvili dve zamisli.

Prva je, da če je ustvarjalnost izraz našega "jaza", je torej potencialno izraz *poklicnega jaza*.⁹⁴ Zato se zdi, da je treba podpirati ustvarjalnost socialnih delavcev pripravnikov, da bi podprli njihov poklicni jaz, z drugimi besedami, njihovo poklicno identiteto. Če se zdi, da je treba podpirati ustvarjalnost, je to tudi zato, ker se bodo socialni delavci v svoji praksi soočali z edinstvenimi in včasih zapletenimi situacijami. Ne bo šlo za uporabo recepta ali ene same metode, čeprav so seveda potrebna določena univerzalna načela ali vrednote, ampak namesto, da bi v sebi našli odgovore, za katere menijo, da so najprimernejši za določeno situacijo, se bodo srečevali z odgovori drugih.

Druga zamisel se nanaša zlasti na izobraževalce, saj gre za to, da so v ustvarjalnem položaju, tako da se »tečajniki« lahko poistovetijo z inštruktorji oz. izobraževalci, ki v celoti izražajo svojo ustvarjalnost in s tem tudi svoj poklicni jaz. Če so izobraževalci ustvarjalni, bodo dejansko v celoti izrazili svoj poklicni jaz. S "subjektivnim prenosom gest"⁹⁵ bodo podprli učečega pri oblikovanju *njegovega poklicnega jaza*. Gre za to, da je treba biti v ustvarjalnem položaju in k temu povabiti tudi druge. Ali ne moremo ustvarjalnosti najbolj prenašati tako, da smo sami ustvarjalni?

Uvod

Temelji pristopa

Zakaj naj uporabljam priročnik?

Kako uporabljati priročnik?

POGLAVJE 1:
Mladi in družba

POGLAVJE 2:
Grajenje mostov med mladimi
in družbo

POGLAVJE 3:
Izzivi za mladinske delavce in načini,
kako se soočiti z njimi?

Za zaključek bi lahko navedli še misel Marie Pezé, da je premajhna izkoriščenost osebnega ustvarjalnega potenciala temeljni vir destabilizacije "psihosomatske ekonomije" in da utrujenost lahko izvira tudi iz "zatiranja domišljije."⁹⁶

PRAKTIČNI PRIMER:

Guillaume je izkušen ulični delavec. Njegovo poznavanje lokalnega območja in dolžina dela v instituciji sta mu pomagala, da se je hitro in ustvarjalno odzval. Med njegovim terenskim delom je lokalna policija Guillaumeu povedala, da mlad moški živi sam v zapuščenem skvotu globoko na podeželju. Policija je mladega moškega opisala kot prestrašenega in potencialno agresivnega. Bil je v postopku izselitve, ki ga je sprožil najemodajalec. Naslov je bil približen, vendar se je Guillaume odločil, da ga bo obiskal, potem ko je o tem obvestil svojo institucijo in nadrejene. S seboj je vzel mlado sodelavko Elodie, saj so v zavodu praviloma pari.

Guillaume je sledil označenim potem in na ovinku ceste zagledal mladega moškega, ki je pred navidezno zapuščeno hišo sam skrbel za ogenj. Guillaume odpre okno avtomobila. Mladenič ga pokliče.

'Iščete nekoga?'

"Izgubil sem se. Mislim, da sem," odgovori Guillaume.

Mladenič ponovno vpraša.

"Koga iščeš?"

"Nikogar posebej. Sem socialni delavec in sem tukaj s svojim kolegom. Srečujeva se z ljudmi, ki potrebujejo informacije."

"Mogoče me zanima!"

"Res?" reče Guillaume.

Guillaumeova premetenost in ustvarjalnost sta v tistem trenutku zares spodbudili igro. Ostalo je treba še napisati. Korak vstran. Zdi se, da se je izkazalo, da ne sprašujem in pustim, da se pojavi zahteva druge osebe. Morda bi se drug socialni delavec najprej predstavil in povedal, da je bila policija tista, ki mu je povedala, da je izoliran. Sprašujemo se, kakšen bi bil mladeničev odziv.

Pri tem je treba poudariti, da je Guillaumov odziv enkraten odziv, povezan z določeno situacijo, ki jo je doživel v danem trenutku, zato ga ni mogoče formalizirati ali posplošiti. Drugi socialni delavec, ki bi uporabil enak odziv, morda ne bi imel enakega učinka. Od vsakega posameznika je odvisno, ali bo našel odgovore, ki se mu zdijo najprimernejši v dani situaciji, in pri tem v celoti pokazal svojo ustvarjalnost.

To predpostavlja, da institucija zagotovi sredstva (čas, človeške vire) za doseganje in spodbujanje ustvarjalnih praks. Ustvarjalnih praks ne morejo sprožiti socialni delavci sami; institucije jim morajo to dovoliti in jih spodbujati.

VPRAŠANJA ZA RAZMISLEK:

1. Kako lahko ustvarjalnost izboljša reševanje problemov pri socialnem delu, zlasti kadar se srečujete z različnimi in edinstvenimi situacijami ljudi?
2. Katere ustvarjalne tehnike in strategije uporabljate za spodbujanje odprte in iskrene komunikacije med socialnimi delavci in mladimi?
3. Kako ustvarjalnost prispeva k razvoju vaše poklicne identitete kot socialnega delavca in zakaj je pomembno, da ta vidik negujete med usposabljanjem?

⁹⁶ Pezé, 2004, quoted by Blanchard-Laville, p. 23 in Blanchard-Laville, C., Chaussecourte, P., Hatchuel, F. et Pechbert, B. (2005). Recherches cliniques d'orientation psychanalytique dans le champ de l'éducation et de la formation. *Revue française de pédagogie*, 151, 111-62. <https://doi.org/10.3406/rfp.2005.3280>

LIST OF REFERENCES
FOR FURTHER READING

→ P88

YouthReach

POTI V DRUŽBO: VKLJUČEVANJE
MLADIH - VKLJUČUJOČ IN
TRANSFORMATIVNI OKVIR ZA VSE

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 1

1.1: Opredelitev mladih v 21. stoletju

Basarab, T., & Williamson, H. (2021). ABOUT TIME! A reference manual for youth policy from a European perspective. Council of Europe and European Commission.
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-policy-manual-2021>

Bedeniković, I. (2017). Youth (Un)Employment and the NEET Population in Croatia. *Mali Levijatan: studentski časopis za politologiju*, 4, 1, 75–90.

Blokland, A. & Nieuwbeerta, P. (2006). *Developmental and Life Course Studies in Delinquency and Crime. A Review of Contemporary Dutch Research.* Bju Legal Publishers.

Dirección General del INJUVE (2022). Colectivos jóvenes y adolescentes en grave riesgo de exclusión social o sujetos a doble discriminación. Economía de los cuidados y políticas de inclusión. [Young people and adolescents at serious risk of social exclusion or subject to double discrimination. Care economy and inclusion policies.] In *Estrategia de Juventud 2022-2030* [Youth strategy 2022-2030] (pp. 39–42). Instituto de la Juventud.
https://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2022/05/estrategia_de_juventud_2030_resumen_ejecutivo.pdf

Fagan, A. A., Van Horn, M. L., Hawkins, J. D., & Arthur, M. W. (2007). Gender Similarities and Differences in the Association Between Risk and Protective Factors and Self-Reported Serious Delinquency. *Prevention Science*, 8(2), 115–124.

Fraboni, R., Rosina, A., & Marzilli, E. (2022). I giovani e la transizione allo stato adulto [Young people and the transition to adulthood]. ISTAT-AISP L'Italia e le sfide della demografia, le trasformazioni sociali e l'eccezionalità demografica. ISTAT.

Istituto Giuseppe Toniolo (2023). *La condizione giovanile in Italia, Rapporto Giovani 2023* [The condition of youth in Italy, Youth report 2023]. Società Editrice il Mulino.

Lavrič, M. & Deželan, T. (ed). (2021). *Mladina 2020: položaj mladih v Sloveniji.* [Youth 2020: The social conditions of youth in Slovenia]. UM FF, UL FDV.
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/575>

United Nations. *EU Strategy for youth for the period 2019–2027.*
<http://undesadspd.org/Youth.aspx>

Van de Velde, C. (2008). *Devenir adulte: Sociologie comparée de la jeunesse en Europe.* Presses Universitaires de France.
<https://doi.org/10.3917/puf.vande.2008.01>

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 1

1.2: Evropski dokumenti s področja mladinskih politik

EVROPSKA zakonodaja:

- [EU Youth Strategy 2019-2027](#)
- [The European Charter on Local Youth Work](#)
- [The European Youth Work Agenda](#)
- [Resolution CM/Res\(2020\)2 on the Council of Europe youth sector strategy 2030](#)
- [Recommendation CM/Rec\(2017\)4 of the Committee of Ministers to member States on youth work](#)
- [Youth Wiki: Europe Encyclopedia of National Youth Policies](#)

Zakonodaja v Franciji:

- [Ministrstvo za nacionalno izobraževanje in mladino](#)
- [Convention d'Objectif et de Gestion de la Caisse d'Allocation Familiale 2023-2027](#)

Zakonodaja v Sloveniji:

- [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju \(ZJIMS\)](#)
- [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#)
- [Zakon o mladinskih svetih](#)
- [Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2017-2023](#)

Zakonodaja v Italiji:

- [Dipartimento per le Politiche Giovanili e il Servizio Civile Universale](#)

Zakonodaja v Španiji:

- [Estrategia Nacional de Juventud](#) (V tem dokumentu so predstavljene vladne strateške prednostne naloge in pobude za razvoj in vključevanje mladih v Španiji.)
- [Ley de Juventud in regijski zakoni na področju mladine](#) (Španija ima posebno zakonodajo, ki obravnava mladinska vprašanja in mladinsko politiko, z razlikami med avtonomnimi skupnostmi, ki imajo svoje regionalne mladinske zakone in politike, ki dopolnjujejo nacionalni okvir in ustrezajo posebnim regionalnim potrebam. Nadzoruje jih španski svet za mladino (Consejo de la Juventud de España).
- [Akcijski načrti: Različni vladni oddelki ali organizacije v Španiji pripravljajo različne akcijske načrte in programe, ki med drugim obravnavajo vprašanja mladih, zaposlovanja, izobraževanja in socialne vključenosti.](#)
- [Planes Municipales de Juventud](#): Občinski načrti za mlade so običajno na voljo na spletnih straneh posameznih občin ali mestnih uprav. Obiščite spletno stran posamezne občine, ki vas zanima, in poiščite dokumente ali načrte, povezane z mladimi.

Zakonodaja na Hrvaškem:

- [Zakon o sudovima za mladež](#) (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19)
- [Konvencija o pravima djeteta](#) (UN, 1989.)
- [Nacionalna strategija o pravima djeteta](#) RH od 2016. do 2020.
- [Prekršajni zakon](#) NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15)
- [Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje](#) (NN133/12)
- [Zakon o policijskim poslovima i ovlastima](#) (NN76/09, 92/14).
- [Obiteljski zakon](#) (NN 103/15, 98/19)
- [Zakon o socijalnoj skrbi](#) (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19)

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 1

1.3: Družbene okoliščine življenjskih potekov mladih

Chevalier, T. (2018). *La jeunesse dans tous ses États [Youth in all its states]*. Presses Universitaires de France.
<https://doi.org/10.3917/puf.cheva.2018.02>

Chevalier, T., & Loncle, P. (eds.). (2021). *Une jeunesse sacrifiée? [Youth sacrificed?]*. La vie des idées. PUF.

Loncle, P. (2007). Evolution of Local Youth Policies. *Agora débats/jeunesses*, 43, 12–28.
<https://doi.org/10.3917/agora.043.0012>

Lorenzova, J. (2017). Childhood through the lens of social pedagogy. *International Journal of Social Sciences*, 6(1), 53–70

On the interdependence of precarious factors, please see the movie Loach, K. (2019). *Sorry We Missed You*. IMDb.
<https://www.imdb.com/title/tt8359816/>

Wood, J., & Hine, J. (Eds.) (2009). *Work with Young People*. Sage Publications.

1.4: Identitete mladih

Brown, R. & Capozza, D. (2006). *Social Identities. Motivational, Emotional and Cultural Influences*. Psychology Press.

Côté, J. E., & Levine, C. G. (2002). *Identity formation, agency, and culture: A social psychological synthesis*. Lawrence Erlbaum Associates.

Kroger, J. (2004). *Identity in Adolescence. The balance between self and other*. Routledge.

Moffitt, U., Juang, L. P. & Syed, M. (2020). Intersectionality and Youth Identity Development Research in Europe. *Frontiers in Psychology*, 11, 78.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00078>

Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Vignoles, V. L. (Eds.). (2011). *Handbook of identity theory and research*. Springer.

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 2

2.1.1: Pristop k delu z mladimi in razumevanje dela z mladimi

Arza, J., & Carron, J. (2014). Las estrategias de proximidad y centradas en la persona como alternativa a la fragmentación en la atención. *Documentos de Trabajo Social*, 54, 7-25.

Milošević Arnold, V. & Urh, Š. (2009). *Terensko delo: institucionalni, javni in zasebni prostori socialnega dela*. Univerza v Ljubljani.

Parisse, J. & Porte, E. (2022). Les démarches d'« aller vers » dans le travail social : une mise en perspective. *Cahiers de l'action*, 59, 9-16. <https://doi.org/10.3917/cact.059.0009>

Santos-Olmo, A. B., Ausín, B., & Muñoz, M. (2022). People over 65 years old in social isolation: Description of an effective community intervention in the city of Madrid (Spain). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5). <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph19052665>

Szeintuch, S. (2015). Street work and outreach: A social work method? *British Journal of Social Work*, 45(6), 1923-1934. <http://dx.doi.org/10.1093/bjsw/bcu103>

Vega, C. (2019). La educación de calle a través de la educación social: la importancia de reivindicar el desarrollo comunitario. In, El Homrani, M., Báez, D. E. & Ávalos, I., *Inclusión y diversidad: Intervenciones socioeducativas*. Wolters Kluwer PRAXIS.

Vodeb, N. A., & Spruk, T. (2020). *Theoretical basis of street-based youth work*. MOviT. European Commission. http://www.alfa-albona.hr/wp-content/uploads/2020/10/IO1_web.pdf

2.1.2: Participacija mladih

Becquet, V., & Goyette, M. (2014). L'engagement des jeunes en difficulté [The engagement of young people in difficulty]. *Sociétés et Jeunes en Difficulté*, 14. <http://journals.openedition.org/sejed/7828>

Becquet, V. (2006). Participation des jeunes: Regards sur six pays [Youth Participation: Perspectives on Six Countries]. *Agora Débats Jeunesse*, 42.

Ciraso-Calí, A., Sala, M., Pineda-Herrero, P., & Úcar, X. (2023). El empoderamiento juvenil desde la perspectiva de quien educa: Las dimensiones individual y comunitaria [Youth Empowerment from the Educator's Perspective: The Individual and Community Dimensions]. *Educar*, 59(1), 231-248. <https://doi.org/10.5565/rev/educar1595>

Gril, A., Klemenčič, E. & Autor, S. (2009). *Udejstvovanje mladih v družbi [Involvement of young people in society]*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Kiilakoski, T. (2020). *Perspectives on youth participation*. European Union & Council of Europe: Youth Partnership. https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/59895423/Kiilakoski_Participation_Analytical_Paper_final%252005-05.pdf/b7b77c27-5bc3-5a90-594b-a18d253b7e67

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 2

2.1.3: Koncept delovnega odnosa v socialnem delu z mladimi

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2015). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika [Establishing a working relationship and personal connection]*. Fakulteta za socialno delo.

Geldard, K., Geldard, D., & Fin Yoo, R. (2019). *Counselling Adolescents. The Proactive Approach for Young People*. Sage.

Gijón, M. (2019). Espacio íntimo de la pedagogía: relación educativa y su triple dimensión formativa como dinamismo de ciudadanía [The intimate space of pedagogy: educational relationships and its triple formative dimension as citizenship dynamism]. *Educatio Siglo XXI*, 37(1 Mar-Jun), 131-146. <https://doi.org/10.6018/educatio.363431>

Kodele, T., & Mešl, N. (2013). *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše [A Child's Voice in the Learning and Support Process: A Handbook for Kindergartens, Schools, and Parents]*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Mešl, N., & Kodele, T. (2016). *Co-creating Processes of Help: Collaboration with Families in the Community*. Fakulteta za socialno delo.

2.2.1: Spodbujanje kritičnega mišljenja in javnega zagovorništva med mladimi

Herreros, G. (2009). L'analyse institutionnelle [Institutional Analysis]. In, G. Herreros, *Pour une sociologie d'intervention* (pp. 81-96). Érès.

Keddell, E. (2017). Interpreting children's best interests: Needs, attachment and decision-making. *Journal of Social Work*, 17, 3, 324-342. <https://doi.org/10.1177/1468017316644694>

Motoi, I. (2016). La pensée critique du point de vue du travail social. *Sciences & Actions Sociales*, 5, 5-32. <https://doi.org/10.3917/sas.005.0005>

Rupnik Vec, T. (2010). Različni teoretični pogledi na kritično mišljenje - primerjalni pregled [Different Theoretical Views on Critical Thinking - A Comparative Overview]. *Sodobna pedagogika*, 61, 3, 173-190.

Thompson, N. (2019). *The critically reflective practitioner*. Macmillan International Higher Education.

Žalec, N. (ur). (2022). *Mentorjeva knjiga: Priročnik v programu PUM-O [Mentor's Book: Manual in the PUM-O Program]*. Ljubljana: Andrigoški center Slovenije. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/mentorjeva-knjiga/>

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 2

2.2.2: Krepitev odpornosti mladih

Fagan, A. A., Van Horn, M. L., Hawkins, J. D. & Arthur, M. W. (2007).

Gender Similarities and Differences in the Association Between Risk and Protective Factors and Self-Reported Serious Delinquency. *Prevention Science*, 8, 2, 115-124.

Inchley, J., Currie, D., Vieno, A., Torsheim, T., Ferreira-Borges, C., Weber, M., Barnekow, V. & Breda, J. (2018).

Adolescent alcohol-related behaviours: trends and inequalities in the WHO European Region, 2002-2014, Observations from the Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) WHO collaborative cross-national study. WHO Regional Office for Europe.

Konaszewski, K., Niesiobędzka, M. & Surzykiewicz, J. (2021).

Resilience and mental health among juveniles: role of strategies for coping with stress. *Health and Quality of Life Outcomes*, 19, 58. <https://doi.org/10.1186/s12955-021-01701-3>

Lösel, F. & Bender, D. (2001).

Resilience and protective factors. In D. P. Farrington, & J. Coid (Eds.), *Prevention of adult antisocial behaviour*. Cambridge University Press.

2.2.3: Posredovanje – povezovanje potreb mladih in institucij

Bigi M., Francesca M., Rim Moiso D. (2016). *Facilitamoci! [Let's Facilitate!]* La Meridiana.

Goffman, E. (1967). *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. Doubleday Anchor.

Le Strat, P.N. (2015). *Entre travail du social et travail du commun [Between Social Work and Common Work]*. <https://pnls.fr/entre-travail-du-social-et-travail-du-commun/>

Martín, X., Puig, J. M., & Gijón, M. (2018). Reconocimiento y don en la educación social [Recognition and talent i social education]. *Edetania. Estudios Y Propuestas Socioeducativos*, 53, 45-60. <https://revistas.ucv.es/edetania/index.php/Edetania/article/view/336>

Noël, O. (2010). *Pour une sociologie d'intermédiation: intervenir dans des configurations d'actions publiques politiquement sensibles [For a Sociology of Mediation: Intervening in Politically Sensitive Configurations of Public Actions]*. <https://docplayer.fr/18545949-Pour-une-sociologie-d-intermediation-intervenir-dans-des-configurations-d-actions-publiques-politiquement-sensibles-texte-de-travail-provisoire.html>

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 2

2.2.4: Sodelovanje za razvoj mladinskih politik

Banjac, M. (2014). Governing youth: Configurations of EU youth policy. *CEU Political Science Journal*, 03-04, 139–158.

Baturina, D., Majdak, M., & Berc, G. (2020). Perspektiva NEET populacije u urbanoj aglomeraciji Zagreb prema percepciji stručnjaka i mladih u NEET statusu-kako im pomoći? [The Perspective of the NEET Population in the Urban Agglomeration of Zagreb According to the Perception of Experts and NEET Youth – How to Help Them?]. *Sociologija i prostor/Sociology & Space*, 58(3).

Berc, G., Majdak, M., & Baturina, D. (2021). Ples na rubu: okolnosti i iskustva položaja mladih u NEET statusu na području Grada Zagreba [Dancing on the Edge: Circumstances and Experiences of Youth in NEET Status in the City of Zagreb]. *Croatian and Comparative Public Administration*, 21(1).

Dibou, T. (2012). Towards a better understanding of the model of EU youth policy. *Studies of Changing Societies: Youth Under Global Perspective*, 1(5), 15–36.

Li, X. (2020). Rethinking youth policy model in Europe and its constituents: civic learning and civic engagement. *Urban Research & Practice*, 13(1), 97–108.

Úcar, X. (2018). La pedagogía social frente a las desigualdades y vulnerabilidades en la sociedad [Social pedagogy in front of society's inequalities and vulnerabilities]. *Zona Próxima*, 29, 52–69. <http://dx.doi.org/10.14482/zp.29.0005>

2.2.5: Mostovi do skupnih rešitev

Galichet F., 2014, L'émancipation - Se libérer des dominations, Ed. Chronique Sociale

Poujol V., 2012, *De la coopération de la survie à la coopération comme facteur d'émancipation ?*, sous la direction de Patricia Loncle, Coopération et Education populaire, Ed. L'Harmattan,

Poujol V., 2018, *Aux risques de l'émancipation : le travail du conflit et de la norme*, Emancipation et recherche en éducation, Conditions de la rencontre entre science et militance, Marcel J. F. et Broussal D. (Dir.), Editions du Croquant

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 3

3.1: Kaj storiti, če gre kaj narobe, in kako to preprečiti?

Barnes, M., & Brannelly, P. (2019). Recognition of risk and prevention in safeguarding of children and young people: a mapping review and component analysis of service development interventions aimed at health and social care professionals. *BMC Health Services Research*, 19(1), 1000.

<https://doi.org/10.1186/s12913-019-4819-5>

National Association of Social Workers. (n.d.). *Social work safety.*

<https://www.socialworkers.org/Practice/Social-Work-Safety>

Social Care Institute for Excellence. (2020). *Risk assessment process and key points to risk identification in virtual interactions.*

<https://www.scie.org.uk/care-providers/coronavirus-covid-19/safeguarding-adults/risk-assessment-process>

USC Suzanne Dworak-Peck School of Social Work. (n.d.). *How social workers can prioritise self-care in high-stress working environments.*

<https://dworakpeck.usc.edu/news/how-social-workers-can-prioritize-self-care-high-stress-working-environments>

Wright, N., & Stickley, T. (2013). What is the 'problem' that outreach work seeks to address and how might it be tackled? Seeking theory in a primary health prevention programme. *BMC Health Services Research*, 13(1), 424.

<https://doi.org/10.1186/1472-6963-13-424>

3.2: Neformalna podpora

European Commission. (2019). *EU Youth Strategy 2019–2027.*

https://youth.europa.eu/strategy_en

Mezzapelle, L., & Earles, D. (2021, April 8). *Outreach workers lack support in Montreal – The City.*

<http://thecitymag.concordia.ca/outreach-workers-lack-support-montreal/>

Nugent, A. M., Mauku, Z., & MSW. (2007). Psychosocial Support for Orphans and Vulnerable Children: An Introduction to Outreach Workers. JSI.

<https://www.jsi.com/resource/psychosocial-support-for-orphans-and-vulnerable-children-an-introduction-for-outreach-workers/>

SEZNAM LITERATURE ZA NADALJNJE BRANJE

Poglavje 3

3.3: Institucionalna podpora: intervizija, supervizija

Balint, M. (1973). *The doctor, his patient and illness* (New ed. corr. and Augm.). Payot.

Bernard, J., & Goodyear, S. (2019). *Fundamentals of clinical supervision* (6th ed.). Pearson Education Inc.

Blanchard-Laville, C., & Fablet, D. (2003). Théoriser les pratiques professionnelles: *intervention et recherche action en travail social* [Theorizing professional practices: *intervention and action research in social work*]. l'Harmattan.

Kadushin, A., & Harkness, D. (2014). *Supervision in social work*. Columbia University Press.

Koltz, R. (2008). Integrating Creativity Into Supervision Using Bernard's Discrimination Model. *Journal of Creativity in Mental Health*, 3(4), 416–427.
<https://doi.org/10.1080/15401380802530054>

Vec, T. (2021). Supervizija v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih. Andragoški center.
<https://www.acs.si/digitalna-bralnica/supervizija-v-svetovalni-dejavnosti-v-izobrazevanju-odraslih/>

3.4: Skrb zase

Berc, G. & Šadić, S. (2021). Self-care strategies of professionals in counselling. Univerzitet u Sarajevu, 137–154. <https://www.cceeol.com/search/article-detail?id=994376>

Berc, G., Šadić, S., & Kobić, O. (2021.) How Helpers Can Help Themself to Help Others and Themselves - Challenges Of Self-care Concept Application. Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli. <https://www.cceeol.com/search/article-detail?id=929096>

3.5: Ustvarjalni pristopi

Anzieu-Premmereur, C. (2011). De la créativité chez Winnicott. *Le Carnet PSY*, 151(2), 22. <https://doi.org/10.3917/lcp.151.0022>.

Aubourg, F. (2003). Winnicott et la créativité. *Le Coq-héron*, 173(2), 21. <https://doi.org/10.3917/cohe.173.0021>.

De Rivoire, F. (2016). La créativité de Donald Woods Winnicott. *Figures de la psychanalyse*, 32(2), 155. <https://doi.org/10.3917/fp.032.0155>.

Ribas, D. (2011). La créativité pour Donald Wood Winnicott. *Le Carnet PSY*, 151(2), 26. <https://doi.org/10.3917/lcp.151.0026>.

Roussillon, R. (2011). Le besoin de créer et la pensée de D.W. Winnicott. *Le Carnet PSY*, 152(3), 40. <https://doi.org/10.3917/lcp.152.0040>.

Roussillon, R. (2015). Pour une métapsychologie de la créativité chez D.W. Winnicott. *Journal de la psychanalyse de l'enfant*, 5(2), 159–180. <https://doi.org/10.3917/jpe.010.0159>.

Zérillo, S. (2012). De l'illusion à la culture ou le regard de Winnicott sur la créativité. *Éducation et socialisation*, 32. <https://doi.org/10.4000/edso.324>.

KOLOFON

Naslov slovenske izdaje: Priročnik za iskanje skupnih rešitev pri terenskem delu z mladino. (projekt (Y)out(h)reach). Teorija, metode in primeri.

Uredniki slovenske izdaje: doc. dr. Alenka Gril (Fakulteta za socialno delo), doc. dr. Milko Poštrak (Fakulteta za socialno delo), Natalija Žalec, spec. (Andragoški center Slovenije)

Besedilo ni lektorsko pregledano.

Oblikovanje: Leris, Francija

Vrsta publikacije: Elektronsko gradivo, .pdf

Založnik: Andragoški center Slovenije

Izdano: Ljubljana, januar 2024

Dostopno na: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/prirocnik-za-iskanje-skupnih-resitev-pri-terenskem-delu-z-mladimi/>

Naslov izvirnika: Bridges for solutions in (Y)out(h)reach. Pedagogical toolkit. Theory, Method & Examples. Urednici izvirnika: Špelca Budal, Virginie Poujol

Založnik izvirne izdaje: Leris, Francija

Izdaja izvirnika: Montpellier, november 2023

- Gradivo je nastalo v okviru Erasmus+ projekta YouthReach. Inclusive and transformative frameworks for all, financiranega s strani Evropske komisije v letih 2021–2024.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani COBISS.SI-ID 183153923

ISBN 978-961-7116-54-0 (PDF)

This work is licensed under Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.
To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

YouthReach

POTI V DRUŽBO: VKLJUČEVANJE
MLADIH - VKLJUČUJOČ IN
TRANSFORMATIVNI OKVIR ZA VSE

PRIROČNIK ZA ISKANJE SKUPNIH REŠITEV PRI TERENSKEM DELU Z MLADIMI

(projekt (Y)out(h)reach)

Teorija, metode in primeri

Sofinancira
Evropska unija